

תחרות הסיפורים
של קרן ארדיטי
2015

"בנעלי האחר" יהודים וערבים בישראל

קרן ארדיטי לדיאלוג ביןתרבותי
The Arditi Foundation for Cultural Dialogue
جامعة تل أبيب مكتب نائب الرئيس

אוניברסיטת תל אביב – משרד סגן הנשיא
Tel Aviv University – Office of the Vice President
مؤسسة أرديتي للحوار بين الثقافات

"בנעלי האחר" יהודים וערבים בישראל

הסיפורים הזוכים בתחרות הסיפורים
של קרן ארדיטי 2015

קרן ארדיטי לדיאלוג ביןתרבותי
The Ardit Foundation for Cultural Dialogue
جامعة تل أبيب مكتب نائب الرئيس

אוניברסיטת תל אביב – משרד סגן הנשיא
Tel Aviv University – Office of the Vice President
مؤسسة أרديتي للحوار بين الثقافات

Arditi Foundation Writing Competition

“In the Other’s Shoes” – Jews and Arab in Israel

עיצוב ועימוד: מיכל סמו־קובץ ויעל ביבר, המשרד לעיצוב גרפי

© כל הזכויות שמורות

אין להדפיס ללא אישור בכתב מבעלי הזכויות כל חלק מהספר הזה,
אין לייצרו מחדש או להשתמש בו בכל צורה שהיא, אלקטרונית או מכנית,
או באמצעים אחרים הידועים כיום או שיומצאו בעתיד, כולל צילום
או הקלטה, או בכל סוג של מאגרי מידע.

יצא לאור בשנת תשע"ה – 2015

Metin Arditi of the Arditi foundation

Mr. Metin Arditi, the head and founder of the Arditi Foundation, is a Swiss citizen of Turkish Sephardic origin, and lives in Geneva. He is a well-known author and a philanthropist. In 2012 he was named Goodwill Ambassador of UNESCO, and in 2014 UNESCO nominated him as a Special Envoy for Intercultural Dialogue.

The Arditi Foundation awards annual prizes to graduates of the University of Geneva and the Swiss Federal Institute of Technology. It has purchased a landmark theater, the Cinema Manhattan, which it transformed into the Auditorium Foundation Arditi and offered to the University of Geneva.

Arditi is the founder of “The Instruments of Peace Foundation”, which offers musical education to children of Palestine and Israel. He is also a member of the Foundation Board of the Music Conservatory of Geneva.

תוכן

6	פתח דבר	
אוניברסיטת תל אביב		
9	מקום ראשון	אדוה טל-אור / זיהוי על פי קול
15	מקום שני	איל חיות-מן / רפואה שלמה
23	מקום שלישי	אלעד לאור / מפתחות
אוניברסיטת בן גוריון		
33	מקום ראשון	אילת הלפרן / "בהמות"
39	מקום שני	אבינועם ביר / אחרי הגשם
44	מקום שלישי	נתן ניר / חמור
אוניברסיטת חיפה		
51	מקום ראשון	אסאלה אנבאריה / פיל בחדר
58	מקום שני	ניצה להט / מתים על חיות
66	מקום שלישי	איריס רילוב / יום הפוך
האוניברסיטה העברית בירושלים		
73	מקום ראשון	צליל אפל / מעשה באעישה וטרק
77	מקום שני	אורי עגנון / מקום המשפט
83	מקום שלישי	נור שיכלי / סיפור ללא כותרת
אוניברסיטת בר אילן		
91	מקום ראשון	תמר קיכלי / הבית
96	מקום שני	אסתי הלפרין / אמפתיוולוגיה
101	מקום שלישי	רונית סלהוב / תחפושת

פתח דבר

בשנת הלימודים תשע"ה הכריזה קרן ארדיטי השוויצרית לראשונה על תחרות כתיבת סיפורים קצרים בהשתתפות סטודנטים מחמש האוניברסיטאות הבאות: אוניברסיטת תל אביב, אוניברסיטת בן גוריון בנגב, אוניברסיטת בר אילן, האוניברסיטה העברית בירושלים ואוניברסיטת חיפה.

התחרות נפתחה לתלמידי תואר ראשון ושני, תלמידי דוקטורט ופוסט דוקטורט הרשומים כסטודנטים פעילים באחת מן האוניברסיטאות המוזכרות לעיל.

המשתתפים התבקשו להגיש סיפור קצר או מחזה שאורכו לא יעלה על 2,500 מילים, הקשור לנושא מרכזי עמו מתמודדת החברה הישראלית: "בנעלי האחר – יחסי יהודים וערבים בישראל".

בתחרות השתתפו למעלה מ-500 סטודנטים בחמש האוניברסיטאות.

לדברי פרופ' רענן ריין, סגן נשיא אוניברסיטת תל אביב, מוסד מחקר מוביל מסוגו כאוניברסיטת תל אביב חשוב שיתאפיין גם במחויבות תרבותית וחברתית. תחרות זו מביאה לידי ביטוי את אופייה הפלורליסטי של האוניברסיטה ואת החשיבות שהיא מעניקה לצורך בהכרת "האחר".

לפרטים נוספים ניתן לפנות לסיגל טלמור, מנהלת התחרות
במייל vpoffice@tauex.tau.aci.il

אוניברסיטת תל אביב

חבר השופטים:

פרופ' אבנר הולצמן, החוג לספרות
ד"ר סמדר שיפמן, החוג לספרות
מר דרור משעני, החוג לספרות

זיהוי על פי קול

אוניברסיטת תל אביב: מקום ראשון

בלילה שעבר ירד שלג. לא מספיק כדי לחסום כבישים, אבל מספיק כדי להלהיב קיבוצניקית מהדרום. ולא שלג מסכן כמו שרואים לפעמים בירושלים; זה שלג עבה, פריך, שצריך מפלסות כדי לפנות אותו מהדרכים. הנסיעה לקניון הפתוח לוקחת רבע שעה יותר, אבל הנופים הלבנים שווים כל רגע. אני מרגישה שמחכה לי יום טוב בעבודה, בייחוד עכשיו כשהיסטוריית הכריסטמס נרגעה ואפשר לנשום שוב. אני לא מתה על תקופת החגים באמריקה; יותר מדי קונים, יותר מדי בלאגן.

המשמרת מתחילה ברוע, עם מעט לקוחות והרבה סידורים של חולצות וחליפות שהגיעו במשלוח. אני תולה חמש חצאיות חדשות בתצוגה כשנכנס לי לקוח לאגף החליפות. הוא נראה בן ארבעים בערך, לא גבוה במיוחד אבל עם יציבה מרשימה; בטח רופא מומחה או מנכ"ל. השיער שלו כבר מתחיל להאפיר טיפה בצדדים, אבל השפם המטופח עוד שחור לחלוטין, והחליפה שהוא לובש מראה שכסף לא חסר – היא שייכת למהדורה המוגבלת שהוצאנו בחורף שעבר.

“Good morning, sir. How may I help you today?”

“Ah, good morning to you. I’m browsing for a new suit, and as always, I come to you first.”

יש לו חיוך רחב וידידותי, והקול שלו חם ועמוק – כל כך שונה מטון האדיבות המזויפת שמחרפן אותי אצל האמריקאים.

מבטא ערבי, לפי ההטיה של ההברות מפלסטין או מירדן. שכבה משכילה. לפי רמת השיח באנגלית, חי שנים רבות בארה"ב.

ואו, הנה מישהי שלא שמעתי כבר הרבה זמן; חשבתי שהחילת שבי נעלמה אחרי חמש שנים. מאז השחרור מהצבא הקול שלה נעשה שקט יותר, וכשעברתי לאמריקה הוא נשכח כמעט לחלוטין. והנה הוא חוזר חזק כמו בזמן השירות,

כשכל אינטראקציה עם דובר ערבית הצריכה ניתוח מהיר – מאיפה, מאיזו שכבת חברה, איום או לא איום. לשנייה אני מאבדת את חוט המחשבה ומוצאת את עצמי חזרה בבונקר אחרי שעות של שיחות, אבל אז הארון ממשיך לדבר ואני זורקת את עצמי לתוך ההווה.

“You know I’ve been shopping here for almost ten years? Your clothes are of the best quality, I tell so to all my colleagues.”

אני מחזירה לו חיוך רחב,

“Thank you, that’s so nice to hear! It’s always a pleasure to have returning customers. So, what kind of suit are you looking for today?”

“It’s a special occasion, so I want a special suit. My daughter is graduating next week – she’s valedictorian, just received her letter of admission to Johns-Hopkins!”

הגאווה בקולו לא יכולה להיות ברורה יותר, ואני לא מאשימה אותו. סחתיין עליה, התקבלה לאוניברסיטה מדהימה; אני אצטרך לעבוד בחנות הזו שבועים שנה לפני שאוכל ללכת ללמוד במקום כזה.

ג'ונס-הופקינס הוא בית-ספר לרפואה, כנראה שהאב גם רופא. משפחה בעלת אמצעים כלכליים משמעותיים. הבת זוכה לחינוך גבוה – בית עם ערכים מערביים, לא מוסלמים אדוקים. איום מינימלי.

אוף, איזו מחשבה מטומטמת – מה קשור איום עכשיו? שכחתי כמה מעייף להסתובב עם הראש המודיעיני. עד שהצלחתי לכבות אותו הוא המשיך לנתח כל נסיעת אוטובוס, כל תור בסופר, כל כילוי בבית קפה – הרבה אחרי שיצאתי מהמדים וחזרתי לאזרחי.

אני מובילה אותו לעבר הקולקציה החדשה,

“Wow, good for her! I assume she’s planning on becoming a doctor?”

“Indeed.”

“That’s amazing. And Washington is supposed to be such a beautiful city, I hope she enjoys it.”

“Me too. I only wish she could stay close, but that’s how it is – children grow up and have to leave their parents. Look at me, I’ve moved a continent away.”

הוא אומר וצוחק. הצחוק שלו עמוק ומתגלגל, מהסוג שגורם לי לחייך בלי שליטה ולהרגיש כאילו אנחנו מכירים כבר שנים. הוא מזכיר לי את הבית. הוא מסתכל עלי באריכות ושואל,

“And where are you from, if I may ask? Were you born here?”

אסור להסגיר פרטים מזהים.

“Denmark,”

אני משקרת ומיד מתעצבנת על עצמי. לא שהוא ישים לב – אפילו בארץ לא מאמינים שאני ישראלית בגלל השיער הבהיר והגובה. אבל למה אני נמנעת מלהגיד לו “ישראל” וזהו? האם זו ההססנות הרגילה שיש לי מול הבורות האמריקאית שמתייגת את ישראל כמדינת עולם שלישי, או שאני פשוט לא רוצה לחשוף יותר מדי?

לא מוותרים על יתרון אסטרטגי; אסור להסגיר פרטים מזהים.

“Ah, Denmark is a beautiful country. I was there a few years ago on a conference, and I loved it so much I brought the family along the second time I was invited.”

“Yeah, it’s a wonderful place – not in the winter, though. Way too cold.”

“How true!”

שנינו צוחקים בעוד אני מקבלת ממנו את המידות לחליפה ונותנת לו כמה ז'קטים לנסות. זו תחושה טובה, להרגיש קרבה מידית כזו עם לקוח; הוא כל כך נעים ולא רשמי.

הכי חשוב לזכור – לשמור על מרחק מהמטרה. אובייקטיביות היא הכרחית, לא נעשים מעורבים רגשית.

בסדר, בסדר. יאללה, 8200, סתמי כבר ותני לי ליהנות מהאדם הנחמד הזה. מי יודע אילו לקוחות מגעילים עוד יהיו לי היום? אני מביאה לו שני זוגות מכנסיים ומידות אחרות לז'קט, ובינתיים אנחנו ממשיכים לפטפט.

“So, is your daughter the eldest?”

“Yes, out of three. I have two young sons as well, but they are still in elementary school.”

“Wow, it’s quite the age gap.”

“I know. As you can hear, I was not born here. My wife and I moved to America when our daughter was very young, and it took us a while to find our place. New country, new language, you can imagine it wasn’t simple.”

“Yeah, I know. It isn’t easy, especially when you move away from family.”

“Exactly. My wife still has a large family in Palestine – that’s where I’m from, by the way, - and she misses them a lot.”

כמו תמיד, יש בי התרעמות קלה על המונח “פלסטין”; מצד שני, אולי הוא מתכוון לרשות ולא למדינת ישראל. אחרי הכל, הכרתי מספיק ערבים שלא התביישו לקרוא לארץ שלהם “ישראל”.

“Is the rest of your family in the United States, or did they stay there?”

“I’m afraid I don’t have any family left in Palestine. My parents passed away many years ago, and my brother died a few years back.”

“Oh, I’m so sorry.”

“Thank you. He was younger than me, and we didn’t always get along, but family is family.”

“That’s true.”

הוא חוזר לתא המדידה לנסות כמה חולצות, ובינתיים אני מחזירה למקום את הז'קטים שלא התאימו. אני מתארת לעצמי שזה לא קל לאבד אח. תודה לאל שלא חוויתי את זה בעצמי, אבל ראיתי מספיק משפחות שכולות כדי לדעת מה זה אומר לאבד בן.

האידיאולוגיה האיסלמיסטית מאדירה את השהידיות. זה לא יוצא דופן לפגוש הורים שמעודדים את ילדיהם להצטרף לארגוני טרור מתוך אדיקות או מתוך צורך כלכלי – משפחות השהידים זוכות לתמיכה נרחבת מארגוני ג'האד קיצוניים. נו, די. זה לא רלוונטי בכלל. האיש הזה שולח את הבת שלו לג'ונס-הופקינס, לעזאזל. חוץ מזה, יש משהו באדם הזה שמרגיש מוכר וחסם, כמו חבר משפחה שלא פגשת במשך שנים. אני תוהה אם אולי באמת פגשתי אותו מתישהו בארץ. זה לא מופרך לחלוטין, בייחוד אם הוא עבר לארה"ב בעשור האחרון – ישראל היא מקום קטן בסך הכל.

“Miss? I think we have a winner!”

הוא יוצא מתא ההלבשה עם כל האנסמבל, ואני מסכימה אתו לחלוטין: החליפה האפורה יושבת עליו כאילו היא נתפרה עבורו, והחולצה הלבנה מגיעה בדיוק לקצה המפרק כמו שצריך.

“Perfect! Now how about a tie to match? Is there a specific color you prefer?”

“I trust you to surprise me,”

הוא אומר וחוזר לתא ההלבשה כדי להחליף בגדים. איזה כיף זה כשלקוח נותן לך חופש פעולה! אני עוברת על העניבות בתצוגה ומוציאה שלוש שמרגישות הכי מתאימות: אחת בירוק בקבוק, אחת סגולה כהה ואחת בצבע אדום עמוק. הוא יוצא מתא ההלבשה עם החליפה והחולצה על הזרוע, ומניח אותן על הדלפק ליד העניבות. הוא מסתכל בריכוז על העניבות, שם אותן אחת אחרי השנייה על החליפה, ובסוף מכריז:

“I can’t decide, they’re all wonderful. I guess I’ll have to take all three!”

“Thank you, that’s great!”

אני מחייכת אליו. איזה איש מקסים ואיזו מכירה מוצלחת; הבוסית תהיה ממש מבסוטה איתי היום. העבודה הזו באמת כיפית: כל מה שצריך לעשות זה לגרום לאנשים להרגיש טוב עם עצמם. אני לא יכולה להימנע מההשוואה לשירות הצבאי, איפה שכל החלטה, כל פעולה הייתה בעלת תוצאות אסטרטגיות ולא תמיד לטובה.

המודיעין הוא החזית הראשונה במלחמה בטרור. הוא העיניים והאוזניים של הכוחות בשטח. השתייכות ליחידה הזו היא סיבה לגאווה לכל החיים.

כל זה נכון. לא הייתי מחליפה את השירות שלי בשום תפקיד אחר. אבל אין ספק שהמחיר גבוה; יכולתי לחיות טוב מאוד גם בלי לדעת את הדברים שאני יודעת עכשיו, בלי לראות את הדברים שראיתי שם. יכולתי לישון טוב יותר בלי הדברים שהייתי צריכה לקחת בהם חלק, אבל מצד שני, חוסר הידיעה לא היה משנה את העובדה שהדברים הללו קורים וחייבים לקרות. אנחנו ניגשים ביחד לקופה ואני מתחילה להעביר את הפריטים.

"I hope your daughter has a wonderful graduation ceremony. And good luck to her with the speech!"

"Thank you. She is very nervous about it, but she's a smart girl – I know she will do well. And thank you also for your help, you were delightful."

"Don't mention it, I enjoyed helping you – I wish all of our clients were as pleasant."

הוא צוחק את הצחוק העמוק והחם שלו ומושיט לי את כרטיס האשראי יחד עם רישיון הנהיגה לאימות.

"Thank you,"

אני אומרת ומשווה בין התעודה לכרטיס.

SALEEM SULEMAN MD

סלים סלימאן, יליד 1970. במקור מרמאללה, היגר לארה"ב בשנת 2002 יחד עם אשתו ראניה ובתם חנאן, מנתח לב. אח של ח'אלד סלימאן: בעל תואר בהנדסה מאוניברסיטת בירז'ית, מבוקש בגלל מעורבות בתכנון חמישה פיגועים בירושלים ותל-אביב.

ידעתי שאתה מוכר לי. ידעתי ששמעתי את הקול שלך פעם, לפני המון זמן. אתה איש טוב, סלים; עזבת כדי להרחיק את המשפחה שלך מכל חשד למעורבות בפעולות של ח'אלד. לא רצית שהבת שלך תגרל תחת הצל של ארגוני הטרור או השב"כ, אז היגרת ליבשת אחרת. אבל בכל זאת לא ויתרת על אח שלך: המשכת להתקשר אליו כל שבוע, לוודא שהוא בסדר ולנסות לשכנע אותו לעזוב כבר ולהצטרף אליך בארה"ב – אפילו הצעת לשלם על הכרטיס

ולשכור לו דירה. כל שבוע שמעתי אותך מדבר, מתחנן, צועק עליו שישנה את דעתו; כל שבוע גם סיפרת לו על החדשות מהמשפחה שלך – על מה חנאן למדה בבית־הספר, על המפגשים עם האמריקאים – וצחקתם ביחד את הצחוק המתגלגל החם שחלקת עם ח'אלד.

את האח שלך אני מכירה טוב מאוד גם כן. שמעתי אותו מדבר אתך ועם הרבה אנשים אחרים; שמעתי אותו מתאר איך המטענים שלו פועלים ואיפה כדאי להציב אותם בשביל נזק מקסימלי. הכרתי אותו טוב מספיק כדי לצפות לאיפה הוא יברח כשהפיגוע האחרון שעזר לתכנן יצא לפועל והרג חמישה ילדים קטנים; צפיתי איפה הוא יהיה, וככה המזל"ט הצליח לחסל אותו מבלי שאזרחים אחרים ייפגעו. ושמעתי אותך בוכה בטלפון כשהסברת לאשתו שאתה לא יכול לבוא ללוויה מחשש שלא יתנו לך לעזוב שוב.

הוא מסתכל עלי עם חיוך ידידותי ומחכה שאעביר את הכרטיס; אני מחייכת חיוך אוטומטי ומתורגל היטב, מעבירה את הכרטיס ומחזירה לו אותו.
"Have a great day, sir. Hope to see you again soon."

רפואה שלמה

אוניברסיטת תל אביב: מקום שני

הרב אריה לייב שטרייסמן התעורר בצהרי יום שישי כשכאב לא־מוסבר רוחש בחזהו. הנשימה עלתה לו במאמץ.

הוא הזדקף במיטה הזוגית הריקה והניח את יד ימינו על לוח לבו. הפעימות היו שקטות ומהירות כמו מרדף חרישי. הוא קם וניגש לכיור לשטוף את פניו, מחליף מבט מודאג עם הבכואה החיוורת שנשקפה אליו בראי. הוא הניח למים לזרום במשך דקות ארוכות, לשחק בקצות אצבעותיו ולהתיז טיפות עדינות על פניו וזקנו. מים זורמים מטהרים, הרהר בלבו. הכל מלבד טומאת מת. הכאב שכך בהדרגה, והרב אריה משך בכתפיו ופנה לחדרו להתלבש. באיטיות, בהקפדה, עטה על עצמו את המכנסיים השחורים, הציצית, החולצה הלבנה, הז'קט השחור. אחרונים חביבים כיפת הקטיפה השחורה והמגבעת, השחורה גם היא. רק כשפתח את דלת ביתו עלה בדעתו ששכח להתפלל שחרית.

על מפתן הדלת המתינה לו צידנית עטופה בנייר חום. על הנייר היה רשום: "עבור הצדיק רבי אריה שטרייסמן" והיה חתום עליה יהודה בודינגר, גבאי הקהילה. הרב אריה נטל את הצידנית והניח אותה על שולחן המטבח. לאחר מכן סגר את הדלת ונעל אותה נעילה כפולה, כמקודם. בפנים המתינה חלות, עוף, יין אדום מתוק, מיני סלטים ועוגות. כמו כן היה בצידנית פתק, בו הפציר יהודה ברבו – פעם נוספת – שמא יכבד אותם בנוכחותו בקבלת השבת. הרב אריה הניח את היין על המדף, את החלות על השיש, את העוף על פלטת שבת, ואת הפתק השליך לפח האשפה העולה על גדותיו בפנינת המטבח.

הוא חימם מים בקומקום וזרה גרגרי קפה לספל. רק מזג את המים ומיד מילא ריח הקפה את הדירה הקטנה. ריח הוא סגולה לזיכרון: עלו בדעתו בקרי שישי קרים, כשהיה משכים קום לבית הכנסת להתפלל "ותיקין" לפני השיעור היומי, והיה מוצא שצפוריה כבר ערה והקומקום רותח, ובבית כולו שורה תחושה של

חמימות ומתק. הוא נשם עמוק את זכרונותיו והוסיף לכוס שתי כפיות סוכר – אחת לו ואחת לצפורה – כפי שהיה מנהגו מאז נתגלתה אצלה הסוכרת. אז היכה בו שוב הכאב, והוא היה כה פתאומי שהכפית נשמטה מידו ונפלה אל הרצפה והסוכר התפזר ברחבי החדר. הוא ניסה לשאוף אוויר אך הדבר לא עלה בידו, עמקי גרונו נסתמו כאילו בלע שכבה של צמר גפן. הוא צנח לכיסא כאדם טובע, לא יכול לנשום ואף לא להקיא את הגוש בגרונו. בשלב כלשהו הצליח שוב לשאוף מעט אוויר, לפחות במידה שאפשרה לו לקום ממקומו. כשניסה לשאוף יותר מנשימות רדודות חש שוב שהוא נחנק. הוא תהה למי יפנה. לא היה בו חשק לפנות לאיש. ומצד שני, ידע בבהירות שלא יוכל לעשות לבדו את השבת.

לכסוף גמלה ההחלטה בלבו. הוא יצא מביתו וירד במדרגות בצעדים איטיים, נזהר שלא למעוד. אחר כך צעד במורד רחוב יחזקאל לכיוון התחנה של קו 19. לאחר המתנה קצרה בתחנה, ועוד חצי שעה של עמידה ומחנק, עמדו רגליו בשערי בית החולים "הרסה" הר הצופים. הוא ניגש לדלפק הקבלה ולאחר המתנה ביקש שייקחו אותו לרופא.

כשעה המתין במיון עד ששעו אליו. אחר כך עטו עליו רופא מבוגר ושני מתמחים שהצמידו סטטוסקופ לחזהו, תחבו אטב לפיו, צבטו את רגליו ולבסוף הלבישו אותו במסיכת חמצן והעבירו אותו למחלקה אחרת, בה המתין עוד כמחצית השעה. בעת שהמתין שם נשמעה צפירת השבת, דקה וחרישית כמו קינה. הרופא שבא להקשיב ללבו היה בחור צעיר, רזה וגבוה, עטוי בחלוק לבן ארוך. היו לו אצבעות ארוכות של מוזיקאי, וגם קולו, כשדיבר, היה רך ומתנגן, מתובל במבטא עדין מאוד שכמעט ולא ניתן היה לזהות. "מר אריה שטרייסמן" אמר, מקריא את שמו מגיליון הנייר שנשא איתו. "שמי דוקטור איימן. אני אהיה הרופא שלך".

הרב אריה נתקף רעד קל. לא רק שהוא לכוד כאן בבית החולים למשך השבת, עבד לחולשות הגוף ולגחמותיהם של רופאים, אלא שהרופא שבידו הפקידו אותו הוא גוי. ישמעאלי, לא פחות. וידוע שהשהות במחיצתם של אלה היא סכנת נפשות ממש. כמעט התחרט שבא לכאן, כי מי יודע מה יעולל לו מנוול זה כשיהיה בידו, והוא מסומם ממשככי־כאבים וסמי־הרדמה.

הרופא הצעיר התכופף והצמיד שוב סטטוסקופ לחזהו. "תנשום עמוק" ביקש. תחילה שקל הרב אריה לסרב, או לבקש רופא חלופי, אך לבסוף נמלך בדעתו, כי אם לא תתקבל בקשתו, או חלילה יביאו אליו ישמעאלי נוסף במקומו של זה, זה רק יחמיר את המצב. הוא מילא את חזהו אוויר. המחנק שעוד ליווה אותו ומגעו הקר של הסטטוסקופ על חזהו הפכו אותו מודע לכל עלייה וירידה של בית החזה.

דוקטור איימן רשם את הדופק שלו, האיר בפנס קטן לתוך עיניו, בחן את חלל הפה שלו. כמו שבוחנים בהמה בשוק, חשב הרב אריה לעצמו בסלידה. פניו של הרופא היו חסרי הבעה.

הוא רשם כמה הערות על גיליון הנייר שלו. "הבריכות כנראה ייקחו איזה זמן" אמר. "יש מישהו שאתה רוצה שנתקשר אליו?"
"אני לבד" השיב.

"אשתך?"

"נפטרה". למילה עדיין היה צליל משונה.

"צר לי" אמר הרופא. "ילדים?"

"לא". זה היה קל יותר. הוא השלים עם זה מזמן.

"צריך לעשות לך בדיקת אקו לב. אחר כך אני אבוא לשבת איתך. אומרים שלא בריא לאכול לבד". הדוקטור איימן חייך אליו חיוך עדין.
"אני בסדר" אמר הרב אריה במהירות. "כבר התרגלתי לאכול לבד". הוא

הפנה את פניו ובהה בתקרה.

"איך שאתה רוצה". הרופא נשמע כנעלב. אין מה לעשות, חשב הרב אריה לעצמו כששמע את צעדיו מתרחקים במורד המסדרון. לכל אחד יש את המקום שלו.

כשצפוורה עוד הייתה איתו, ארוחות של ערב שבת היה סועד בחברת החסידים בבית המדרש, שנמלא שולחנות מכוסים באל בד לבן וכלים חד פעמיים בצבע זהב. הוא היה יושב על הבמה כשסביבו נכבדי הקהילה. צפוורה לא ישבה לידו, אבל הוא חש תמיד בנוכחותה שתמכה בו. גם עכשיו, באבלו, חש בנוכחותה תמיד: היא הייתה כמו חור שנפער בעמקי גרונו, חור שגם חסידיו וידידיו לא יכלו למלא. אך אם אלה לא מילאו את החלל שהותירה בו צפוורה, ודאי לא יחלל את זכרה בכך שיאכל את ארוחת השבת שלו עם גוי.

איני שונא את דוקטור איימן זה, אמר לעצמו. איני מאחל לו רע. אלא רק זאת, שלכל אחד יש את המקום שלו. ודאי גם לו יש את ארוחות החג שלו. הוא דמיין את הרופא יושב ישיבה מזרחית על שטיח במאהל כלשהו ומנגב פיתה דקה במטבל, אך התמונה הרגישה לו מגוחכת. ודאי הוא גר בדירה שכורה במקום כלשהו בעיר, משם הוא יוצא כל בוקר ברכב יד שנייה לבית החולים. אולי הוא אף לוקח את האוטובוס, כפי שעשה הוא עצמו היום. מחשבותיו של הרב אריה נדרו כשבהה אל האור הפלורוסנטי של תקרת המחלקה והוא תהה לעצמו אם לדוקטור איימן יש אישה שממתינה לשובו מהתורנות בבית החולים. אולי היא אף מניחה בחיקו פעוט, המחייך אליו לרגע לפני שהוא שב ועוצם את עיניו.

אחות וטכנאי הגיעו והובילו אותו לבדיקה. הוא נשכב על גבו על מיטה והאחות מרחת את חזהו בנוזל צמיגי שמגעו מוזר. לאחר מכן העבירה על חזהו מכשיר אולטרסאונד. הטכנאי הסביר לו שהמכשיר שולח גלים שממפים את גופו. היה דבר־מה מבעית במחשבה להיות עירום במידה כזו, עירום מעור ומבשר תחת גלים שנשלחו עמוק לתוכו, בוחנים לב וכליות. ולא רק זאת אלא שהתוצאות נרשמות ומוקלטות, ועוד מעט יתיישב לו דוקטור איימן בנחת עם כוס קפה שחור ויקרא את תוכיו הפנימיים ביותר.

כשחזר מהבדיקה מצא להפתעתו שאי־מי הניח סידור תפילה על הכוננית שליד המיטה. אחות מבוגרת סייעה לו לעבור מן הכיסא אל המיטה. לאחר שהתיישב הוא נטל את הסידור ופתח אותו בתפילת ערבית. הוא החל לקרוא בשקט "המעריב ערבים", אך משהגיע לקריאת שמע עלתה בו שוב תחושת המחנק המשתקת. הוא נאבק במשך דקות ארוכות להסדיר את נשימתו.

כשפקח את עיניו ראה את הדוקטור איימן עומד מעל מיטתו. פניו הצעירים נראו מהוססים ומעט עצובים. "הרגשת שוב כאבים?" שאל אותו. הרב אריה הנהן. "אתה צריך לקרוא לי אם דבר כזה קורה" גער בו הרופא בקול שקט. "יש לך כפתור, הנה. חשוב שיהיה איתך מישור".

הרב אריה הנהן שוב. הוא הבחין שהסידור נשמת ונפל לרצפה ושלח את ידו להרים אותו, אך זרועו לא הגיעה. הרופא התכופף לעבר הסידור אך הרב אריה עצר אותו בתנועת יד מהירה. "לא!" קרא, והוסיף: "עדיף שלא תיגע".

דוקטור איימן נעצר לרגע והביט בו במבט מבולבל. אחר כך הבין. לרגע נראה שהוא עומד לומר משהו, אך אז שינה את דעתו. הוא הרים את גיליון הנייר שלו, שנח על הכוננית ליד המיטה, ופנה שוב אל הרב אריה. "הגיעו תוצאות הבדיקות" אמר. "תרצה לשמוע אותן עכשיו או שאתה צריך עוד זמן להתאושש?" הרב אריה הניד בראשו. "תגיד לי" ביקש בקול ניחר.

"מהבדיקות שעשינו, נראה שאתה סובל מבעיית ספיקה משמעותית בלב. זה אומר שהלב שלך לא מצליח להעביר מספיק דם לגוף".

הרב אריה נזכר בדודו, אברהם, שסבל מהתקף לב לפני עשר שנים בערך. "אז מה עושים? צנתור? ניתוח מעקפים?" שאל.

דוקטור איימן הניד בראשו. "אלה טובים אם הבעיה היא בעורקים שמובילים את הדם, אם הם נסתמים או מסתיידים. כאן הבעיה היא בלב עצמו. ניתן לך תרופות שיסדירו את קצב הספיקה. יכול להיות שזה יעבוד, אבל המצב לא טוב. אתה צריך להתכונן כבר עכשיו לאפשרות שנצטרך לעשות השתלה".

"השתלה? מה זאת אומרת, לתת לי לב חדש?"

"זה לא דרמה כמו שזה נשמע" אמר דוקטור איימן. "זה לוקח הרבה זמן כמובן, יש רשימת המתנה, צריך למצוא תורם. אחרי זה ניתוח. אבל אם דברים אחרים לא יעברו – שאת זה אני עוד לא יודע להגיד לך – אם ככה אז זאת אפשרות טובה".

"זה טירוף מוחלט" שמע את עצמו אומר. "טירוף, אתה שומע?"
דוקטור איימן שמר על ארשת פנים קבועה. "יש זמן" אמר. "אני אתן לך לחשוב על זה".

"לא שמעת אותי?" הרים הרב אריה את קולו. "אין כאן על מה לחשוב! הלב שלי נשאר במקום, ולא אתה ולא אף אחד אחר הולכים לנסות להוציא לי אותו!"
"זה לטובתך" אמר דוקטור איימן. "פיקוח נפש, ככה אומרים אצלכם, לא?"
"הגם אתה ברבנים? מה אחד כמוך יודע על זה בכלל?" הרב אריה הבחין לפתע שהוא צועק. "מה, ומאיפה יבוא מין לב כזה? מאיזה בחור שנפגע בתאונת דרכים ונמצא בקומה? זה רצח, זה מה שזה!"

דוקטור איימן בהה בו לרגע. פניו הביעו תמיהה ועלבון ילדותיים כמעט, נוגעים ללב, אך לאחר רגע הם שבו ונאטמו. הוא הסתובב במהירות ויצא מהחדר. הדוקטור איימן לא עשה מאמץ נוסף להצטרף אליו לארוחת הערב. במקום זאת באו שתי אחיות וחיברו אותו למכונה שמדדה את לבו. ביקשו ממנו שוב לומר להם אם יחוש כאב כלשהו ואז הותירו אותו לבדו עם מגש שעליו הונחו בקבוק של מיץ ענבים, שתי לחמניות, קערת מרק ופרוסה של פשטידה. הרב אריה קידש על מיץ הענבים והחלות ואכל במהירות את ארוחת הערב. הוא גילה לפתע שהוא מורעב. לאחר מכן נשכב במיטה ועצם את עיניו, אך השינה לא באה. לב חדרש. רעיון מטורף. גופו שלו ולבו של אחר פועם במרכזו. שעטנזו. והפשטות, הטבעיות בה אותו רופא צעיר דיבר על כך. ככה, לב, לעקור ולמקם מחדש. רק גוי יכול לדבר כך, חשב לעצמו: איכרת את לבך? לא נורא, נתקין אחר במקומו. אין מחשבה הולמת מזו עבור אחד מהישמעאלים, שגם את התורה – לב כל הלככות – לקחו והחליפו בתורה משלהם, ואף את ארץ ישראל – לב לבו של העם – הם חומדים לעצמם.

פשוט כך? לבקש מאדם לוותר על לבו? אומרים שהלב אינו עובד. אך כבר אמר רבי נחמן שאין לך דבר שלם מלב שבור.

והרי בדיוק אותו דבר עם צפורה: שלושים וחמש שנה אשת חיקו. בגיל שמונה עשרה נישאו. עדיין זכר את עיניה המצועעות כרמעות שנגלו לו מתחת להינומה, את ידה כנגד ידו כשענד לה את הטבעת: מגעו הראשון בידה הרכה של אישה. ועכשיו? התקלקל, נשבר – להחליף. לכל שאלה תשובה. עוד לא יצאה שנת האבל וכבר שורה של שדכנים מחזרים על פתחי בית הכנסת שבשכונת גאולה,

איש איש וגרושתו, אלמנתו, בתולתו עמו. וגם החסידים – הרי לא טוב לו לרכם שיהיה שרוי בלא אישה.

אולי הם צודקים, החסידים והשדכנים וגם הדוקטור איימן ושאר הישמעאלים. אולי על הישן לעבור מפני החדש. אבל כך פתאום, בגיל חמישים ושלוש, אישה חדשה? לא, אין זה מן האפשר. לכל אחד יש את מקומו. אך מה מקומו שלו ללא צפורה?

ממרחק־מה נשמעה לפתע קריאת המואזין, צלולה ומרטיטה על רקע קולות המתכת והשיעולים של המחלקה. היא נדמתה לרב אריה כיללתו של זאב בשדה פתוח, זועק את בדידותו כמו תפילה.

השינה בלעה אותו לקרבה. בחלומו ראה והנה הוא בכית המדרש, דורש בסיפור מסעו של רבי נחמן לארץ ישראל. הוא מספר בעיניים עצומות, בניגון עדין, קולו עולה ויורד כמו גלי הים. הוא משתק לרגע להפוגה דרמטית בתיאור סערה שאחזה בספינה קרוב לחופי חיפה. שום קול אינו נשמע סביבו. הוא פוקח את עיניו ומבחין כי בית המדרש ריק והשולחנות כולם סולקו, מותרים אחריהם חלל עצום ומהדהד כמו אחוזת קבר. בלב אולם בית המדרש נחה דמות אדם על ברכיה. תחילה הוא חושב שזו צפורה אך משהוא קרב, הוא רואה לפניו את הדוקטור איימן כורע על שטיח תפילה כשפניו מערבה.

הרב אריה נעור משנתו לתוך חושך מוחלט, עוטף. הוא חש כאב עמום בחזהו, חריף פחות מהכאבים שפקדו אותו ביום אתמול. הוא לחץ על הכפתור שליד מיטתו.

הדוקטור איימן הגיע לאחר כמה דקות. הוא פסע מבעד לוויילונות והדליק נורה קטנה מעל המיטה, כך ששניהם היו אפופים באור באפלת המחלקה. עיניו היו אדומות מעט, שיערו סתור, והוא נראה כאדם שהוער משינה. "איך אנחנו מרגישים?" שאל.

"תמיד הרופא בא בעצמו באמצע הלילה כשחולה קורא?" שאל הרב אריה.

"לא" הודה הרופא.

"אז למה אלי? המצב כל כך חמור?"

"לא."

"אז למה?"

"אסור לי להתעניין בחולה שלי?" שאל הרופא בשמץ של הומור.

"ובכל זאת, למה?"

"בגלל שאתה שונא אותי."

שתיקה. "אני לא שונא אותך."

"לא צריך לשקר. ראיתי לתוך הלב שלך, זוכר?"

"וזה נדיר? שאתה מרגיש שחולה שונא אותך?"
"לא."

שוב שתקו. "שמעתי את המואזין קורא קודם" אמר הרב אריה. "אתה מתפלל?"
הפעם היה תורו של הרופא לשתוק. "כבר לא" אמר לבסוף. "כשהייתי קטן
הייתי הולך עם אבא שלי. מאז האוניברסיטה כבר לא."
"האמנת פעם?"

"אני לא יודע. אולי. אני מאמין שיש אנשים שזה עוזר להם. נותן להם כוח."
הרב אריה חשב על הסידור שהונח ליד מיטתו. מתוך המבוכה הווידוי פרץ
מתוכו. "לא התפללתי מאז שאשתי נפטרה."

הדוקטור איימן הניח יד עדינה, ארוכת־אצבעות על כתפו. "אתה לא יכול
להאשים את עצמך בזה" אמר.

"אבל זה התפקיד שלי, אתה מבין?" הוא חש דמעות עולות בעיניו. "יש
לי חסידים, קהילה שלמה תלויה בי. אני הצינור שלהם לאלוקים. הם הולכים
וחוזרים ועובדים וטורחים, אבל הכול נע סביב העניין הזה. ואני? מוליך אותם
שולל! רב שאין לו אמונה זה כמו, כמו..." הוא השתתק.

"אבא שלי היה אימאם במסגד בצפון" סיפר דוקטור איימן בקול שקט. "גם לו
היו חסידים. אני הלכתי רחוק משם. הוא נפטר בזמן שהייתי בלימודים בתל אביב.
סרטן. הייתי אח בכור, הייתי חכם. ציפו שאני אמשיך אותו. אמרתי להם לא."
"למה?" שאל הרב אריה.

"כי הלב שלי לא היה שם. כי העולם נראה לי גדול ונראה לי כאילו הוא קורא
לי" דוקטור איימן דיבר בלחישה. קולו רעד. "מאז אני תקוע באמצע: בכפר אני
תמיד אהיה מי שבייש את אבא שלו. בשביל היהודים – בשבילכם אני תמיד
אהיה קודם כל ערבי."

"ואתה מתחרט?"

"לא. אף פעם לא."

"למה?"

"כי אני עושה את הדבר הכי מדהים שאדם יכול לעשות. אני מציל חיים."
"חיים של אנשים שאתה שונא. של אנשים ששונאים אותך."
"זה לא משנה בכלל" הרופא הניד בראשו. פניו היו גלויים להחריד, בעיניו
שילוב של רחמים והתעלות. "במוות, בכאב, דווקא שמה כולם אותו דבר. כולם
ילדים מבוהלים שרוצים שמישהו יחזיק להם את היד. לב של ערבי או לב של
יהודי – אין הבדל. מחר בבוקר יכולים אפילו להשתיל לך את הלב שלי."

"איזה בזבז זה יהיה" אמר הרב אריה. "איזה בזבז, לקחת את הלב שלך ולתת אותו לבר־מינן כמוני. אתה מציל חיים כל יום. אני, כל מה שאני משתוקק אליו בחיים האלה הוא לשתות את הקפה שלי עם אשתי המנוחה".

"אל תדבר שטויות. גם זה מתרפא, עם הזמן".

"אני לא רוצה שיתרפא. לעולם לא".

"תהיה צלקת. תמיד. גם כשמחליפים את הלב, זה עדיין אתה".

"אני פוחד" אמר לבסוף. מילים שלא ביטא מאז ילדותו.

שעת חצות. הדוקטור איימן כרע לצד מיטתו ולקח את ידו בין שתי ידיו. הוא דיבר סמוך לאוזנו, בלחישה שנמשכה כאילו מזמנים רחוקים: "הרב אריה, תרשה לי לתת לך לב חדש".

בעיניים עצומות, הוא הנהן חרישית.

אלעד לאור

מפתחות

אוניברסיטת תל אביב: מקום שלישי

"ו, אבל למה אתה ערבי! תביא", אני שומע בחור אחד מתעצבן על חבר שלו. הוא לוקח ממנו את האייפון. הם יושבים בספסל האחורי, אני מושב אחד לפניהם. מצחיק. פעם שאלתי את אותה שאלה את אמא שלי, כשעמדנו בתור במכולת. למה אנחנו ערבים. בסדר, הייתי אז קטן, בגיל של נור בערך. פחות. "לוד?", שואל מכופתר אחד ומתיישב מאחורי הנהג. אומרים 'לוד'. יאללה, עוד מעט המונית תתמלא ונתחיל כבר לנסוע. מעניין באמת איך נור חוטפת את זה. אולי אני אשאל אותה עכשיו כשאני אגיע הביתה. אבל נור נמרה, לא כמו שאני הייתי.

הנהג מגביר את הרדיו. פוליטיקאים. "אתם ככה, אנחנו ככה", די, איך לא נמאס להם לשמוע את עצמם. אני שם אוזניות, מפעיל את האמפי וזורם על עומר אדם בפלייליסט. הרדיו עדיין מציק.

"נהג תנמיך קצת בקשה", אני אומר בעברית. הוא לא מגיב. "נהג?". מה הוא עושה לי דווקא? עם ווליום כזה אולי באמת יש לו בעיות שמיעה, זה. או שרק בעיות עם מבטא ערבי. טוב לא צריך. אני מגביר את הווליום אצלי. אבל מילים מהרדיו כל הזמן נכנסות לי, "קיצוני", "שיקום", "הפלסטינים"... אני מגביר עד הסוף, מנסה להתרכז במילים שהוא שר. לא הולך. סוגר את האמפי, יא אללה. אתיופית עם ראסטות מתיישבת מלפני, וסופסוף מתחילים לנסוע. מעניין איך הוויכוח הזה נשמע באוזניים של האנשים פה. מעניין אם הראסטות חושבת באמהרית, כמו שאני חושב בערבית. אני אוסף מהארנק שלי שש עשרה שקל בול. כיף להיפטור מאגורות. מעביר לראסטות, שמעבירה למכופתר, שמעביר לנהג. פתאום זה תופס לי את העין. זה יכול להיות הקומיקס הבא שלי: רשרושים בין אצבעות לאצבעות, מהחומות-הלא-קצוצות שלי, לשחורות-עם-לק-סגול שלה, לעבות-מקומטות שלו... אפשר להמציא מזה משהו. איך אבא אמר לנו

אז, "תעשו ככה עם האצבעות", והרמנו אותן מול העיניים כמו על קיר בלתי נראה. "תסתכלו טוב. כל אצבע שלכם אותו דבר? ככה גם יהודים. יש כאלה ויש כאלה ויש כאלה". אני זוכר, זה היה ביום כיפור ההוא, אחרי ששמענו מה עשו לדודים שלי בעכו. כשאמרתי שהכל בגלל "הערבי הזה" שנסע שם עם האוטו, אבא הוריד לי סטירה.

אני בא להעביר את העודף לאֵלָה שמאחורי, אבל מפיל את זה כמו מטומטם. שני מטבעות של שֶׁנְקָל, נעלמים על הרצפה המטונפת. איפה זה? מתכופפים, מסתכלים, כולם. ברדיו כבר עברו לדבר על המשחק של בית"ר, ואנחנו עדיין לא מוצאים. איך לא מוצאים? מונית קטנה סך הכל. יכול להיות שמישהו לקח? מה פתאום. אבל השתיקה נהיית... צפופה. אני מדמיין, או שהם תוקעים בי מבטים? המבטים הצובטים האלה... אני מדמיין. לא? שונא את זה.

טוב, בלי שישימו לב, אני פותח את הארנק ומפשפש. סבבה, יש לי שניים. אני מוציא, עושה כאילו אני ממשיך לחפש, ומרים אותם מהרצפה כמו שאבא היה מוציא לי בקסם מהאוזן. "הנה מצאתי" מכריז, ומעביר לְהוּא עם האייפון.

בדרך מהצומת הביתה, אני רואה את נור רצה כמו משוגעת מתחת לְעֵץ פקאן הגדול. הצמה הארוכה שלה מנסה לעמוד בקצב.

"עזיזו בוא!", היא מתנשפת. איזה כיף לראות אותה.
"מה את עושה, מפגרת?"

"מה נראה לך?". הַשְׁלֵכַת מנתקת עליהם יבשים מהענפים הארוכים של העץ, פעם פה, פעם שם, והם צוללים למטה כמו רקדניות בטן. אחותי העאווארית מנסה לתפוס אותם לפני שהם פוגעים ברצפה. "מה אתה צוחק, נראה אותך!". מוריד את התיק והולך על זה. וואלה, באמת לא קל.
"מי שכבר רחוק מדי אל תנסה", היא מדריכה אותי, "אבל אם כבר החלטת על אחד אז אל תהסס. שתי ידיים".

"יו!", אחד בורח לי בין האצבעות. רק נור יכולה לגרום לי לעשות משהו כל כך מטומטם.

"אָפּוּצ'וּקוּפּוּקוּ!!!"

"אברם. די. אתה מפחיד אותי". רבקה לצדי על הספה, ידי על בטנה כמו קשת על כינור דוד. ההד אשר רק השנה בקע מן הכינור הזה, שוכב בעריסה שלשמאלה. "ככה", היא נושפת לו לתוך הפופיק, הוא צוחק. "אתה רואה?".
פתאום שלוש דפיקות בדלת. לקום מהספה כמו לקום ממעיין חם...
עוד כמה דפיקות. בסדר, אני בא.

"אוהו, איזה אוהדת!", כלנית בכניסה כמו בית "ריסטית למופת, מדים, צעיף, צהוב שחור על כל הפנים. דווקא יפה לה. מתאים עם הבלונד. עוד לא אמרה שבת שלום וכבר יורה עלי מילים במאתיים קמ"ש. איך החילונים תמיד רצים לאנשהו. כמה טוב שיצאתי ממרוץ העכברים הזה.

אני דופקת בדלת של אברם ורבקה. נו. הרגו אותי. אני כבר לא בגיל לרוץ ככה במדרגות. סופסוף הוא פותח. אני מתחילה לדבר אבל הוא קוטע אותי באמצע. שויריד את היד מהכתף שלי.

"לא תודה, שבת שלום, תקשיב אתה חוסם לי את האוטו."

"אני חוסם אותך?"

"כן, שטויות רק בוא שחרר אותי למה הילד יומולדת מחכה לי למטה, מאחרים למשחק!".

"כלנית... אני כל כך מצטער", איך הוא בהלם. לא שם לב, כפרה עליו.

"לא קרה כלום, מזל שזה אתה שזיהיתי את האוטו, יאללה בוא!".

"לא... אני לא יכול, כלנית. זה שבת".

אני נשען על הגזע של העץ עם המחברת שלי, מנסה קווים ראשונים של הקומיקס מהמונית שירות. רושם ומוחק ורושם. ומוחק. נור ליד, מנסה לפצח פקאן עם אבן. "קופה. מה את לא יודעת איך עושים?"

"נו".

"תביאי שניים". אני סוגר את כף היד שלה על שני אגוזים, "עכשיו תלחצי אותם אחד על השני". הם בורחים לה. "חזק!". בסוף היא מצליחה, מבסוטה. באינסטינקט של אח אני חוטף לה מהיד ומנסה לטרוף אותו לפני שהיא תספיק לעצור אותי.

"תביאי!" היא מתנפלת עלי. יש לה כוח, זאת. באמצע הקרב אנחנו קולטים שני שמנמנים במרחק, גם כן הולכים מכות או משהו. או שאחד מנסה לכייס את השני? אחד או אחת? אחת, זאת מישהי, מבוגרת, נראית כמו דבורה ענקית, נלחמת עם איזה יהודי עם כיפה ומשקפיים. הדבורה מצליחה לחטוף לו משהו מהכיס. מתחילה לרוץ. "כלנית יש לו קוד!", הוא צועק לה, "את יודעת שאסור לי... די, כלנית". היא עוצרת. זורקת עליו את מה שהיא חטפה, ומוסיפה כמה צעקות שלא הבנתי, מדברת מהר. פתאום הם קולטים אותנו מסתכלים. מתחילים להתקרב בהליכה מהירה. אני ונור נעמדים. נור תופסת לי בזרוע.

"סליחה?", הדבורה פונה אלי. אוהדת בית "ר שרופה, זאת, צבעי פנים והכל.

"אפשר לעזור?".

"האמת שכן", היא מתאמצת לחייך. "פשוט לבן שלי יש יומולדת היום, ועשיתי לו הפתעה שני כרטיסים למשחק, לא שאני, מבינה בזה משהו, אני... זה לא שהקבוצה הזאת זה איזה... ", אני מאשר בחיוך, שתירגע. היא ממשיכה, "אבל שיראה שלא רק עם האבא התל אביבי שלו אפשר ליהנות, כן?", אני מצטרף לצחוק המאולץ שלה מתוך נימוס.

"אוקיי".

"עכשיו הגאון הזה פה חסם לי את האוטו", הדתי הממושקף עומד נבוך, כתמי זיעה גדולים על החולצה הלבנה החגיגית שלו, "והוא לא יכול להזיז כי שבת והוא לא יכול לתת לי להזיז כי אז זה הכשלה וזה גם אסור ולך תבין ובקיצור אין מוניות כבר התקשרתי ואני מה זה מאחרת אז רצ'..."

"גוי של שבת", אני עוזר לה. שתעצור רגע לנשום.

"בדיוק!"

"כן, מלא פה מלוד עובדים גוי של שבת בבית חולים בבני ברק". לא יודע למה לא בא לי לגלות שגם אני עבדתי שם פעם.

"נכון! בְּמַעַיְנֵי הַשְּׁוֹעָה", מוציא הדתי מילים ראשונות. מהגרעין התורני בטח. "כן, שם".

הדבורה מוציאה שטר, "חמישים שקל זה טוב?"

נור מהדקת את האחיזה בזרוע שלי. "אל תלך".

"למה לא?", אני שואל אותה. מהמבט על הפנים שלהם ברור שהם לא יודעים ערבית.

הדבורה מנחשת ושולפת עוד שטר, "מאה?"

"כי עזיז, זה אולי, יעני... טריק", נור ממשיכה בלחישה ובעיניים גדולות, "משהו רע, שוֹעֶפֶט עזיז".

אני מתעצבן. "אה כן? יש פה שני אנשים שמבקשים עזרה, ואת דואגת שהם הולכים לשפוף עלי דלק? תסתכלי עליהם רגע. תסתכלי. הם רוצים לשרוף אותי? אה?"

היא שותקת.

"יש לנו כמה שצריך", מתעקשת הדבורה, ומרכיזה בדתי כזה מבט שיכול לשבור לו את המשקפיים, "פשוט אסור לו לשלם היום, אבל הוא כבר יחזיר לי, אוהו איך הוא יחזיר".

"לא צריך כסף, ככף", אני מתחיל ללכת איתם. לא זייק לנור השיעור הזה.

עשר שניות לא עוברות, והיא כבר רצה ועוטפת לי שוב את הזרוע. "אז אני באה גם", היא קובעת.

ככל שאנחנו מתקדמים הקצב שלנו מתגבר. הדבורה מנסה מדי פעם למלא את השתיקות. אני חושב על התקופה ההיא במעיני הישועה. עזיז תפעיל מכונת הנשמה. עזיז תמדוד לחץ דם. מדי פעם הרגשתי כמו אשכרה רופא, ומדי פעם, נגיד כשמישהו ביקש שאני אפתח לו את הקולה (כי זה "סגור הרמטית"), הרגשתי כמו בעבודה שלי עכשיו, עם מוגבלים בפנימייה. הייתי מגיע לבני ברק כל שבת עם וינקרים דולקים, זה היה הסימן לתושבים כדי שידעו שאני בתפקיד. זה ושלט ענק על האוטו: "בתפקיד". גם תושבים היו מגיעים לפעמים בשבת עם האוטו שלהם, יולדות בעיקר, פיקוח נפש. אבל מה? משאירים את האוטו מותנע בחניה. אני הייתי סוגר, נועל, שם את המפתחות במעטפה, רושם שם ופרטים, ובצאת שבת הרב אלבוז היה מחלק לכל אחד את המעטפה שלו. לא מתגעגע. הכסף פחות טוב, זה בטוח, אבל אין כמו הילדים בפנימייה.

"הנה זה פה", הדתי מצביע על היונדאי היפה שלו ונותן לי את המפתחות. הבן של הדבורה יוצא לחניה, נראה כמו הַעֲתָק מיניאטורי שלה. גם זה עוד יכנס לקומיקס. בינתיים הם נכנסים שניהם לסוכארו. אני מעיף מבט. כן. בקטנה, אבל חוסם. נור כבר קופצת למושב לידי.

"מה אף פעם לא נסעתי מקדימה", היא עושה פרצוף תמים. טוב יאללה, נסיעה של שתי שניות. אני סוגר את הדלת והדתי מראה לי את הקוד.
"זה כוכבית, שתיים, ארבע, שתיים..."
"אברם רגע!!!", צַעֲקָה פתאום מגיעה מלמעלה.

יא ראבאק, איך נבהלתי. אני פותח את החלון ומוציא את הראש. פנים יפות, עטופות במטפחת, בחלון של קומה ראשונה. אַשְׁתּוּ?
"מה קרה אהובה?", הדתי מרים אליה מבט מפוחד. כן, אשתו.
"אני... חכה רגע, בוא רגע", היא נשמעת נבוכה.
"דקה, חיים שלי, אני משחרר את כלנית".
"מה קורה?! " הדבורה פותחת דלת, צופרת פעמיים.
"אברם, המכונית... " אשתו מחפשת מילים, "היא... זה פונה ישר ליציאה".
הבנתי. ערבי מפחיד כמוני, בתוך יונדאי יקרה כמו זאת, שפונה ישר ליציאה... שמע ישראל!

הדבורה מתחממת, טורקת את הדלת ונצמדת לדתי מתחת לחלון של אשתו. עצבנית וכולעת מילים, שתהיה בריאה. את הדתי ואשתו אני לא שומע כי הם מקפידים לדבר בלחש. אבל אני ונור צופים בהם מתוך האוטו. דרכי, רק חסר הגרעינים. שלושה יהודים וארבע דעות, אשכרה.

"לא הבנתי על מה הם רבים", אומרת נור. עדיף. אבל אחותי כמו אחותי, דורשת "נו? תסביר". איך אני אסביר לה... למרוח אותה הרי אין מה לנסות אפילו, ולהגיד לה את זה כמו שזה? כל הרעיון היה להראות לה משהו אחר... יש לי. אני מוציא את המחברת מהתיק. מדפדף, מדפדף, הנה זה. "ככה. אני אסביר לך בקומיקס", היא מגלגלת עיניים במחאה מופרת. חושבת קומיקס זה לתינוקות. לא יעזור לה. אני מכחכח ומתחיל להקריא, מצביע על הציורים:

"יום גשום אחד, משה מגיע לתחנת הרכבת בלוד".
יש לו שני תיקים ענקיים, ושקית, ומטריה חצי פתוחה.
שואל משה החביב את המאבטח, "מה נעשה?".
המאבטח עונה: "בוא רק תראה לי רישיון או משהו".
משה מראה רישיון נהיגה ונכנס.
אבל משה שלנו, בחור סקרן. מסתובב בחזרה למאבטח ושואל:
"תגידי... מה ההיגיון בעצם? למה אם יש לי רישיון אז לא צריך לבדוק אותי?"
"תשמע. אם היית בן דוד... זה היה סיפור אחר".
"אה... הבנתי", מהנהן משה.
"אם הייתי בן דוד שלך היית מכניס אותי גם בלי רישיון!"

"גרוע לא הבנתי כלום", נור מקטרת, אבל פתאום אני קולט שבמקום להסתכל על הציורים, הקופה עסוקה בלפצח פקאנים.
"מה את עושה?! תחזירי את זה לכיס!"
"מה!"
"מיד! את רוצה ללכלך להם את האוטו?!"
"אני לא מפזרת!"
"זה מתפזר. זה מתפזר". יא אללה.

אני מחזיר את המבט אל ההם, ורואה שהצעקות שלנו בערבית משכו קצת תשומת לב. אשתו לא מורידה ממני את העיניים, כמו ציידת. אז אני גם לא ממצמן. כמו חיית טרף. מצחיק אותי, להוסיף שמן למדורת החשדנות שלה. עדיין שומע רק את הצעקות של הדבורה, איך קוראים לה, כלנית. מסכנה. איך היא נלחמת. אני מחליט לעשות מעשה. הוא אמר לי "כוכבית, שתיים, ארבע, שתיים". אז יש בסך הכל חמש אפשרויות לספרה הרביעית. אני מנסה, "כוכבית שתיים ארבע שתיים אחד". לא זה. "כוכבית שתיים ארבע שתיים שתיים". וואלה. מנגן כזה ניגון של 'וואלה'. אז עכשיו אני יכול להתניע... מה, להתניע? לשחרר אותה פשוט?

נור קוראת לי את המחשבות. מסתכלת עלי, עושה "לא" עם הראש.

אבל נהיה לי קצת כבד כבר. אני נזכר איך לפני כמה ימים בפנימיה, מוטי החליט שהוא לא נכנס להתקלח. מתחבא לי מתחת למיטה. אני מתעקש, והוא פתאום זורק לי 'יא ערבי, לך לעזה!'. בקושי מדבר אבל את זה הוא לא גימגם, הג'אח'ש. אז נשכבתי לידו, הצחקתי אותו קצת והוא נכנס בסוף כמו מלך. זה מה שנוח לי בפנימייה הזאת. אם באים לי שם ביציאות כאלה, אני יודע שהם אומרים את זה סתם כי יש להם בעיות.

הדבורה צועדת חזרה אל האוטו שלה, הצבעים על הפנים שלה נמסים. היא מתחילה לצפור, וצופרת, וצופרת. הבן שלה יוצא מהאוטו, מתרחק ושם ידיים על האוזניים.

נראה שהדתי ואשתו הגיעו להסכם. אשתו נעלמת, והדתי ניגש אלי, רטוב מזיעה.

"סליחה, אני באמת מתנצל על כל ה... אכפת לך אבל שאחותך תחכה מחוץ לאוטו? פשוט אשתי, כבר קרה לה פעם ש... היה איזה מקרה ו... היא מבקשת".

שנור תחכה בחוץ? מה, פיקדון יעני? אשתו בינתיים חוזרת לחלוץ עם תינוק בוכה בידיים. אני נועץ בעיניים הרחוקות והנבוכות שלה את המבט הכי צובט שיש לי.

"נו, תפאדל!", אני מכריז. "הגברת צודקת, חשוב להיות זהירים, לא?". נור יוצאת מהאוטו, והעיניים שלה אומרות שעכשיו היא מבינה בדיוק מה קורה פה. לא יודע מתי ראיתי את העיניים שלה ככה. חלשות. אני מרגיש את הלב שלי מתקמט.

"בבקשה גברת, עוד פיקדון", אני מוריד גם נעליים, ומניח אותן יפה בצד. הווריד שלי במצח פועם. אני מניח את הגרב על הרוושה. מתניע, ונהנה מההפתעה על הפנים שלהם.

"איך, אבל עדיין לא אמרתי לך את ה...", ממלמל הדתי. אני מסדר את המראה. העיניים שלי אדומות. נותן לחיצה על הגז, עדיין על פארקינג. מרגיש כאילו מיץ מהבטן שלי זה הדלק שנשפך למנוע. הם אשכרה מפחדים, אה? הם אשכרה מפחדים.

הוא בורח. את האוטו. הוא גונב לו את האוטו. באלוהים זה עונש מלמעלה שיעשה תאונה מצידו יהרוס לו את האוטו קיבינימט אני הולכת מתיישבת במכונית מורידה אמברקס. אברם דופק לי על החלוץ. לא פותחת. "תתקשרי למשטרה!", הוא צועק לי. אה באמת? עכשיו אני פותחת, "שבת אברם! אתה

אוניברסיטת בן גוריון

חבר השופטים:

ד"ר ענת ויסמן, המחלקה לספרות עברית
מר סמי ברדוגו, המחלקה לספרות עברית
מר שמעון אדף, המחלקה לספרות עברית

אילת הלפרן

"בהמות"

אוניברסיטת בן גוריון: מקום ראשון

באחוריים של מסעדת אולימפוס, ליד כניסת הספקים, עמד פח זבל גדול ואפור. שלושה חתולים עמדו עליו, קורעים שאריות של דגים ופירות ים, והסתכלו על לוטוף, או לפחות כך היה נדמה לו. עם לשונות מחוספסות הם לייקו את עצמם וחייכו כלפי עב הבשר שפניו היו חיוורים כמו בשר הסרטנים ששעה קודם הוא דקר, שאב ומציץ. כרגע הוא לא היה מסוגל לדבר, בקושי לנשום. הוא הביט בהם ואמר, מה אתם צוחקים כמו צבועים, אבל הוא אמר את זה מאד בשקט, כאילו לעצמו, כי מאז הסיפור עם העכברים חתולי הרחוב נהיו פשוט בהמות, ובכל זאת לא עמד מולם כמו גולם. החתול הגדול (שלושתם היו מוצקים למדי), חתול אפור, אוזניו מצולקות וקרועות ומתחת לזנבו בולט צמד ביצים תפוחות מרשים עד מאד, ירד מהפח והתקרב אליו בצעדים איטיים. לוטוף הסתובב ופנה ממנו כאילו שמע שקוראים לו, למרות שאף אחד לא קרא לו, והתחיל להתרחק משם, אבל בהרף, כשבירר, השיג אותו החתול ונעמד בצד השני. לוטוף רצה להגיד לו, עזוב, עזוב, בחייך – הרי גם ככה יצא לחפור לעצמו איזה בור, או למצוא במקרה איזה הר של שטרות, או לשדוד בנק, או משהו – אז עזוב, גם כן. החתול האפור, אפילו שהוא חתול ואולי בגלל זה, חייך חיוך אפור, ממזרי מזה של המלצר שהושיט קודם ללוטוף את החשבון. למעשה, החיוך האפור הזכיר ללוטוף את החיוך של מייסארה כששאל, מה לוטוף, האו מאצ', אבל לוטוף באותו רגע היה עדיין לוטוף של לפני פתיחת הנייר המקופל, הוא בלע ריבוע שוקולד זעיר ממולא בקרם כמהין מצלחת פטיפורים שחורה והסתכל במלצר הצעיר שלא לבש חליפה והיה רודר ונקי, יהודי אשכנזי אלפא פלוס, שבצעדים קלים, קורן באור השנדלירים המנצנצים, דילג בין השולחנות הלכנים היישר אל שולחנם. למעשה באמצעות הדילוגים יכול היה המלצר למתן את תאוות גופו לרחף אל השולחן העגול במרכז המסעדה כשבירד האחת החשבון על סך

חמישה-עשר אלף שקלים חדשים, שהיו אמורים להעניק לו טיפ של לפחות אלף חמש מאות שקלים. לפחות. לוטוף שחרר כפתור במכנסיים מידה שישים וארבע ואמר, יא־אללה, איט ווס וורט אני פני, בחיי, אה? מומטז, אה? מבעד לקיסם ששיחק בין שיניו האחוריות אמר מאהר, סחתין, טרולי אחלה, באמת. אמרתי לכם, נשף לוטוף, המסעדה נאמבר וואן, מספר אחת, הוא הנהן סביב ליושבי השולחן, אח, איי ווד סטרט איט אול אובר אגיינ, ושוב הוא משך באף ופתח עוד כפתור בחולצה מידה שבעים, שמתחת לז'אקט הכחול־כהה שקנה בכיכר המדינה נפתח בה קרע שהלך והתרחב עם הארוחה ולמרות שממנה למנה ומכוסית לכוסית הוא הזיע יותר ויותר ומפית הבד שחזרה לכיס המכנסיים הפכה רטובה ממש, הוא לא הוריד את הז'קט כל הערב בטענה שנעים. ביד השנייה הרקיד הילד הוורוד מגש עם שבע כוסיות גראפה וכשהוא הגיע לשולחן הוא חילק אחת לשאדי ואחת למאהר, אחת לאמיל, ליוסוף, למייסארה, ללוטוף ולקח גם אחת לעצמו. לחיים, הוא עמד לצד השולחן והרים את הכוסית הנוצצת. לחיים, אמרו כולם והרימו כוסיות, צ'ירס לוטוף, הם חייכו אחד לשני ולוטוף משך אליו את החשבון. כשלוטוף פתח את הנייר הלבן המקופל חמש הספרות לחצו על עיניו, שגם כך היו מצומצמות מיין ומגראפה. הוא העביר אצבע בצד עינו, לקח את מכשיר הטלפון שלו שהיה מונח על השולחן, פתח אותו והתנצל, דיקה ווחאדה, חברים, אני חייב לעשות טלפון, הוריד את הגראפה בבת אחת וספק צחקק ספק השתעל, מה לעשות, חייבים אותי. כשלוטוף התרחק אמיל צמצם את המרחק בין גבותיו ובעיניים צוחקות הודיע לחברים, הי איז וורי ביזי, לוטוף, כנראה שהראיס מעוניין להעביר לו עוד כמה מסמכים. החברים המהמו בעיניים אדומות. יוסוף שבלע את שארית הגראפה התאמץ לפתוח את עיניו המצטמצמות ואמר, הוא לבן כמו סיד, רק שלא יחטוף לנו הארט אטאק, הא? הוא משך אליו את החשבון והזדקף לגמרי. מייסארה הציץ מהצד וצחק, לא טוב, הא? לא טוב. יוסוף שפשף עיניים, שאדי לקלק את הגראפה ומאהר נענע בראשו. אמיל הנהן ואמר, לא, לא טוב, ואז מייסארה געה, תגידו, לוטוף הוא טוב או שהוא לוטוף? והתגלגל מצחוק. ליד הזבל אמר לוטוף לאפור, בחייאת יא ביס, תעזוב אותי בשקט. הוא לא באמת האמין שהחתול מבין ערבית או עברית או בכלל שפה מדוברת, אבל בלי קשר להשפעת האלכוהול וההלם היה לו ברור שהוא מבין אותו טוב מאד – כשרוצים, כשמוכרחים, אז מבינים, ולחתול הזה היה פרצוף של מבין, הוא אשכרה הסתכל ללוטוף עין בעין. זה לא טוב. ולמרות שהוא הבין הוא התקרב, ומהצדדים התקרבו גם חתול ג'ינג'י מגודל ועוד אחד מנומר עם פרצוף מעוך. הם נראו מאד מרוצים מעצמם וקרצו אחד לשני, או לפחות ככה זה נראה מהצד. לוטוף נשך את השיניים של עצמו, ונופף בידי העבות בין פניו ולמולם, מה?

מה אתם רוצים? אוכל? החתולים נהמו. עכברים? הוא צחק, עוד לא שבעתם? נחירות גיחוך טיפסו אל מצחו, זנבות? זנבות?, הוא ניסה לפשק רגליים והנהן בלגלוג לעומתם. אין, אינעל אבוכם, אין! אין זנבות, אין! אכלתם את כולם בהמות, בחיי, כמעט ודפקתם את כל העסק. החתולים חיככו כתפיים זה בזה ולוטוף התעשת לרגע ודיבר יותר יפה, אין עליי כלום, בחיי, ופתאום הוא התחיל לצחוק, צחוק גדול, נחנק מרוב אוכל וסיגריות ובכל זאת רם מאד. הם נעמדו מולו, האפור יותר מקדימה והאחרים נותנים לו גיבוי מהצדדים, כל אחד מהם עם פישוק בין הרגליים הקדמיות, יציבים, רק רוח קלה מניעה את שערות גופם, מרקידה שפמים, ובעקבותיה אוזן מתקפלת ונפרשת מחדש בציפייה למוצא פיו של לוטוף שלא זו ולא אמר דבר, רק עמד, הביט בהם שמוט וזוהר בטיפות הזיעה שעדיין כיסו, גם בקור של החוץ, כל חלקת עור חשופה. ככה הם עמדו כמה רגעים, ומושג הרגע הוא יחסי. אם זה היה תלוי בלוטוף, עדיף היה להמשיך לעמוד כך מול החתולים. אבל הם לא זזו, הם לא זזו בכלל. אז הוא נאנח כששלח יד ושלף מהכיס האחורי של המכנסיים ארנק תפוח, פתח אותו והתחיל לספור שטרות. החתולים העבירו לשון ארוכה סביב לפה, כאילו הם עשו חזרה איך לעשות דברים בתיאום, ובכלל פתאום הם התנהגו כאילו הוא לא שם, ורק המבנה המשולש נותר להזכיר לו את מקומו. הגי'נג'י אפילו נשען אחורה על האגן והתחיל להתלקק בקולי קולות, הוא עצר רגע, רגל אחורית באוויר, צמוד לראשו, הסתכל על לוטוף ונאנח בחיוך, מיא-מיא-מיא, עלינו אתה לא צריך לעשות את ההצגה הזאת מיא לוטוף, אנחנו יודעים שאין לך שקל, ולרגע נדמה היה שענינו מלאות חמלה. לוטוף שפשף את המצח שלו, הוא לא האמין שהוא מדבר עם חתול ועוד חתול שיודע עליו. מאיפה, הוא שאל. מאיפה מיאו? ענה המעוך. לוטוף הסתכל על שלושתם והבין שאין כאן מה להתווכח, המדינה מתקדמת הרבה יותר ממה שהוא דמיין, וזהו, נגמרה החגיגה ונגמרה ההצגה, האח הגדול רואה הכול. הוא הוציא מכיס המכנסיים את ממחטת הברד הרטובה לנגב את הפנים, מחווה שגרמה לשלושת החתולים להתגלגל מצחוק. לא טוב, הא, לוטוף. זה היה מצחיק. עוד יותר מצחיק היה כשההר הזה שנקרא לוטוף נפל אחורנית על ערימה של שקי פלסטיק שחורים. גם הוא צחק. לא צחק, צחקק. אח, לוטוף, תראה מה זה, איך שהשומן עושה לך טוב לצוף ככה על המים הטובים של הים התיכון. מי טורקיז, דגים קטנים זוללים לך את העור המיותר בכפות הרגליים, מדגדגים ומנקים טוב-טוב את כל הקשה. עם כל השכבה המבודדת הזאת כל מה שצריך זה לשכב, לשלב את הידיים מתחת לראש, או לסובב אותן כמו ציר בתוך המים כדי להתקדם לאט-לאט בזרם נעים וחמים. אח, הוא חיך בעיניים סגורות, אח זה טוב. אתה מטומטם אבל זה טוב. חמור

הכול התחיל כשהם ישבו במועדון הקבוע שלהם במזרח העיר. ישבו יחד כל החברים, עישנו סיגרים ושתו קוניאק מיושן. פתאום לתוך המועדון נכנס ראש הרשות. אהלן וסהלן, יא ראיס, כולם נעמדו והוא עבר אחד-אחד, חיך, לחץ ידיים, וכשהגיע ללוטוף הוא צחק, יא אלכוהוליסט, חיבק אותו ונישק אותו ככה שכולם היו המומים, מה ללוטוף ולראיס. אישיות כל כך חשובה, ובטח מוסלמית, לא תשב עם כל השתיינים, והראיס פנה משם לחדר פרטי. ללוטוף מצץ את הסיגר ונראה נפוח מהרגיל. הוא לגם מהוויסקי, נדנד את הכוס בידו וסרק את מדפי המשקאות, את החלונות, הכיסאות, המהם לעצמו, שיחק בסיגר, שפסף ציפורניים, נשך שפתיים, עד שמייסארה טפח לו על הגב, שו? לוטוף העיף את האוויר שלפניו ביד עבה, מה? שום דבר. מייסארה הביט ללוטוף עין בעין ומשך באצבע עפעף תחתון אחד למטה, איך שום דבר והראיס מכולם עליך מתנפל, הא? יאללה, יאללה, הוא נפנף מולו, תפדל יא לוטוף, דבר, דבר.

לוטוף נאנח, והחברים התקבצו במעגל צפוף סביבו. יאללה, דבר, בשביל מה יש חברים יא זלאמה, אנחנו, איחנא זאי עאילתק, בחיך. טייב, הוא נאנח ולחש להם כך: אתם בטח זוכרים את הסיפור עם העכברים. הוא סקר את פניהם השואלות, לא, הם לא ידעו על הסיפור, איזה סיפור. פרימיטיביים, הוא חשב וביטל את המחשבה. הזנבות, אתם זוכרים? הוא אמר. אה, אז תגיד זנבות, בטח. מי לא שמע על הסיפור של הזנבות. בכל העיתונים, גם במגזר, הופיע ראש הממשלה הישראלי מחיך וביד שלו זר זנבות של עכברים, מבסוט כאילו הוא מחזיק חבצלות ולא שארית של משהו מת. לקראת הפרסום של התמונה ריטשו כמובן את ידו של ראש הממשלה שלפני שהצטלם עם הזנבות עטה עליה זו על זו שתי כפפות סטריליות, אבל התמונה היתה ברורה, כדי לחסל את מכת העכברים בישראל יצאה לשכת הפרסום הממשלתית בקמפיין, תביא זנב קבל כסף.

אח, איזה אהבל זה, כאילו שאפשר ככה להיפטר מעכברים, צחק שאדי. לוטוף שאף לאט מהסיגר ונשף מעגל עשן, אפשר. אמיל אמר, לא הבנתי כלום, וכולם נצמדו אחד לשני ממש. לוטוף אמר, האהבל לא בא דוגרי ואמר, חברים, יש מכה של עכברים, הוא בא מסביב, תביאו לי זנבות. מה עשה ראש הרשות? בנה בגדה חווה לגידול עכברים עם זנבות ארוכים במיוחד, והתחיל לסחור בעכברים, ככה בקטנה. ודווקא כשהתחילה אוכלוסיית העכברים הישראלית להתדלדל, שחררנו את כל העכברים שלנו מהחווה, ואז לא רק שלא היה מיגור, נהיה להם גיהינום שם, גועל נפש. אייווה, איזה גאון, סחתין, שאדי דפק על הבר ונענע את הראש, אבל לא הבנתי מה הקשר שלך לסיפור. לוטוף פשפש במקטורן ושלף תעודה מכוסה בפלסטיק עם אטב לחולצה, עליה היה כתוב, לוטוף סאככיני, לבוראנט ראשי, מכון וייצמן. היה היתה פעם חמולה של עכברים יהודיים, אמר

לוטוף, וכמה מהם עשו עלייה לגדה לטובת פרו ורבו, אני רק נתתי להם טרמפ בהתחלה, ופוש ביציאה, זה הכול. וואלה, תיסלם. כן, נו... קיבלת איזה משהו, איזה צ'ופר ככה בתמורה? לוטוף הוציא מכיס המכנסיים ארנק מנופח ומתוכו שלף דרכון פלסטיני. החברים שתקו, עד שמייסארה טפח על הכתף העבה של לוטוף ואמר, וואלה בחיאת לוטוף, אתה עכשיו בהיי סוסייטי של המגזר, סחתין יא חביבי, אורח כבוד בכל העולם והמזרח התיכון. מאהר קרא למלצר, תביא לנו בקבוק של משהו טוב, וכשהמלצר הלך אמיל צחק, וויסקי זה טוב, אבל פה צריך לעשות הרטבה-הרטבה. שאדי אמר, יאללה, פותחים שולחן? אז מייסארה אמר, פה? ללוטוף? יוסוף נשען על הבר ואמר, למה לא, פה לא טוב? ומייסארה עיסה את הצוואר הרחב של לוטוף ואמר, ללוטוף? זה עכשיו איש העולם הגדול, הוא הולך ובא הולך ובא, מה יש לו לפתוח שולחן כאן דווקא, מה הוא יאכל כאן. יוסוף מלמל שלוטוף ממילא אוכל הכול, הוא גירד את ראשו הקרח ולא הצליח להבין למה בכלל צריך להרטיב על דרכון שחוץ מכבוד הוא שווה לתחת. המלצר המעונב מילא את הכוסות של כולם ובירך את לוטוף, מברוק. נו, לוטוף, אז איפה נרטיב? איפה מרטיב הראיס? לוטוף התחיל להתחמם ואמר, מה הראיס, הוא יודע להרטיב? הוא מרטיב בשכם, בג'נין, מרטיב, ברוך השם יש לנו במה להרטיב, אבל וואלה, יש לי בשבילכם מקום סופר-דופר להרטבה, אבל באמת פירסט פירסט קלאס, אבל נוסעים לתל אביב. תל אביב זה עליך, אבל תגיד, ככה נותנים להיכנס לתל אביב עם דרכון פלסטיני. למה, מישהו יודע על זה חוץ ממני? מכס? כולה חתיכת נייר. אחלה. אז קבענו. מנהל המועדון הגיע בחיך וחייב את כל החבורה. אנחנו עושים מגבית, הוא אמר, למסכנים מהגדה, גם הגיעו פצועים. סלאמתק, אמרו כולם ושלפו ארנקים, רק לוטוף הזיע ולחש למייסארה, אין עליי מזומנים, תשים עליי, אני כבר אחזיר לך. אין בעיה, השיניים של מייסארה בהקו מתוך חיך, אנחנו עכשיו נשים עליך, מה אתם אומרים חבר'ה, נשים כל אחד ככה עשרים אלף, הוא קרץ ושעון הזהב שלו התנדנד על פרק ידו כשהוא ספר שטרות אדומים, ואתה תשלם על הרטבה בתל אביב. אחלה, מלמל לוטוף וליחך שפתיים.

האמת היא שללוטוף באמת לא היה שקל, הוא היה שקוע בחובות עד מעל הראש, זאת אומרת מבחינה מטאפורית, ומבחינה טכנית אפשר היה לקבור אותו בתוך הבריכה שהוא היה מוכרח-מוכרח לבנות בבית הקיץ שלו ביריחו, כי אם אתה אחד מהחבר'ה, והולך למועדון הנכון, אתה צריך שיהיה לך גם את בית הקיץ הנכון. אמת נוספת היא שאחרי שמייסארה אסף את הכסף מכולם ולוטוף הלך לשירותים, הוא צחק והחזיר לכל אחד תשעה עשר אלף, כי בכל זאת לא

צריך להגזים, אמנם יש להם כסף אבל הם לא יכולים לדאוג לכל העולם. יוסוף אמר, מייסארה אתה זבל, אבל הוא צחק, הם כולם צחקו.

בירכתי המסעדה לוטוף עדיין צף בים התיכון אדיש לחתולים שהתהלכו סביבו, ובתוך חלל ההסעדה המפואר של 'אולימפוס' המתרוקנת ישבו החברים וציפו ללוטוף שלא שב. ברח, הא? מה ברח, לוטוף בורח? לוטוף תמיד בורח, כולנו בורחים. בואו ניסע לרמאללה. יאללה. כן, אבל לא למועדונים, בואו ניסע לקלנדיה. בשעה כזאת, מה תעשה שם. נו, טייב, יאללה, בוא נגמור את הערב ונראה כבר מחר. מייסארה הוציא כרטיס אשראי וקרץ למלצר הוורוד. יאללה, תטפטפו ונלך להציל את המסכן, בטח התעלף עוד פעם. כל אחד מסר למייסארה חמש מאות שקלים וכשהמלצר חזר הוא דחף לו את הכסף מגולגל לכיס החולצה ותפס לו בכף היד, היה באמת מצוין, הא, חברים? הוא לא עזב את היד. באמת, הוא אמר. המלצר חייך, השערות שלו רקדו כשהוא הניף את ראשו לכיוון מייסארה ולחש, החבר שלכם מעולף פה בחוץ על הזבל. מייסארה קרץ לו ומצץ אוויר בין לשון ושיניים צידיות, עזוב, זה קורה כל הזמן. שלום, הוא אמר וחיבק את היד הוורודה בשתי ידיים. שלום. שלום, אמרו כולם. אתם יכולים לצאת מכאן, כיוון אותם המלצר אל היציאה האחורית, הזבל ממש מאחור, רק תיזהרו יש שם חתולים... אשכרה בהמות.

אבינועם ביר

אחרי הגשם

אוניברסיטת בן גוריון: מקום שני

אמל היה משועמם. אמו יצאה עם אָחיו הקטנים לבקר את אחותה החולה, והבית עמד בשיממונו. המבול הלא־צפוי שניתך בחוצות כמו שלל מראש כל מחשבה על משחק במטעי הזית המקיפים את הכפר הקטן, וגם אם הנצו נְבִיטִי מחשבה שכזו – הקור הנוגס סתם עליהם את הגולל. החורף הדועך שולח תזכורת אחרונה לכוחו, בטרם יכבוש האביב את ממלכתו, בטרם ישובו הילדים למשחקי חוצות. ומשעמם היה לאמל.

כמו כל ילד בגילו, גם אמל הפיק הנאה משונה וסודית מסקירה של תכולת הבית. וכך, מבטו נדד באדישות מעושה מכריות הקטיפה המעטרות את הסלון, אל טס הנחושת הגדול שניצב על כן העץ במרכזו; אל אריגי הצמר הצבעוניים המעטרים את הכתלים; אל כלי העבודה של אביו המונחים בפינת החדר, ומשם אל תנור החימום הגדול שאביו התקין מחלקי מתכת, ואשר שימש אותם בהסקת הבית כאשר מצאה ידם די כסף לקנות סולר לבערה. לבסוף העפיל מבטו אל מפתח הברזל הגדול שהתנוסס מעל התנור. זה היה המפתח של סבא.

מפתח ישן היה, אך משפחתו הוקירה אותו מאוד. "יום אחד נוכל לחזור לבית האבנים הגדול שבו גדלתי" היה מספר לו סבו בעתות רצון, ואמל היה שב ושואל על מה ולמה גורש סבו מבית אבותיו. שוב ושוב גמע את הסיפור המוכר על היהוד שהחליטו לקחת לעצמם את האדמה, על הדם והאש ששטפו את הארץ בימים ההם, ועל היום השחור, – יקחהו אללה – , שבו הגיעה הידיעה אל משפחת סבו: היהודים באים. משמעות הידיעה הייתה אחת: יבואו היהודים ויטבחו את כל הגברים באכזריות שאין למעלה ממנה; יענו את הילדים, יאנסו את הנשים, יחללו את תומת הנערות; את הבתים על כל רכושם יכלו באש. באין בררה נטלו הסב והוריו, אחים ורודים, את שיכלו להציל מרכושם, עמסו הכול על משאית מקרטעת ונמלטו בעור שיניהם בטרם יגיעו היהודים. את מפתח הבית נתן אבי

המשפחה בידי בנו, סבו של אמל. ובעוד ידו הגדולה עוטפת את היד הקטנה והרועדת, הלופתת באימה חרישית את המפתח ועמו את כל הילדות ואת כל הקיום המוכר לה, ציווה: "בני יקירי, אתה תשמור על המפתח! יום יבוא ואללה ישיב אותך אל הבית שלנו. תשמור על המפתח טוב טוב. אני כבר לא אחיה אז". חלפו ימים ושנים. מת האב הישיש; גם הסבא נאסף אל אבותיו לפני שני חורפים. אביו של אמל, הזכור לו מימי ינקותו כתמיר, גאה וחסון, הולך ונשפף מחמת העמל והדלות, ומזה כשנתיים שיעול טורדני דבק בו, שיעול שגם הסיגריות הרבות שהאב מעשן לא מיטיבות ומרפאות. אחיותיו הבכורות של אמל בגרו ונישאו זה מכבר, העתיקו מושבן לכפרים אחרים. והמפתח נותר על כנו, קורץ לאמל ונוצץ לו באור מיוחד.

הוא יודע שזה אסור, הוא יודע שאבא עלול לכעוס, אך אמל אינו שת ליבו לכל זאת, ובהתרגשות נעורים וצמרמורת מענגת הוא עולה על הכיסא, מחריד את המפתח הכבד משלוותו ועונד אותו על צווארו בחוט האדום האחוז בו. "חזרתי", מודיע אמל לבאי הבית הגדול והנכסף, וכבר דמיונו נושא אותו למחוזות אחרים: הוא מתגורר בבית הגדול; אף אחד לא אומר לו מה לעשות; משרתים מכינים את ארוחותיו; אחיו הקטנים שוכנים בחדרים משלהם; בסלון טלוויזיה צבעונית גדולה דולקת יומם וליל ובחצר גדלים כלבים לרוב. אמל מסייר בביתו הקטן ובדמיונו מְשֹׁה את זוויותיו לחדרי פאר ולארמונות, לבוסתני פרי ולגנים עטורי מזרקות, והמפתח הכבד דבוק לחזהו, נספן במפתח חולצתו.

לפתע, דלת הבית הרעועה נפתחת, ואחיו הקטנים פורצים הביתה בתכונה, מתחרים על אוזנה של האם הַלְאָה, המאיצה בהם להחיש צעדם. כשלבסוף היא כושלת אל תוך הסלון, ידיה עומסות סלים ושקיות, היא נותנת עיניה באמל ואומרת: "אָמולו יקירי, היית בבית כל הזמן הזה? מסכן שלי... עכשיו אין גשם. עכשיו יבש. צא החוצה לשחק קצת. גם אני צריכה קצת שקט...". אמל אינו מאבד שום רגע וחופז החוצה בשמחה, נופי הבית האבוד מְפַנים מקומם בדמיונו לשלוליות ולחלזונות המצפים רק לבואו עם תום הגשם. השמים עודם קודרים וסגירים, הרוח מכה ללא רחם, אמו צועקת אחריו כי שכח ליטול מעילו, אך הוא כבר סוער במחוזות אחרים.

אין יופי בעולם אשר ישווה ליפי מטעי הזית לאחר הגשם: אדמה שחומה נפתחת, מרווה צְמָאָה בריח סמיך של עונג, רגבי בוץ כבדים כומסים סודה. ממעל עלווה כסופה־צפופה ממורקת מכסות האבק, מְבַרַקת באור יקרות, נטיפים אחרונים נתלים בקצווי העלים, ממאנים רדת לארץ. ציפורים מרעידות זוקרות

ראשן ושירן מהוסס, כמו תוהות הכלו המים. חלזונות רירניים יוצאים לשוט בארץ ולהתהלך בה, מותירים שובלם המבריק למזכרת. ושלוליות גדולות מרעידות עם הרוח, אדוות אדוות פושות בן עם כל נשיקה של עלה נושר. ואל השלוליות דוהר אמל. נעליו כבר נישאות בידיו, מכנסיו מופשלים, כפות רגליו השחומות כמו מתמזגות עם גֹּנָה של האדמה הבוצית, יונקות חיותה ודבקות בה באהבה, מוחות בקול יניקה על הפרדה הנכפית בתוקף המרוצה – והנהו בשלוליות. אם אין יופי בעולם אשר ישווה למטעי הזית אחרי הגשם, כי אז אין עונג בעולם כמשחקו של הילד החף מדאגה בשלולית המים. להתיו, לקפץ, לדשדש, להתבוצץ, להקפיץ אבנים, להשיק ספינות עלים – בכל אלה רבה ירו של אמל, שקוע כולו במימי אושרו, והזמן החולף כמו עמד מלכת.

וכבר הרוח חזרה לנשב בעוז. אמל מרעיד בצינה וכבר חושב לשוב אל ביתו, כשפתע נזכר בחרדה: המפתח! ידו ממששת בצווארו הערום, אחר בכיסו המועטים, בנעליו המוגבהות על ענף, ושוב בצווארו – ואין. כנראה נשמט המפתח או ניתק החוט. חרדה פושה בו, מזדחלת מרגליו הבוציות עד לבו המרעיד: איברתי את המפתח של סבא! באימה ובהלה מתחיל למשש במימי השלולית, מקווה כי ירו תאתר את שאבד, אך לשווא. כיצד ישוב אל ביתו? כיצד יראה פני אביו? צינתה של הרוח מלכה את צינת לבו וכבר גומלת החלטה של רגע: לברוח! אמל רץ ורץ, תועה באשר ישאוהו רגליו, ממאן לחשוב קדימה מכוח מוראו המצמית; שריריו מוחים בכאב, סרעפתו שולחת מדקרות בצלעותיו, נשימתו כבידה מהכיל, לבו דוהר כמטורף. לבסוף תשישות אוחזתו, יושב לנוח באשר הוא שם, אט אט מחזיר נשימתו. אגם קטן ומלוח של תשישות ואימה כבר נתלה בזווית עינו. אחר מרעיד בעיפה והאגם פורץ סכרו, ניגר באין אונים על פניו של ילד קטן ואבוד.

”מי אתה?” מחרידה השאלה את רגיעתו. מביט נכחו: ילד, קטן אף ממנו, יהודי. מעיל מבריק, מגפי גומי כחולים, צעיף, כפפות וכובע, חיוך סקרן משוך על פנים מנומשים, תמהים.

”אמל” הוא עונה, מבולבל ויגע מכדי לחשוב על המתרחש. “אני משם”, אומר הילד, וכבר זרועו מצביעה אל מעבר לגבעה, אשר כתמי רעף אדומים קושרים לה נזר, “מאיפה אתה?” אחר מוסיף: “מה אתה עושה כאן? וואו, אתה ממש מטונף, אתה יודע? אם אני הייתי נראה ככה אימא שלי... הי, אתה בוכה. למה?...”

שטף המלל הזר, הסואן באין מפליט, הלמו. בהיסוס של רגע, כמו גם מתשישות המצמתת כל מחשבת מילוט, מצביע אמל אל הכיוון המשוער של כפרו, ידו מרעידה. אחר קורס בבכי מחודש, מליט פניו בידיו עוטות הבוץ, פתע נבוך על שנתפס בחולשתו.

"אתה מדבר מוזר" אומר הילד, "אני לא מבין שום דבר. לא חשוב. בוא. מצאתי משהו יפה. כדאי לך..." ויד קטנה שפשטה כפתה אוחזתו באחת, משדלתו לסור עימה אל אנה.

הילך עימו? היסוס אוחזו: יהודי הילד. אחר נעתר לו, ירא מלסרב. וכך פוסע אמל לצדו של הילד, מבולבל מלעכל מעשיו, מלכלכל רגליו, מהוסס. בין הסלעים הם פוסעים, ובינות לסירות הקוצניות, לעצי החרוב הבודדים ולתלני החורף. כמה עזובה חלקת ארץ זו תוהה אמל בינו ובינו, גבעות מוריקות עוטות טַרְסוֹת בשיפוליהן, יתומות מיד אדם ומשָׁדָד מחרשה, עצים יתומים מניכוש ומזְמֵר.

רנן ציפורים נישא אי משם, זמזום חרקים מחזיק אחריו, וריח עשב נישא באוויר. מסך העבים נקרע במרומים, ושמש חמה ולוטפת כבר מְפָזָה בקרניה ארץ ומלואה, זהרורות של אור משחקות בשולי העין. חרבו המים מעל הארץ, כמו כרתו ברית עולם: זרע וקציר לא ישבותו. צינה וחשש שאחזו בו מקודם התחלפו אט אט לחמימות ותמיהה. "הנה", שב ומחריד הילד את רגיעתו, "הגענו".

מחזה מרטיט מתגלה אל אמל: רוחות הסער המתאחרות הפליאו זעמן בקן ציפור שסָפֵן בסבכי עץ זית עתיק, הסיעוהו ממקומו והשליכוהו אל הארץ. משתים-שלוש הביצים שהיו בו נותרה רק עיסה לחה, אדומה וצמיגית, ובתוכה מוטלים כמה גושי פלומה דביקים: גוזלים שטרם סיימו גידולם. רתת של אימה אסורה, של מוות טמיר, חלף בגוום של הילדים. ועונג, עונג שצרו מהכיל. "נכון מגניב?" קרא הילד, מבקש לאשש תחושתו בְרָעוֹ החדש. אמל הֵצֵר על גורל הקטנים – האם התמימה הקדימה להטיל ביציה בלי דעת כי החורף הפֶּלָה טרם סיים דברו. "מסכנים", מילל, רואה איך חיוכו של הילד מתרחב כמאשר: "נכון!".

פתע הנה קלטה אוזנם ציוץ קלוש, מהוסס. גוזל רך וצהבהב שהקדים לבקוע נותר לפליטה מהקן ההרוס, מרעיד מרעב וצינה. קרבו על בהונות, הציצו נרגשים, ומיד התחילו תוהים כיצד יש לנהוג ביצור הזעיר: לגעת? להאכיל? לכסות? ושמא להקים הקן על כנו שמא תשוב אמו? עודם משיחים בתנועות מהוססות, מגשרים על הבדלי שפה באחדות כוונות, ולתמהונם אם הגוזל מתגלה על אחד מענפי הזית: יונה חומה-אדמדמת, זנבה ארוך, כנפיה אפרפרות, רגליה אדומות וצווארה

נקודים נקודים; צוֹצְלֹת. האם לא עזבה את גוזלה, אולי לא אפסו סיכויי לשרוד. בהחלטה משותפת מרימים את הקן השמוט. מטפס הילד על כתפי אמל ובמתיחת זרועו מצליח להשיב את הקן למכונו ואל תוכו שומט מְעַדְנֹת את הגוזל הקטן. מתרחקים אט אט, ממתנינם בחשאי, והנה היונה האם נוסקת כנף, שבה אל קֶנָה, מְרַעֶדֶת בכנפיה על הגוזל הקטן, מוצאת מנוח לכף רגלה. הילדים מביטים איש ברעהו, חיוך משתאה נמשך על פניהם, חולקים את הרגע הנשגב. וכמו חולמים.

השמש השוקעת כמו שמה קץ לחלומם: "נאי, אני חייב לחזור הביתה, אימא תהרוג אותי" מפליט הילד, מבוהל, אך העצבות והאובדן הננסכים לפתע בפניו של אמל מְתִיקִים אותו מנחרצותו. "מה קרה?" שואל, ואמל מגולל בדמע הולך וגואה את סיפורו, חציו במילים חציו בתנועות. תחילה מתקשה הילד להבין את רְעוֹ, חסר־אונים בעמדו, אך אט אט התסכול מפנה מקומו להברקה של רגע: "מפתח! מפתח!". מיד שולף הוא מכיסו מפתח רב־בריה ירוק ומבריק, מציגו בפניו של אמל: "מפתח?".

משמהנהן אמל באישור, שמח על שסוף סוף הובן כראוי, מחייך אליו הילד ואומר: "קח!". וכבר נותן את המפתח בידו של אמל, ידו הקטנה והלבנה מושטת אל היד השחומה והבוצית.

"זה המפתח של הבית שלי", אומר. "תוכל לקחת אותו במקום המפתח שאיברת. אני אסתדר".

אמל תוהה בינו לכינו באשר לרעיון המפוקפק של הילד הקטן שמעולם לא ראה כיצד נראה מפתח ברזל של פעם, אך הרעיון כי יוותר לכדו בְּמַחְשָׁךְ במקום לא מוכר דוחק בו להסכין. "תודה", אומר אמל, מסופק, וכבר נפנה הילד לרוץ אל ביתו.

באין אונים וחשק נפנה אף אמל לשוב אל ביתו, נושא פניו אל העתיד הבלתי נמנע.

נתן ניר

חמור

אוניברסיטת בן גוריון: מקום שלישי

לפעמים הבטן הזו שלה אפילו קצת מפחידה אותי. הכדור העגול הזה שפרץ מתוכה בהדרגה, השבירה הפתאומית והמתריסה של קו המתאר הישר של הגוף, הבליטה הזו שתפחה לה פתאום החוצה ומזדקרת בתעוזה אל מול המציאות כאילו הייתה שם תמיד. אני מסתכל עליה וחושב – זו אחותי, חנאן. זו היא עם הבטן הזו שם, על כל מה שבתוכה. אני זוכר שהיינו קטנים. היינו משחקים יחד מחבואים בשוק הישן, ליד חנות הממתקים של רפיק. היא תמיד הייתה מוצאת אותי מהר מדי ומושכת מעט את הזמן, כדי לתת למשחק להימשך. ופתאום הבטן הזו שתופחת. ובעצם ידוע לי, שזו לא הבטן הזו שתופחת בינינו, אלא הזמן. תפח לו כמו גוש של בצק בקערה גדולה, מסתתר תחת מגבת לחה. כל השנים שעברו כדי שהבטן הזו תוכל להתחיל לצמוח שם. עיפרון כחול שנמרח מתחת לעפעפיים מאוחר בלילה והוסר בזהירות לפנות בוקר על מנת שאימא לא תשים לב, ביציות שהבשילו לאט, תרועות החצוצרות שנשמעו בקול בהיר וברור וצלול כשהילדה שהייתה אחותי הגדולה הפכה לאישה הזו, עם הרעלה השחורה. ואני לא שמעתי, ופתאום הבטן הזו. לפעמים אני תופס את עצמי בתוך הגוף הזה, בגיל עשרים ושמונה. מסתכל על השערות השחורות שמכסות את הזרועות שלי עצמי ושואל את עצמי חמודי, איך זה קרה? איך הזמן עבר. עלים נשרו וצמחו, הגדר של ביתנו התקלפה ונצבעה והתקלפה מחדש, טלוויזיית הסוני בשחור לבן התחלפה במסך LCD דק ומבריק. קמטים קטנים החלו מצטברים בזוויות העיניים של חנאן, קמטים של צחוק וגם עוד כמה אחרים. היא בבית עכשיו, אצל אימא בכפר. והרבה זמן עבר. ועוד מעט שני הקטנים שלה יצאו החוצה, ומישהו אחר יתחבא ומישהו אחר ימצא.

ישבתי בסלון על השטיח ובהיתי בחדשות אל ג'זירה. מהומות בעיראק, מלחמה בסוריה. לפעמים אני תוהה מתי זה יגמר. אם זה יסתיים שם בסוריה ביום מן

הימים, או אם זה יסתיים גם כאן, אצלנו. הרצפה הייתה קצת מאובקת אבל זה לא הפריע לי להיות יחף. בעבר זה עוד היה מציק לי, גרגירי האבק שנדבקים לכפות הרגליים. התרגלתי, בסופו של דבר זה מפריע לי פחות מלשטוף.

"אהלן חביבי," הדלת נפתחה בבת אחת, בחריקה. "אנחנו חייבים לנקות את הבית מתישהו!". עלי נכנס הביתה, מניח את ז'קט העור החום הכהה שלו על מתלה המעילים הישן בכניסה. ובין ביס לביס של דג חשבתי לעצמי, כמה אני אוהב אותו. ואז אמרתי לו, "טאלב – כמה שאני אוהב אותך. אתה יודע כמה שאני אוהב אותך?" הוא נכנס, התיישב לידי, הציץ ווידא התריס בחלון מוגף מספיק ונישק אותי נשיקה ארוכה. "יאללה יא חביבי, מה הכנת לי לאכול שאתה אוהב אותי כל כך? יש לך ריח של שום". "יש דג על הגז, קח לך צלחת".

אנחנו שותפים. לכאורה רק שותפים – זה עוד עשוי להתפס בסדר, בגיל 28. מה יהיה כשעוד זמן יעבור, אני לא יודע. "יש לך חתיכת פטרוזיליה בין השיניים דרך אגב," הוא אמר. "נראה לי שאני בסדר עם זה שהיא תישאר שם," לקחתי עוד ביס מהדג, "אתה מוזמן להוציא אותה אם אתה רוצה". יש לנו דירה קטנה בסמטה ליד רחוב בצלאל, בירושלים. האבנים הישנות מזכירות לי את הכפר, הבית. אנחנו שותפים פה וזה עוד בסדר פה, אצל היהודים. למרות שאימא כבר עלו בה חשדות, יודע שעלו. חנאן אמרה לי פעם שהיא שאלה אותה ממש, וגם ואותי היא שואלת כל הזמן, מה עם בחורה חמודי, מה עם בחורה. אללה, כמה שאני אוהב את עלי.

הוא בא והתיישב לידי על הספה הנמוכה הישנה שהבאנו מהבית של דודתו. "אמורה להגיע תשובה בימים הקרובים, חביבי," הוא אמר. הוא הגיש את מועמדו לבית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית "שלהם," כפי שהוא אומר תמיד. כבר לפני שלושה חודשים הגיש. והוא חולם להיות רופא, מאז שהוא קטן הוא חולם. אני יודע. וכבר אמר שאם לא יסתדר הוא ייסע וילמד בירדן. אבל אינני מאמין לו אפילו לרגע.

טיפות קטנות של גשם נקשו בעדינות על החלון הגדול במטבח, החדשות של אלג'זירה הסתיימו והתחילה סדרת קליפים של ננסי אג'רס. חנאן אוהבת אבל אני לא יכול לסבול אותה. העברתי לערוץ שתיים שלהם. "עשרה פלסטינים נהרגו בפעולה של כלי טיס ברצועה," דיווחה הקריינית הג'ינג'ית היפה למצלמה שמולה. "עוד עשרה," אמר עלי וכיווץ את כף היד שלו לאגרוף. "זה לא יכול להימשך יותר, ההתנגדות חייבת להילחם בהם, בכל הכוח," הוא אמר, לועס את הדג בביסים עצומים. "ינקום בהם אללה. כל פעם אנחנו מפספסים את הרגע. כבר יש לנו עשרות מנהרות, אלפי חיילים מאומנים, הגיע הזמן לחסל אותם כבר, לרסק אותם, להרוג את הילדים בקיבוצים ליד הגדר, זה יכריח אותם, היהודים

האלה". ואני יודע מה אני אמור לענות, מה הייתי עוד עונה לו פעם. שזה לא יעזור, עד שלא יהיה שלום זה לא יגמר. ושגם הילדים שלהם הם ילדים. שאלה הן לא מילים של מי שעומד ורוצה להיות רופא. אז מה אם רופא, מלחמה זו מלחמה, הוא היה עונה. אלה הבתים שלנו, הכפרים שלנו, האדמה שלנו. אבל לא, הייתי עונה לו בחזרה, לא, טאלב – זה לא יעזור. ובסוריה יותר טוב? עיראק? אז פה אנחנו נלחמים בהם במקום בינינו. רק הסכם יסיים את זה. את כל זה הייתי אומר לו ואמרתי לו כבר פעם, ועוד פעם, אבל עכשיו אני נשאר שותק. כי אין טעם, וממילא אף אחד מהצדדים לעולם לא משתכנע בוויכוחים האלה, רק הטונים עולים ואז אנחנו לא מדברים יומיים ועוברים הלאה. ואני חושב כמה זה שונה מהכפר, כי שם הדעות שלי אפילו לא יכולות להיאמר בקול ופה כבר נמאס לי להגיד אותן. אני מכניס את כפות הרגליים המאובקות שלי לנעלי הבית של טאלב, כי אנחנו כבר עברנו את השלב הזה, שיש שלי ושלך, פותח את התריס ומביט אל הרחוב נשטף בגשם. לרגע אחד מוזר נדמה שאני רואה חמור לבן מתקדם במעלה הסמטה מולי, לעבר רחוב בצלאל. אני ממצמץ לרגע והוא נעלם.

בלילות אני עובד בשוק שלהם, ברחוב אגריפס, מנקה את הכוסות בפאב של איזה ראפר יהודי. לא הייתי טוב להם להיות מלצר. אנחנו שמה תמיד מאחור, אף פעם לא רואים אותנו מקדימה, איפה שבאים האנשים. לא נעים להם כשאנחנו שם מקדימה. אני חוזר הביתה בבוקר המאוחר ובודק את הדואר. יש לנו, לי ולחמודי, תיבת דואר קטנה, אדומה כזו, שעומדת על רגל מעץ. כמו בחלום של אמריקאים. שאלה קצת כמו החלומות של חמודי, בעצם. מתי הוא יתעורר שאנחנו והם לא יכולים לחיות פה יחד, לעולם. וכמה שאני אוהב אותו, יא אללה. אני פותח את התיבה ורואה אותו מסתתר לו שמה, מכתב יחיד במעטפה לבנה קטנה, "האוניברסיטה העברית של ירושלים" שלהם. אני נכנס הביתה, מחזיק אותה ביד בינתיים. חושב על חמודי ובאות לי שוב המחשבות הרגילות. שאנחנו לא באמת יכולים, שזה לא באמת מותר. חושב על אנשי לוט שנמחו בזעמו של אללה. כמה חשבתי אותן בדרך, את המחשבות האלו, בשלוש שנים האחרונות. עדיין באתי אחריו לירושלים. אני סובל את האבק הזה על הרצפה, את זה שהוא אף פעם לא שוטף אחריו כלים אחרי שהוא אוכל, את החיים פה במקום הזה שהוא לא הבית, בשפה שהיא לא שלי. הכל אני סובל, יא אללה, כמה שאני אוהב אותו. כבר כמה פעמים שאמרתי לעצמי שטאלב, אתה חייב לעזוב אותו טאלב, אתה חייב ללכת. אבל אף פעם לא היה לי את הלב לזה.

יודע שהוא ישן בחדר השני, מאחורי דלת העץ האדומה. אני קם למטבח בשקט ולוקח מהמכתבה את סכין המכתבים הישנה של סבא. מתחיל להעביר

חתך בחלק העליון של המעטפה הלבנה. פתאום טלפון. "אהלן, אני עונה, לא בטוח באיזו שפה עומדים לענות לי מן הצד השני. "אהלן יא טאלב," אני מזהה את הקול של אמינה. הקול שלה רועד קצת, מתאפק. "אפשר לדבר עם מוחמד?" היא שואלת בשקט. "הוא ישן," אני עונה לה ושואל, "הכל בסדר?". "הם מתו," היא אומרת. "שני הילדים של חנאן הם יצאו. מוקדם מדי יצאו, נולדו מוקדם מדי ומתים, ירחם עליהם אללה". אני שומע, לא יודע מה לומר. "אני אגיד לו," אומר לה אחרי רגע. "אללה מעאת', יא טאלב," היא מנתקת. לרגע אחד אני מתלבט אם להעיר אותו, זוכר שיש עוד מכתב לפתוח. יודע שאם הוא יודע, שברגע שהוא יודע הוא לוקח את עצמו על האוטובוס ונוסע מכאן ישר. ואני נשאר לבד, אני והמכתב הלבן.

אבל אני מעיר אותו, מיד, בעדינות כמה שאני יכול. "חביבי, אימא שלך התקשרה," אני אומר לו. מספר לו מה קרה. הוא מתיישב בסלון, מטושטש לרגע, מתעורר. הוא בוכה. אני מחבק אותו חזק. אני חושב על המכתב הלבן. אני חושב על חנאן, על כמה היא רצתה וחייכתה לתאומים האלה. אני חושב על המכתב הלבן. אני מחזיק את מוחמד צמוד אלי, צמוד כמה שאפשר ורואה אותו מתפרק שם בסלון. מתפרק מול העיניים שלי בפיג'מת הפסים הסגולה והמכוערת שלו. אני מרגיש את השרירים שמסביב לעיניים שלי מתכווצים, עוד רגע גם אני נוזל על הספה, מטפטף שלוליות מלח על הריפוד הבלוי של הדודה סמירה. פתאום משהו מתנתק בפנים, מיתר של עוד שנקרע תוך כדי פריטה. השרירים נרפים, הדמעות נכנסות בחזרה לכיסים הקטנים שלהן בתוך העיניים. פתאום אני מרגיש בבת אחת, ולא יודע להסביר דבר כזה, מרגיש כאילו אני לא באמת כאן. חומת בטון עבה נבנתה בבת אחת ביני לבין. "כמה מוות יש בעולם הזה," מוחמד אומר לי, ואני יודע שהנשמה שלו מתמוטטת שם בפנים כמו מגדל של קלפים. "אללה ישמור עליהם," אני אומר לו ומרגיש כמה המילים שלי ריקות, איפה אנחנו שנינו ואיפה אללה. אני צריך ללכת מכאן, אני אומר לי.

הוא מחליף בגדים ואפילו לא אורז תיק. "אני אוהב אותך, טאלב," הוא אומר לי. לוקח את הז'קט שלי ממתלה המעילים הישן בכניסה (כי אנחנו עברנו כבר את השלב הזה, שיש שלי ושלך). "בחיאבכ יא חמודי, גם אני," אני אומר לו ומתכוון. באמת מתכוון. הוא סוגר את הדלת בעדינות כמו שרק הוא יודע. אני לוקח את סכין המכתבים של סבא ומסיים לחתוך את המעטפה הלבנה, הקטנה. שולף את הנייר החוצה ופורס לאט את המכתב, שמקופל שלוש פעמים לאורכו כאילו כדי לתת לי את הזמן לנשום, לתת לי רגע. המילים מודפסות במכתב של מחשב, בשפה שלהם. "לכבוד עלי בן טאלב, עלינו להודיעך שאנחנו נאלצים לדחות את מועמדותך מבית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית

בירושלים". לא, הם לא רוצים אותנו באוניברסיטאות שלהם, ולא בפרונט של בתי הקפה שלהם ובטח שלא בבתי חולים שלהם. אתה חייב לעזוב, טאלב, אני אומר לעצמי. ושוב כמעט ומתעלם מהמחשבה כמו שאני תמיד. אבל הפעם הזו אני מרגיש שונה. אמנם לא קמתי והלכתי, אבל אני גם לא באמת כאן. לא באמת מרגיש שאני כאן.

כמה רחוק הלכתי, אלה.

מנקה את האבק מכפות הרגליים, אני לובש את הגרביים המלוכלכות שדחפתי לתוך הנעליים כשהגעתי הביתה ומרגיש שמישהו אחר עושה את זה. שאני לא כאן באמת, לא באמת כאן. אני הולך לחדר שהיה שלנו בשלוש השנים האחרונות, אורז כמה בגדים במזוודה האפורה המתפרקת, לוקח את המעיל הירוק החדש של עלי ממתלה המעילים הישן בכניסה. נדמה לי שדמעות מרטיבות לי את הזקן. אני לא באמת כאן.

אני פותח את הדלת. שומע את הרוח שורקת, הרחוב אפור, רטוב וריק. נדמה שאני מדמיין צללית שחורה של חמור חוצה את הקיר הנמוך מולי, יורדת במורד הסמטה. אני ממצמץ לרגע. הצל נעלם. אני טורק את הדלת מאחורי ויוצא.

אוניברסיטת חיפה

חבר השופטים:

פרופ' רונית מטלון, החוג לספרות עברית
ד"ר נטשה גורדינסקי, החוג לספרות עברית
ד"ר דנה אמיר, החוג לספרות עברית

אסאלה אגבאריה

פיל בחדר

אוניברסיטת חיפה: מקום ראשון

הקדמה קצרה מאוד

זהו אינו סיפור. סיפור צריך להיות בעל מבנה מסוים. התחלה, אמצע וסוף. זהו אינו סיפור. אין לו התחלה. לפחות לא כזו שאפשר להצביע עליה כהתחלה. היכן הדברים מתחילים והיכן מסתיימים? זאת שאלה שכדאי לשאול. לא בטוח שיהא מי שידע לענות.

היה היה שני צבעים. ירוק וכחול. או אולי כחול וירוק. יש הטוענים שהירוק היה שם קודם, ויש הטוענים שהכחול הוא בעל זכות היסטורית שם. בכל מקרה שניהם היו שם, הם הכירו אחד את השני, קצת. אבל בעיקר דאגו לא להתערבב יותר מדי. כל אחד שמר על הגבולות של עצמו. מדי פעם היו מתערבבים ואז היה נוצר בלגן, ומשטרת הצבעים היתה מגיעה. פה ושם היו כאלה שרצו להוכיח שאפשר ירוק וכחול ביחד ולא קורה שום אסון, אבל אלה היו מעטים וחריגים. כך התנהלו להם החיים.

היא עולה את המדרגות לקליניקה, המרפאה לבריאות הנפש, שם היא עובדת כפסיכולוגית. נכנסת למרפאה, פושטת את מעילה. חם היום, לא ממש חם, נעים יחסית לתקופה הזו של השנה. אמצע פברואר. היא מכינה לה קפה. עוברת מול המזכירות, "הי, שלומית.. מה נשמע?!" "בסדר, מה איתך?" "בסדר". שיחת חולין קצרה ביותר וריקה מתוכן. היא מחייכת. שלומית מחייכת. היא ממשיכה לכיוון החדר שלה. השעה רבע לחמש. בחמש הם יגיעו. היא לא אומרת כלום. לא נותנת לסערת הרגשות שמתחוללת בתוכה להדהד החוצה. מתיישבת בכורסה שלה, שותה לגימה מכוס הקפה שלה ומוותרת, היא מתוחה מדי לקפה. נושמת. נרגעת. "טוב.. את מגזימה.. זה לא כזה נורא". פתאום שמה לב שהחשש שלה

שמא היא לא תצליח לקבל אותם מתחיל להתחלף בחשש אחר, מה הם יחשבו עליה? האם הם יקבלו אותה?!

“אני לא מסוגלת. אני לא חושבת שאני יכולה” היא אומרת למדריכה שלה, שבוע לפני. היא פגשה את התיק שחיכה לה במגירה. למעשה היא פגשה רק את שמה של הילדה שכתוב על התיק לפני שתאי המוח שלה הפסיקו – באופן זמני – לפעול. את פרטי הילדה, נסיבות חייה והסיבות שהביאו אותה למרפאה לבריאות הנפש היא תקרא אחר כך, כשתהיה פנויה רגשית לקלוט. “אני צריכה לטפל בילדה יהודיה”. היא ידעה שזה צפוי באיזשהו שלב. ובכל זאת..

אפשר להעמיד פנים שזה לא נושא, שהכל בסדר. היא חשבה, אבל משהו בתוכה לא איפשר לה. זה לא מקצועי. זה לא בסדר. כך מצאה את עצמה, לאחר התלבטות לא קלה, מעלה את הנושא בפני המדריכה שלה.

“לא מסוגלת לעשות מה...?!” שואלת המדריכה.

“אני לא חושבת שאני יכולה לפגוש אותם באמת. כאילו באמת באמת לפגוש אותם. אני יכולה לטפל בהם באופן מקצועי. אני יכולה גם להעמיד פנים שהכל בסדר. אני יכולה להתעלם מכל הנושא של הצבעים. אבל זה ישאר שם. אני לא חושבת שאני יכולה לפגוש אנשים כחולים ובאמת להזדהות איתם. וגם לא בטוח איך הם ירגישו. רוב הסיכויים שגם להם תהיה בעיה של צבעים אבל מהכיוון ההפוך. טיפול הוא משהו שמבוסס על אמון. אני לא יכולה להשאיר את עצמי מחוץ לחדר כשאני נכנסת לטפל בהם. עדיף לא להיכנס לזה בכלל”

“את מוראגת שאת לא תצליחי לקבל אותם או שהם לא יקבלו אותך?”

שתיקה.

“שניהם אני חושבת. אבל יותר שאני לא אצליח לקבל אותם. אני יודעת שאני לא אוכל. זאת לא שאלה”

חומה גדולה בלתי נראית מפרידה בין שני הצבעים. גדר הפרדה שאינה עשויה בטון, אך כזו שלא ניתן לחצות אותה. גבול ברור מאוד שאינו משורטט על גבי מפה ושארף דרכון, אפילו בינלאומי, אינו יכול לאפשר מעבר דרכו. כל צבע נמצא מצד אחר. מפגש נראה בלתי אפשרי.

“את כל כך בטוחה שלא תוכלי. למה?” שואלת המדריכה.

למה? באמת למה?!

החומה תמיד נמצאת שם. בכל פעם שהיא עוברת במזכירות, אומרת שלום לשלומית, לפעמים מחליפות עוד שני משפטים, לרוב לא. הקשר הוא פורמלי. קשר פורמלי הוא ברור. יש לו גבולות מוגדרים ואפשר לחיות בתוכו ולהתנהל בתוכו. אפשר להימנע ממוקשים. אפשר לא לדבר על נושאים במחלוקת. לא לדבר על פוליטיקה. לא לדבר על המלחמה. לא להתווכח מי צודק ומי התחיל

ומי אשם ומי נושא באחריות. אפשר לדבר על מזג האוויר. תמיד יש מה להגיד על מזג האוויר. חם היום. קר היום. מה זה הגשם הזה. אוי הסערה. מזג האוויר הוא נושא מצויין לשיחה ריקה מתוכן. בטוחה. שטחית. צפויה. נטולת מוקשים. מלחמה. כיבוש. ילדים. ילדים מתים. ילדים פצועים. ילדים מפוחדים. תנאים הומניטריים. חיילים. חיילים שהורגים. חיילים שנפצעים. רקטות. צבע אדום. מקלטים. כיפת ברזל. מחסומים. אפליה. דיכוי. שלילת זכויות. גזענות. מוות לערבים. מוות ליהודים. שנאה. פחד. חשש. תלכו לגור בעזה. מחבלים. טרוריסטים.. הכל נשאר מחוץ לגבולותיה התמימים לכאורה של שיחה סתמית על מזג האוויר. הרי ברור באיזה צד היא נמצאת.

אבל אי אפשר לדבר על מזג האוויר בטיפול.

"איך אפשר להסביר?!" "המחשבות עוברות בראשה." "כאשר כל החיים חיפשתי להשתייך. כל החיים שלי חיפשתי מקום לקרוא לו בית. מקום שיהא שלי. כל החיים חיפשתי נקודות זיקה שיהפכו את המרחב הכחול שבו אני חיה לקצת יותר ירוק.. קצת יותר שלי. הכל סביבי כחול. האוויר כחול. שלטי הרחוב כחולים, והשמיים – כאילו ככוונה כדי להתגרות – כחולים !

הם לומדים, עובדים, משוחחים, מטיילים.. חיים את חייהם במלואם, הרי הם בביתם! ולי לא נותר אלא לנסות ליצור קצת בית, קצת מקום, במרחב הקטן של הדרך, ולהשאיר אותו בתוך הדרך כשאני יוצאת החוצה לעולם הכחול שאינו שייך לי. זהו הכחול בעיני. כחול הוא הסיבה שאין לי בית להשתייך אליו. כחול הוא הסיבה לניכור ולזרות שאני מרגישה כל הזמן. הכחול גורם לי לכעס. הכחול הוא אויב. אני לא אוהבת כחול. אי אפשר לקיים מפגש אמיתי עם הכחול.

ובכל זאת, צריך להתייחס לצד השני. צריך להבין את הצבע השני. כי צריך. כי זה "פוליטיקלי קוריקט". כי יש דעות שאפשר להגיד בקול רם, ויש דעות שלא. כי יש מחשבות נכונות ואחרות לא. כי יש דברים שמותר לחשוב רק בשקט בשקט שאף אחד לא ישמע. כי אי אפשר להגיד שהצבע קודם לכול. למה?! כי אי אפשר. כי צריך להזדהות ולהבין ולתת לגיטימציה לכאב של הצד השני, ומה אם אני לא מסוגלת לפגוש את הכאב של הצד השני? ומה אם הכאב שלי כל כך גדול שאינו משאיר מקום לאף אחד אחר?! ומה אם אני לא רוצה?! זה לא יפה".

כחול. ירוק. מפגש של ירוק וכחול.

איך אפשר להסביר את מה שנראה כל כך ברור. כל כך זועק. כל כך מוכן מאליו. ועדיין אינה מרגישה שאפשר לבטא אותו.

"אדם אחד לא יכול להיות עם שני צבעים" היא אומרת לאחר מחשבה, בוחרת את מילותיה בזהירות. "צריך לבחור. חייבים לבחור, והבחירה הזאת היא

קשה. כי אם אתה בוחר לרגע את הצבע השני, אפילו רק כדי להסתכל דרכו לרגע קט, אז התחושה היא שאתה מוותר על הצבע שלך. לתמיד.”
” וכדי להימנע מכל הסיטואציה הזאת עדיף לא לגעת בזה בכלל? ” שואלת המדריכה.

”כן. אני חושבת. כך אני מרגישה.”
”זה מה שאנחנו קוראים לו, בשפה הטיפולית, הפיל בחדר. זה כאילו יש פיל בחדר אבל אף אחד אינו מתייחס אליו”

הדימוי מוצא חן בעיניה. היא מדמיינת לעצמה פיל אפור בעל עור רפוי מכוסה בוץ, חדק ארוך וריח שמזכיר.. טוב ריח שמזכיר ריח של פיל !
היא מדמיינת אותו בחדר, כולם רואים אותו, כולם יודעים שהוא שם, הוא תופס שטח גדול במרחב החדר, כל כך גדול שאי אפשר לזוז או לנשום, אבל משום מה אף אחד אינו שואל ”מה עושה כאן הפיל הזה?”. אף אחד אינו אומר ”החדר כל כך צפוף בגלל הפיל !!”. אף אחד אינו מתלונן ” מה זה הריח הבלתי נסבל הזה? !!” או ”מה זה הפיל שאוכל עשב ומתיז מים ורוקע ברגליו באמצע החדר? “. אף אחד אינו מעלה בדעתו לומר ” בואו ניקח את הפיל לגן החיות, לספארי, ליערות אפריקה הדרומיים או הצפוניים! “. מסתובבים סביבו, חיים במרחב הקטן שנשאר בחדר, כאילו שאין פיל בחדר. כאילו אף אחד לא שם לב שיש פיל בחדר.

היא חושבת ”אבל מי מביא את הפיל לחדר? ! מישוהו בוודאי הביא אותו לחדר. פיל אינו מגיע לבד. פיל אינו מחליט לעזוב את היער ולבוא לשבת בחדר קטן כדי להקשיב לפרשנויות פסיכולוגיות. פיל מגיע לחדר אם מישוהו מביא אותו לחדר. והמישהו הזה הוא אני או המטופלת”.

טוב.. אבל מה אם אני איני רוצה להיכנס לחדר מלכתחילה? ! מה אם אני לא רוצה לדבר עם הפיל, ולדבר על הפיל ולשאול את הפיל איך הוא מרגיש ולשאול את האנשים האחרים בחדר איך הם מרגישים כלפיי וכלפי הפיל? !
אולי, כאשר אני מבינה שאני הולכת להכניס פיל לחדר, כאשר אני רואה שהפיל מתעקש להיכנס איתי לחדר ושאי אפשר לשכנע אותו לחכות בחוץ, אולי עדיף אז להישאר בחוץ, לא להיכנס בכלל לחדר ולקחת את הפיל למקום אחר? !

ובכל זאת, היא לא מתעקשת. לא משתפת את המדריכה במחשבותיה אודות ההתמודדות הנכונה עם הפיל. כי אם כולם חושבים שצריך להיכנס לחדר ולדבר על הפיל ועם הפיל, אז זה לא קל להגיד משהו שמנוגד לגמרי למה שכולם חושבים.

"ספרי לי קצת על עצמך... " אמרה לה המדריכה במפגש הראשון שלהן. והיא מנסה לספר, אבל איך עושים את הדבר הזה? לספר על עצמה? תמיד שנאה את השאלה הזאת בתחילת היכרות כי היא מאלצת אותה לצמצם את ההווה שלה לכמה משפטים, כי היא מאלצת אותה להיכנס לתוך משבצת ולהישאר שם. "אני...." מה אפשר להגיד? כל מלה, כל המשך של המשפט, לא משנה מה, מקטלג אותה. נייטרלי ככל שיהא, טעון ככל שאפשר. זה לא משנה. מלים יוצרות תוויות. תוויות יוצרות משבצות. משבצות יוצרות כלא של ציפיות. וציפיות, ציפיות יוצרות את המציאות.

"אני.. פסיכולוגית. אמא. ערביה. אישה. נשואה. בת. תושבת חיפה. בוגרת תואר שני. אוהבת ספרים. לא אוהבת בשר. טיפוס של בוקר...."

"אני... " היא שיחזרה בראשה סיטואציה שהתרחשה כמה ימים לפני.

השומר בבניין אינו מזהה אותה: "את סטודנטית?!"

"לא. אני עובדת כאן"

"כאן? "

" כן באוניברסיטה. "

"באוניברסיטה?! מה את עובדת?! בניקיון?!"

"אני מרצה באוניברסיטה. אני מלמדת כאן."

"אה.. באמת?! סליחה. שיהיה לך יום טוב. בהצלחה "

היא חשבה לעצור. להגיד לו שהוא מכיר אותה, שרק בגלל הכיסוי ראש שהתחילה ללבוש לפני כמה ימים הוא אינו מזהה אותה, שרק בגללו הוא חושב שהיא עובדת בניקיון. במקום לכעוס, במקום להיעלב, מצאה את עצמה משועשעת. שיחזרה את המבוכה שלו נוכח כרטיס העובד שלה שמראה שהיא אכן נמנית על הסגל האקדמי. אבל להסביר לשומר על משבצות וסטריאוטיפים וציפיות שיוצרות מציאות... היא וויתרה.

השעה חמש. שתי כורסאות יש בחדר. שתי נשים. שני צבעים. חדר שבו מתרחש טיפול אינו חדר רגיל. זהו חדר שמזמן מפגש אינטימי בין שני אנשים, שני עולמות. שני אנשים נמצאים פיזית בחדר, אך לא רק הם. המון היסטוריה יש בחדר. רוחות רפאים מן העבר, ואנשים אחרים – לא ממשיים אבל הנוכחות שלהם ממשית ומורגשת ביותר.

"אז ספרי לי למה את כאן" היא אומרת בקול שקט, הכי נייטרלי שהצליחה לגייס, והאישה שמולה מתחילה לדבר. הצבע מקבל אישיות, סיפור חיים, יש אמא, אבא, ילדה חמודה עם קצת חרדות, קשיים אתגרים ודילמות של אנשים רגילים, בעיות בזוגיות, קשיים בהורות, לאט לאט מיטשטש הצבע. דוהה. נעלם. האישה הכחולה מפסיקה להיות האישה הכחולה. קוראים לה הילה. היא גרה בחיפה. בשכירות. היא ובעלה ניסו בזמן האחרון לחזור בתשובה, לאט לאט לקבל על עצמם יותר מצוות ויותר הלכות. הם הרגישו שהם מתחזקים. שהקשר שלהם מתחזק. היא מזדהה איתה, עברה בעצמה תהליך דומה, מסתבר שאפשר להיפגש בנקודות אחרות, ללא קשר לצבע. מסתבר שצבעים יכולים, לפעמים, להיפגש. לילדה קוראים שקד. היא בת 6. "הנה תראי, זאת תמונה שלה מלפני כמה חודשים". לשקד יש עיני שקד שובבות וחיוך שובה לב. מתוקה. בלי להרגיש. בלי להתכוון לכך, הן מצאו את עצמן עסוקות בעצמן במקום בצבעיהן.

"האם יכול להיות ששתינו לא הבאנו את הפיל לחדר?!" היא חושבת. מסתכלת. פיל קטן היה בפתח הדלת, כאילו מתלבט להיכנס או לא להיכנס. אבל הוא לא היה עצום בגודלו כפי שדמיינה אותו, ובינתיים הוא היה עסוק בענייניו ולא הטריד אותן.

הילה מהססת לרגע, ואז ממשיכה לדבר.

"בעלי נפגע במלחמה האחרונה. הוא נפצע. לא מאוד קשה אבל נזקק לתקופת החלמה ממושכת" אומרת הילה. אזעקה שקטה כאילו מופעלת בראשה. היא נדרכת. האישה שמולה נכנסת לתחום הממולכד. שם יותר קשה להיפגש. הילה חוזרת להיות כחולה. הכחול שלה מאוד בולט עכשיו. ההבדל בצבעים מאוד נוכח בחדר. הפיל גדל ונע לכיוון אמצע החדר.

"איני מסוגלת להקשיב לזה" היא חושבת בלי קול. אבל הילה ממשיכה לדבר והיא, במעורפל, ממשיכה להקשיב. הפיל מטריד אותה, הוא גדול מדי, היא מחלקת את הקשב שלה בין הפיל לבין האישה הכחולה, רגשות של כעס מתחילות לעלות בתוכה. הילה ממשיכה לדבר. הקול שלה משתנה, דועך, נשבר. "לא ציפינו לסיבוכים. הרופאים לא ציפו לזה. אולי לא טיפלו בו כמו שצריך. אני לא יודעת איך להסביר לשקד שאבא שלה הלך לתמיד". הילה בוכה. היא מופתעת. לא ידעה שזה הסיפור. האזעקה דוממת בבת אחת. הצבע שוב מיטשטש. הילה בוכה. היא מרגישה על סף ככי. גם היא אמא. לבה יוצא אל הילדה שאיכרה את אביה לעד. והפיל, כאילו מוצא את עצמו פתאום במקום לא לו, חוזר למימדיו הראשונים כבאורח פלא, כאילו מישהו הוציא מתוכו את האוויר, אוסף את עצמו במהירות וחוזר לשבת בצד.

היא מקשיבה להילה. היא אינה חושבת על הצבע שלה או של הילה. הצבע כבר לא רלוונטי. היא יודעת שהפיל עדיין יושב בתוך החדר אבל הוא פחות חשוב כרגע. היא מקשיבה באמת. היא נמצאת איתה באמת. נוכחת. הזמן עובר. הפגישה מסתיימת.

מאוחר יותר, כשתצא מהחדר ותחזור להיות ירוקה, מחשבה תעבור בראשה. אולי הצבע שמרגיש צורך להגן על עצמו הוא ששואל. "ואם זה היה הפוך?! האם היינו יכולות להיפגש?!". סיפורים על ילדים שאיבדו אבא, אמא, אחים, משפחה, בית, עוברים בתודעתה. בעיני דמיונה היא רואה את מבטיהם של כל הילדים מהצד הירוק שידעו אוכדן מוקדם מדי. "האם אישה כחולה היתה יכולה להשיל מעליה את צבעה ולכאוב כאב ירוק?!". אבל היא לא תתעכב יותר מדי שם. היא לא יודעת לענות. אולי כן. היא בוחרת להאמין שכן. אולי היא צודקת. בתוך החדר יש בועה מוגנת, לא ממש שייכת לשאר העולם. בתוך החדר שתי נשים השילו לאט לאט את הצבעים. לאט לאט הגבולות נעשו יותר מטושטשים. הקווים ששירטטו את גבולות המשבצות של כל אחת דהו ונעלמו. לאט לאט הן יצאו מהמשבצת. בעצם אולי הן לא התכוונו לצאת, זה קרה באופן טבעי. ברגע אחד שתי נשים מטופלת ומטפלת כאבו ביחד את כאבה של האחת, שדומה לכאבה של השניה. באותו רגע קצר המשבצת לא היתה שם. יתכן ואחר כך היא תחזור להיות שם. בטוח שהיא תחזור. הרי היא לא נעלמה לגמרי. אי אפשר לחיות בלי תוויות בכלל ובלי צבעים. אבל באותו רגע, באותו רגע, היא לא היתה.

מתים על חיות

אוניברסיטת חיפה: מקום שני

לפנות בקר סוער בתחילת ינואר הצטופפנו כולנו במטבח. תותי התוכית, שלושת החתולים החדשים, נינה הכלבה והתינוקת שלה, ואני. רוברטו, כלב הסן-ברנרד, שמר על מתן שישן בחדרו במפלס מתחתינו. פתאום החלו החיות לזעוק יחד, ולרגע חשבתי שחזיר בר שוב עלה מן הואדי. כשרצנו אחר כך במדרגות אל החדר, גם אני ידעתי שמתן מת.

רוברטו ניצב בפתחו, מתוח וענקי, ואנחנו נכנסנו וראינו איבודי הכרה היפוגליקמיים במיטה, אמרו רופאיו של מתן, אינם ממייתים בימינו, כשהמצע רך והגלוקגון בהישג יד ויש מי שמשגיח, אלא אם מדובר בהזרקת המון אינסולין, שיטת התאבדות ורצח בספרי בלשים. איבודי הכרה כאלה, הוסיפו, ממייתים רק כשהם קורים בזמן נהיגה, שאז עלול מתן להרוג וליהרג, או בשחיה, שאז יטבע, או ברחוב, כשיצנח מגובה שני המטרים שלו וינפץ את ראשו. לרוב הצלחתי, במיטה, להחזיר את מתן להכרה, מזיע, מבולבל, מדמם לפעמים. כשלא הצלחתי, הזעקתי את יעלי. כשלא היתה זמינה, את אנשי הטיפול הנמרץ.

אותו לפנות בוקר הזרקתי גלוקגון ומתן היה כחול, ולא נשם, ולא היה לו דופק. יעלי, רופאה צעירה, מהירה ותכליתית, הגיעה עם הפרמדיקים והצטרפה אליהם במרוצתם. הכרתי את אנשי הצוותים. הם נהגו לנסות בדיחות של גברים עם מתן, כשהתעורר, והיו מחכים איתי עד שהפסקתי לרעוד. רוברטו נהג להדוף אותם אל חדרו של מתן כשתותי התוכית על ראשו, צוחקת בקול. אותו לפנות בקר המשיכה תותי לזעוק ורוברטו חסם בפניהם את הכניסה לחדר. "זוזו, רוברטו!" דחפתי אותו, ורוברטו לא זז. יעלי הזריקה לו אמפולת קטאמין שלמה, ועוד אחת, עד שקרס.

כשהתרוצץ אחר כך בכל המפלסים ובחדרים וחיטט בארונות וניסה לזחול מתחת למיטות, מתן כבר לא היה בבית.

חיכינו ליורי ולא ידענו מתי יגיע. מזה שנתיים הוא חי ועבד בקזחסטן, בתשלובת מפעלים לזיקוק נפט, עם מהנדסים רוסים, שליטים קזחים ופועלים מכל העולם. בינואר הוא השתוללו שם סופות, הטמפרטורה צנחה מתחת למינוס ארבעים מעלות צלסיוס, הדלק קפא והטייסים היו שיכורים.

כשמתן היה ילד קטן ובריא, הוא רצה להיות טייס-מהנדס כמו יורי, אבא שלו, בעצם אסטרונוט, יותר מאבא שלו. בן עשרים, חולה וותיק בסוכרת נעורים פראית, שלא חש בנפילות המהירות ברמת הסוכר שלו, ושחיין, ומרים משקלות, ונהג טרי, ומרדן, הוא האשים את יורי שאינו מסייע לו להתקבל לקורס טייס.

יורי התמודד טוב ממני עם הפציעות והאישפוזים של מתן. הוא שמצא והפעיל חובשים צבאיים לשעבר שעקבו אחריו באתר והוחלפו מדי פעם. אז כבר חיו איתנו רוברטו, סן-ברנרד צעיר עוור למחצה שמתן מצא בוואדי, ותותי, תוכית הז'אקו המדברת שהבאתי משכן שמאס בה. כשיורי עדיין גר בבית ושבו בערבים, היה רוברטו, שלא חדל לצמוח, מתרומם, מניח בעדינות את כפותיו הקדמיות העצומות על כתפיו ומלקק את פניו, ותותי זיפה לכבודו אריות מאופרות רוסיות שאהב. פעם, כשהתעורר מתן באמבולנס, בדרך למיון, וזיהה חובש-עוקב אחד, הוא השתולל מכעס. כשצה"ל סרב סופית לקבל אותו, אפילו כמתנדב, וכשהוא ניסה להכות את יורי שהחל בתהליכי שלילת רשיון הנהיגה שלו, ואני יצאתי לחופשה מעבודתי בבית-חולים "כרמל" וחדלתי לדבר, ויעלי ואסף בעלה שגרו איתנו לא יכלו יותר ועזבו – נסע יורי לקזחסטן. מתן נרשם אז ללימודי פיזיקה בטכניון והדרדר מהר. אחרי כמה חודשים פגש בוויסאם. תחילה כינה אותו "ד"ר דוליטל", ואחר כך עזב את הטכניון כדי ללמוד משפטים באוניברסיטה וליהפך ל"עורך הדין של החיות", כך אמר. שמעתי על וויסאם עוד קודם, ב"כרמל".

נהגתי לאסוף שאריות מצלחות ארוחות הצהריים עבור חתולי השכונה, ואחד הטבחים סיפר לי על אספן נוסף שסולק, וויסאם הדפוק משפרעם, שחושבים שהוא הומו והוא אוהב חמורים. כשנסע וויסאם לסן-פטרבורג ללמוד ווטרינריה, אבא שלו, שהיה עסקן קומוניסטי, אמר לו לא לחזור, והוא חזר, וחי עם אמא שלו. אביו מת מצער. האחים והאחיות שלו נשואים, קבלנים ועורכי דין, והוא שכר שטח ליד שפרעם ומגדל בו את החמורים הפצועים שלו ועוד עשרות חיות. מתן אמר שאצא לו מהווריד, אבל יעלי בררה שהוא בן שלושים וחמש, עובד בחיבר, ולא מסוכן. היא הביאה כתבה גזורה ממקומון חיפאי על ווטרינר ערבי, וויסאם מחמודי, שקפץ אחרי יחמור-תינוק אל תוך בור עמוק בחיבר, ובילה בו

איתו לילה, בקרסול שבור. האם היחמורה, שצילומה עם בנה הקטן צורף לכתבה, עמדה כל הלילה – אמר הוטרניר – על שפת הבור.

ביום ההמתנה השלישי ליורי תקף רוברטו, לראשונה בחייו, שכנה שהביאה עוגה. השכנה ננשכה עד זוב דם לפני שאסף הפריד ביניהם. יעלי חבשה אותה, הראתה לה את מסמכי החיסון, ושכנעה אותה להמנע ממיון, משום שמיון פירושו תלונה למשרד הבריאות והסגר, אם לא המתה, לרוברטו, ו"אמא לא תעמוד בזה". כשהגיע יורי בבקר היום הרביעי ועמד בדלת הכניסה כמו דב גדול, כבר היינו יעלי ואני בתוכו. הרחתי זיעה וודקה וזה היה טוב. רציתי לנוח בו קצת. פעם היה רוברטו נדחק אל החיבוק המשפחתי כשתותי עולצת על ראשו, וידיו וגופו של יורי היו חמים ונענים. אותו בקר רבץ רוברטו נוקשה ותותי חרקה, נינה נבחה והחתולים הסתמרו לידנו. יורי ניתק מאיתנו, הביט בתימהון ברוברטו ובתותי ואז בקבוצה הצפופה של בעלי החיים שלא הכיר.

"מה נהיה כאן?" שאל, ויעלי ענתה: "וויסאם הביא אותם."
"וויסאם?"

"חבר של מתן, סוג של וטרניר. שנה וחצי, בערך. אמא לא ספרה לך. נכון?"
"כלום. אמא שלכם שותקת. היא גם לא שאלה אותי אם אני מסכים להפוך את הבית הזה לגן-חיות".

הלוויה נקבעה לצהרי היום, יעלי החלה בסבב הודעות ואסף, שעסק בטפסים, הציע להסיע אותנו.

"אבל במכונית שלכם אין מקום לכולנו", התפלאתי. אסף קבר את מבטו בטופס, ויורי אמר: "אי אפשר להכניס את העדר הזה לבית קברות. מה קורה לך?"
הסתכלתי בו. איש זר, תשוש, קצת שתוי.

"אתה לא היית פה בסיוט הזה והם היו, והם ייפרדו ממנו!" – פתאום צרחתי. יעלי בכתה: "די, אמא, די", והקול שלה צרם, כמו משור.

התקשרתי לוויסאם. אף פעם לא התראינו, אבל שוחחנו בטלפון כשאחד מאיתנו חיפש את מתן. היה לו קול שבור קצת, מעושן, קול של מוחמד באכרי עם הפה הזה וחריצה הסיגוף בלחיים. וויסאם כבר ידע. שמועות על ילד מת, אמר, מתפשטות מהר, והסכים לעזור. הוא הגיע בטנדר סגור חבוט כחצי שעה לפני הלוויה, אחרי שיורי, יעלי ואסף יצאו, וסייע לי להעלות את כולם. והוא נראה כמו אחמד טיבי צעיר.

"שלום, אמא של מתן" – אמר כשהתחלנו לנסוע.

"נעמה" – אמרתי לו – "מתן בטח השמיץ אותי. אני נראית כמו שחשבת? זהבה גלאון?"

"מתן לא דיבר עליך, ואת גרטה גרבו, באמת. ואני חושב שלא נוכל להכניס אותם, אבל ננסה".

לא הבנתי. ידעתי שהאחראים, מי שיהיו, יבינו. הרי זה ברור. ואם אצטרך, אשכנע אותם, אפרוץ פנימה, כל דבר.

שמים נמוכים וגוש גדול ומתנועע של אנשים המתנינו לנו בבית הקברות. פתחתי את דלת הטנדר והסתחררתי מן הרוח, מן הברקים ומשאגת הים הסמוך. יורי ואיש חברה־קדישא התקרבו אלי.

"זה מטורף, אבל ניסיתי..." התחיל יורי, ואיש חברה־קדישא קטע אותו. "משתתף בצערך, גברת אושרי, אבל אם את מוציאה אותם אנחנו מיד שוברים להם את הגב. הבן מחכה, גברתי. בבקשה, אל תחללי שם שמים".

הקשקוש הזה. נכנסתי אל הטנדר והיה שקט.

"לכי, גרטה" – קולו של וויסאם היה עדין – "אני אשמור עליהם. אל תדאגי. אמצא משהו".

יצאתי ללוויה. גשם כבד ירד וחזרתי ספוגת מים, מקדימה את המטריה הגדולה של יורי והמון מטריות אחרות. מרחוק ראיתי לובשי שחורים צרים על הטנדר ורצתי אליו. הסתבר שבזמן הלוויה הוציא וויסאם את הכלבים והחתולים, עם התוכית, למגרש החניה, ואיש חברה־קדישא ניגש לגרשם. רוברטו השתחרר מן הרצועה, הסתער על האברך, שרט והפיל אותו אל הקרקע. וויסאם השתלט על הכלב ומיהר עם כולם אל הטנדר, כשאברכים אחרים רוגמים אותם באבנים. השמשה הצדדית נופצה, בעלי החיים השתוללו ופניו של וויסאם היו שטופות דם. "תירגע, כלום, שני פלסטרים ודי" – אמר – "גם אצלנו זה ככה".

ישבתי עם וויסאם בטנדר. האברך נסע למיון, האנשים התפזרו. יורי, יעלי ואסף ישבו במכונית המותנעת, מסמנים לי להצטרף אליהם.

"חכי, מצאתי משהו, שיסעו אחרינו" אמר וויסאם, ונשארתי. נסענו לאורך גדר בית הקברות עד שהגענו לפרצה קטנטנה. "ראיתי אותה קודם" – הצביע – "בלילה נרחיב אותה וניכנס, כולנו". שלושתם הסכימו מייד.

"נוכל להסתדר בשתי המכוניות שלנו" – אמר לי אסף – "מה דעתך?" "וויסאם יבוא".

בלילה המעונן ההוא התגנבנו כולנו אל תוך בית הקברות. תותי הומה מתחת למעילה של יעלי, הכלבה התינוקת רכה בידי. רוברטו דהר על שביל החץ ובעלי החיים האחרים בעקבותיו. כשהגענו הם שכבו על הקבר, בתוך הבוץ וזרי הפרחים, מרוכזים, קשובים. וויסאם הגיע אחרון, מצוייד בשמיכה גדולה ובתיק הרופא, והניח אותם על מצבה סמוכה.

"מתכוון לפיקניק?" לחש אסף ליעלי.

וויסאם הוציא מן התיק ספר מהוה.

" זה קוראין? " לחש אסף וחשבתי שוויסאם לא שמע, אבל הוא ענה: "ייסנין",
יורני, לידני, זז קצת.
היה שקט.

ואז החל וויסאם לקרוא, ברוסית, מדפים שסימן בפתקיות צהובות, בקול
גרונני, סדוק, שהתגבר, התעמק והלך. ראיתי גל ירוק שקוף ענק מתקרב וראשו
בשמים, ולא פחדתי, כי מתן נישא עליו לקראתי, חזק ובריא, ופרשתי את ידי
אליו. הלא הכל היה חלום רע.

"אלה היו חלקים משירי פרידה וגעגועים, מתן ואני קראנו אותם", עבר וויסאם
לקול של יומיום, בעברית. התעוררתי לפני מלוחות וזרועותי מורמות ומאובנות
ויורי מוריד אותן לאט, מחמם אותן בחיבוקו.

הקשבנו לוויסאם. הוא סיפר איך פגש את מתן במערה בוואדי, איך טיפלו
בבעלי חיים מעונים, איך לימד את מתן רוסית דרך קריאת שירה. זה היה רעיון
של מתן, אמר וויסאם, הוא רצה להפתיע את יורי בביקור של אוקטובר שבוטל,
והתכונן לביקור הבא במרץ.

עשרה ימים קודם ענה מתן לשיחת טלפון מיורי, בה הודיע שלא יגיע במרץ,
כי צינורות קפאו והתפוצצו, ויקח זמן להחליף אותם. וויסאם, חשבתי לרגע, לא
ידע על הביטול. הוא המשיך לדבר על חברות, על בדידות, והפסקתי להקשיב.
"נורא קר", הצטמררה יעלי.

כשהתחלנו ללכת נשאר רוברטו שוכב. הוא לא הגיב כשיורי קרא לו, גם לא
כשכרע על ברכיו בכוח וביקש ממנו. וויסאם רכן אל יורי וכשנגע בכתפו, יורי
נרתע והתרומם. "אין טעם" – אמר וויסאם – "הוא כבר לא יקום. הבאתי את
השמיכה, וקטאמין. ונסחב אותו יחד לטנדר", וכך היה.

חזרתי עם וויסאם ועם רוברטו המתנער שהעיף עלינו נטפי בוץ ורוק. "דיברתי
עם הוטרינר המחוזי" – וויסאם עצר ליד הבית שלי – "רוצח, אבל אפילו הוא
מבין שזה מקרה מיוחד. לא יקחו את רוברטו להסגר. תחזיקו אותו בבית, שלא
יראה אנשים, ואני אבקר פעמיים ביום. זה החוק. ואחר כך נשקם אותו, אני יודע
איך, אני מדבר בשפה שלהם".

"יורי ביטל את הביקור של מרץ" – אמרתי – "מתן יודע. לפני עשרה ימים."
וויסאם שתק.

"מתן סיפר לך?"

"הוא לא... הוא כנראה לא רצה לקלקל... היה לנו כל כך נעים. אולי, אם
היה מספר לי, הייתי יכול..."

המכוניות, זו שלנו וזו של יעלי ואסף כבר עמדו בחניה. אמצע הלילה, אחרי יום ארוך. הזמנתי אותו לקפה והוא סירב. "אמא שלי מחכה. היא לא נרדמת עד שאני חוזר", ונסע.

בבקר השבעה הראשון נעלנו את רוברטו במפלס העליון, בחדר השינה של יורי ושלי, וכשפתחתי לרגע את הדלת, כדי לרדת אל המנחמים המקדימים, הוא דחף אותי ורץ במדרגות למטה. הוא קרע את דש המעיל של אבא של אסף לפני שיוורי גרר אותו ממנו, בקושי. כשנשאר לבדו, נבח רוברטו וילל, הלם בדלת הנעולה שוב ושוב. לכן שהיתי אתו בחדר השינה שני ימים ושני לילות, ערה וישנה חליפות. יתר החיות הצטנפו במזווה, ורק תותי, שלא יכלה להיות עצובה לאורך זמן, ארחה את הבאים על כתפו של יורי.

בבקר היום השלישי העיר אותי יורי. "היום נחליף אותך בתורנות רוברטו. תאכלי, תתרחצי, כולם שואלים עליך." – הוא נגע באצבעו בשפתי – "בריי אלי. תגידי משהו נחמד! אני לא יכול יותר עם השתיקה שלך." לאחר זמן הסתובב כדי לצאת מן החדר. "ותחזירי לוויסאם את החיות המסריחות שלו!"

אחרי שעה, בגשם קוצני, ירדתי בוואדי עם רוברטו, הכלבות והחתולים, בדרך אל המערה. יעלי התלוותה אלינו בפנים חתומות, עמוסה כמוני בשמיכות, טרמוס, כריכים ומזון לבעלי חיים. מאוחר יותר, בביקור הבוקר, הביא וויסאם גור, כלבון עם רגליים קדמיות מגובסות. הוא מצא אותו דרוס על כביש הכניסה לשפרעם. חיבקתי את הגור הרטוב, הרחתי את הריח המתוק שלו ושקעתי בתום של עיניו. ראיתי את מתן רץ אלי, מאושר, דרך הצמחים הטריים, במעלה הוואדי. "וויסאם" – רתחה יעלי – "מה אתה חושב שאתה עושה?"

בלילה חזרנו הביתה עם הגור.

בבוקר יום השבעה הבא הביא וויסאם עורב קטוע כנף וגור חתולים מיובש שמצא בפח אשפה. "אצלי מלא" – אמר – "ומישהו חדר לשטח שלי ושחט חמור. יש לי מישהי בטבעון, וגם אצלה מלא לגמרי, וחבר בהדר, בדירה שכורה, ובעל הבית יפנה אותו אם יכניס אפילו עוד אחד. אני לא יכול לראות אותם מתים ככה, והם בכל מקום... כל הזמן..." פניו התעוותו והיו לו שיניים חדות שנחשפו ושיוו לו לרגע מראה של תן רעב, להוט.

בלילה, אחרי ביקור הערב של וויסאם, חזרנו עם העורב וגור החתולים וכלב גדול חבוש שנסקל באתר בניה.

תמו ימי האבל, וחזרנו מן הקבר של מתן לבית מצחין וקר. הפרדנו בין העורב לתותי, הרגענו את רוברטו שרעד ורייר, והגיע זמן השיחה. פניו בכתפו של יורי, יעלי ואסף עמדו זקופים לידנו.

"את מבינה שאי אפשר לחיות ככה" – אמר יורי – "מתן היה חולה הרבה שנים, וכמעט התפרקנו. אולי לא הייתי צריך לעזוב, אבל עכשיו אני חוזר הביתה. תני לי. בבקשה!".

"אמא, תקשיבי לי. מתן מת, מת! הוא לא יחזור, אבל אני כאן. תסתכלי פעם אחת עלי" – אמרה יעלי – "את לא יכולה להציל את כל החיות בעולם, אבל את יכולה להציל אותי, ואת אבא, ואותך".

יורי אחז בי חזק. "אני אוהב את רוברטו, אבל הוא... הוא אבוד. הוא סובל. נשבר לו הלב. אנחנו צריכים... אנחנו חייבים להרדים אותו. נהיה אתו והוא אפילו לא ירגיש, ודיברתי..."

"לא!" – צעקתי.

"דיברתי עם 'תנו לחיות לחיות'. הם יעבירו את העורב למומחה, וייקלטו כל מי שנמסור להם. נשאר כלבה אחת וחתול אחד, ותותינקה, אבל זהו. גם זה יותר ממה שבית יכול לשאת".

אסף אמר: "וויסאם לא יטריד אותך יותר. דיברנו אתו".

מה הייתי? אמא של במבי בהיפוך תפקידים? החתולה שראיתי על הכביש, מכווצת ליד הבן שלה שנדרס, לברוח או להישאר? הפילה הצמאה מהטלוויזיה, עם הפילון הגוסס, קרובים למים, או שהיא לבד או ששניהם לא? והגורים של חתולת השכן שלנו בשיכון-משפחות בתל-נוף. שידעתי שאני צריכה לקחת מהר, וחיכיתי, והם נעלמו. והכלב הרזה שעמד ברחוב והבטנו זה בזו והלכתי הלאה. רמאית, מסתתרת מאחורי כל החיות האלה, ולא רוצה ילד חולה. לא רוצה ילד חולה? מה קורה לי? הזמן אזל.

עוד באותו יום לקח יורי את העורב קטוע הכנף ואת הכלבים והחתולים שהביא וויסאם. למחרת בבקר הלכנו עם רוברטו לשיירלי, הוטרינרית השכונתית. חיכינו בחדר ההמתנה, ופתאום חטפתי את הרצועה של רוברטו מיורי, פתחתי את דלת המרפאה ורוברטו ואני רצנו הביתה.

יורי חזר לקזחסטאן לשנה אחרונה. הוא רוצה לחזור לאשה המיוחדת שלו, לבית על שפת הוואדי שממנו רואים ים ושקיעות שגברים בוכים בגללן, לחיים עם חברים, מוזיקה וספרים שהיו לנו, כך הוא אומר, לפני שמתן חלה, ליעלי שתעשה מאיתנו סבתא וסבא. הוא פוחד שאהפך לאחת מאותן נשים שיצאו מדעתן, תקועה עם החיות באיזה חור, כי נאלץ למכור את הבית והוא לא מתכוון לממן את הטירוף הזה. חזרתי לעבוד ב"כרמל" וקיץ עכשיו. יעלי ואסף באים לבקר, רוברטו לא השתקם ואנחנו מטיילים לפנות בקר בוואדי כדי שלא יראה אנשים. כחודש אחרי שיורי נסע, סיפר לי וויסאם שבקרוואן שהקים בשטח שלו היו ספרי השירה הרוסיים, וגם בעברית ובערבית, כי למתן ולו היו תכניות גם בקשר

אליהם. פקחי ה"סיירת הירוקה", שהגיעו שבועיים אחרי הלוויה להרוס את הקרוואן קרעו אותם, כשהתנגד, והדפים התעופפו מעל לשדות ולכבישים. טוב שמתן לא נכח שם, כי היה אקדח עם חיצו הרדמה במרפאה המאולתרת בקרוואן. וויסאם סיפר שמתן רצה להזמין ילדים מכל הגליל כדי להכיר את בעלי החיים מקרוב, לטפל בהם, שמתן ביקש להישאר איתו בקרוון לפעמים, ללילה, אבל הוא לא הרשה, ושיחד תכננו לפוצץ את בית המטבחיים בחיפה, לנקום ברוצחים ממעבדות הניסוי של רמב"ם והטכניון. מתן, הוא אמר, היה קיצוני ממנו בהרבה. עכשיו וויסאם מסייע לי בטיפול בחיות שאימצתי, כמעט ללא מילים. בלילות, במטבח, אני נחה ומנסה לחשוב עליו בלי החיות שלו. לפעמים הוא ילד זקן דחוי נצלן של אמא שלו, לפעמים אנרכיסט אלים הזוי, לפעמים משורר בוער בכאב. פעם הוא קרא לי גרטה? הקול החרוך שלו. ואז אני מרפה.

מתן מגיע אלי כמעט בכל הלילות וגם בימים, יושב או הולך לצידי סתם, בלי אפקטים, ושנינו עייפים. אינני יודעת מדוע מת כשכבר לא מתים מהיפוגליקמיה במיטה, ומה עוד היה בו שלא ידעתי. חצי שנה עברה ויש לי עוד חצי שנה כדי להחליט.

איריס רילוב

יום הפוך

אוניברסיטת חיפה: מקום שלישי

האמא והבת פוסעות לאט במסדרון, שלובות זרוע. "לא נורא פה, נכון?" שואלת האמא.

היא לובשת מעל כתונת בית החולים חלוק קל ופרחוני, חגורתו קשורה ברישול. צעדיה, בנעלי בית חורפיות, קטנים ומהוססים, שיערה סתור. הנערה מתאמצת לבלום עצמה, להתאים את קצב הליכתה. מבעה פזור, קצר-רוח. היא דקיקה מאמה, בגי'נס קרועים ורטובי-שוליים מעל מגפיים נמוכי-עקב, חולצתה הרפויה שמוטה באגביות, חושפת קימור כתף. העיניים של אנואר הולכות אחריה. - המקום בסדר, אבל האנשים עם הפיג'מות, שסוחבים את העירווי... עושה לי צמרמורת.

- בואי נקווה שעוד הרבה שנים לא תצטרכי לבקר אף אחד בבית חולים. תחשבי איזה מזל שזאת פעם ראשונה שלך.

- אם את אומרת.

הן מגיעות לחלון הפנורמי בסוף המסדרון. מולן נשקף נוף הכרמל הירוק, נוצץ בגשם, ההר כמעט נוגע בזוגית.

- אז זהו, כבר לא יהיו לך עוד אחים קטנים.

- תגידי, באמת ביקשת מהרופא את הַרְחָם בְּצַנְצַנָּת, כמו שליאור ביקש? האמא מתחילה לצחוק, ומיד עוצרת, מניחה יד על שיפולי בטנה, נאנחת: "אוי, אל תצחיקי אותי, כואב".

אנואר מתבונן בהן בשקט מן הקצה האחר של המסדרון. בדיוק סיים את המשמרת, והוא בדרכו הביתה. שלוש שעות לפני כן, בהשכמת הבוקר, ניתק את האם מן העירווי. את הצינורית השאיר תקועה בווריד, פרפר-הפלסטיק עדיין מוצמד בחוזקה לַפְּנִים הרך של המרפק בשתי רצועות דביקות ורחבות. "חייבים להשאיר?" היא שאלה, והוא הנהן. בינו לבין עצמו התלבט רגע, והחליט

– שבמשמרת הבאה יתעסקו עם זה. היא בן אדם בסדר, ממעטת להתלונן או לקרוא לאחים. אחרי שהסבירו לה שחשוב להתנועע, ראה אותה מטיילת הלוך ושוב במסדרון, מניחה רגל אחר רגל, מדי פעם עוצרת, תופסת אוויר, נשענת אל הקיר. עכשיו, עם הבת ליד החלון הגדול, שתיהן נראות כמו צלליות. באור החלבי שמסגרת אותן הוא לא מסוגל לראות את תווי פניהן, אך את שיחתן הוא שומע. כשהבת מסבה ראשה לאחור הוא נבוך, נחפז להסתלק.

במעלית וגם בלובי כשהוא דופק כרטיס וגם כשהוא עומד בתחנת האוטובוס, הוא עוד חושב על האשה הזו ועל הבת היפה שלה. אין לו מטריה, אבל הגשם עכשיו חלש, והוא מצטופף עם יתר הממתינים תחת הסככה. הסוודר הירוק והעבה שלו נרטב מעט, שולי השרוולים נדבקים אל פרקי ידיו. הצמר הלח מגרד, וריח של כפר עולה ממנו. הילדה הזאת, בת שש עשרה או שבע עשרה, פעם ראשונה בחיים שלה בבית חולים. אחר כך הוא חושב על אמא שלו, ומנסה להיזכר בפעם הראשונה שביקר אותה. הוא לא מצליח להחליט אם היה בן שמונה או אחת עשרה, היו כל כך הרבה פעמים, וכולן מתערבבות לחוויה אחת ארוכה של מסדרונות ומיטות־ברזל וריח של תרופות ושתן וחיוורון ושתיקות ופחד סתום. אחר כך הוא חושב על עצמו ועל אשתו, על המריבה שלהם אתמול בערב, לפני שיצא למשמרת, איך ירק עליה מילים מרות וכמה בזוי הרגיש אחר כך. כל כך תפל הכל נראה לו עכשיו, הוא לא מצליח אפילו לזכור מאיפה התחילו, ולמה. המבט הקשה שלה ליווה אותו בדרכו החוצה, חורים בגב קדחו לו העיניים שלה הרושפות, והקרוסלה הזו, כן־ילד – לא־ילד, כל מריבה זורקת אותם אחורנית, כל כך רחוק זה מזו ומכל אפשרות שאי פעם יצליחו להתחבר ולהוליד איזה דבר, ועד שהם מגששים שוב את דרכם, מתקרבים בזהירות, שני קיפורים, משהו מתלקח וגלי הֶדֶף מעיפים אותם ומפרקים הכל.

המחשבות האלה מעוררות בו עצב של בדירות, וגם געגוע, געגוע למקום שבכלל לא ברור אם הוא קיים, ומהו, והוא עייף כל כך, אבל אין לו שום חשק לחזור הביתה. לראות שוב את העיניים שלה ככה שחורות, כאילו האישונים בלעו לה את הכל, הוא לא מוכן לזה עכשיו. וכך הוא מוצא את עצמו עולה על אוטובוס אחר. ואין לו מושג לאן הוא נוסע, איכשהו נדחק לשם עם עוד שני אנשים מן התחנה שעלו.

האוטובוס מחומם מאד ובהתחלה זו הרגשה טובה כי הרגליים כבר התחילו קצת לקפוא לו, בטח גם הגרביים נרטבו, אבל אחר כך נעשה דחוס ומחניק. אנואר עומד, לא כי אין מקום לשבת אלא כי בעצם לא החליט אם הוא נשאר שם. להתיישב זה לסמן טריטוריה ולהתביית, גם אם לזמן קצוב, והוא עכשיו בזמן ביניים, בהשגחה. אז הוא עומד. לא בא לו להמשיך לחשוב, אז הוא עוצם

עיניים, יד אחת נתלית כמוט המתכת הצונן שעל תקרת האוטובוס, והוא מרפה גופו, נותן עצמו לזמן ולתנועה, מיטלטל לקצב הנסיעה, מתנודד ונבלם בכל עצירה, ושוב תזוזה, מעבר לעפעפיים הסגורים ולגוף המתכנס דלתות נפתחות בנשיפה ונטרקות בגניחה, גופים נעים, קרבים ומתרחקים, לרגע מתחככים ואז מתנתקים, קולות דיבור גסים ודקים במקצבים משתנים מתערככים בהמיית מנוע, ומשהו מתרגל בו, גם לאוויר הסמיך, ובשרירים מתפשט סוג של נעימות, אפילו בדל התנמנמות מזדחל, ונמוג, אפשר פשוט להמשיך כך, לנסוע, לא צריך לבחור אם לרדת, והיכן, והוא מהמהם לעצמו בשקט עם המוזיקה המסולסלת שבוקעת מן הרדיו.

כשהוא פוקח עיניים מבטו נוחת על נוסעת קשישה, סל פלסטיק כתום גדוש ירקות בין רגליה, מטריה מטפטפת אחוזה בידה, פניה הקמוטים – רק מחציתם נגלית בין הצעיף הסרוג, הכבד, לבין הכובע שיורד על מצחה – מופנים אליו. עיניה סדק צר, מבטה מצומצם, חשדני. שתפחד, חושב לעצמו אנואר, וקצת מבסוט אפילו, אבל בעורף כבר מזמזם לו – תסתלק. בתחנה הבאה הוא יורד. הגשם פסק. אנואר מתבונן מסביב. ממש לידו – דוכן ספרים משומשים ועיתונים, חוֹסֵה תחת סככת בד מטפטפת. בהמשך – בית קפה קטן, על המדרכה שלפניו שני שולחנות עגולים, רטובים, מיותמים; חלון ראווה של חנות שוקולדים מהודרת, שנראית כאילו גזרו אותה ממגזין של חוץ לארץ והדביקו כאן; סניף בנק, שבפתחו מאבטח משועמם במשקפי שמש כהים ואקדח; עוד בית קפה, כזה של רשת מופרת, ואחריו – עוד חנויות, אחת למזון וציוד בעלי חיים, שנייה לאופנה של נשים מבוגרות, ולפניהן רצועת דשא מצהיכה. אנואר מזהה בהמשך הרחוב את התחנה הצהובה של הכרמלית, ומעבר לכביש – את גן האָם. זה המרכז הישן של הכרמל. פעם, כשהיה אולי בן ארבע או חמש, לקחה אותו אמא איתה לעבודה, ממש כאן, באחד הרחובות הקטנים הסמוכים. היה חולה בדלקת גרון ולא היה מי שישגיח עליו בבית, אז לקחה אותו. רצתה לשמח אותו, ונסעו בכרמלית. עשתה מזה סיפור גדול: ברכבת תיסע! ברכבת שבתוך האדמה! במנהרה! כל הדרך שתק ואחז בחוזקה בידה החמה. היה נרעש, מוקסם, אבל גם פחד. לא בטח ברכבת הזאתי, לא היה משוכנע שאחרי שבלעה אותם במעמקי האדמה, תסכים גם להקיא אותם החוצה. אחר כך, בבית המאופק, ישב בשקט כפינה והתבונן בידיים החרוצות והזריזות של אמא סוחטות את הסחבה, ממרקות את הזוגיית שחוצצת בין חיות חרסינה אטומות-מבע לבין העולם החי שבחוץ. הוא זוכר ברבור זכוכית שקוף, ופילון אפור זקור חדק עם חטי שנהב דקים ומחודדים, שהשתוקק מאד ללִטף ולחוש את דקירתם באצבעו. אמא אמרה: אסור, והוא ציית. היה ילד ממושמע, שאהב להתבונן ולהקשיב.

אנואר נכנס לבית הקפה, זה של הרשת המופרת. שם צריך למסור את השם כשמזמינים את הקפה, ואז קוראים לך ברמקול. אנואר מבקש קפה הפוך גדול. הוא חושב שלקפה מעורר הוא זקוק אחרי לילה ארוך, והקפה צריך להיות גדול כי יש לו הרבה זמן למשוך. לשום מקום הוא לא ממנה. נשאלת השאלה מדוע הקפה צריך להיות הפוך, ועל זה הוא צריך להרהר. אולי כי היום יום הפוך. עבד בלילה ויישן ביום. נסע אחורה במקום קדימה. הוא מרגיש שהעיפות ממסמסת לו את המחשבות. הצעירה מאחורי הדלפק שואלת אותו לשמו. "אדם", הוא אומר. מוצא שולחן בצד ומתיישב, גבו לקיר.

בזמן שהוא ממתין שיקראו לו בשמו החדש, הוא מסתכל סביב. בית הקפה כמעט ריק. על הרצפה סימני מים וטביעות רגלים שנמשכות לכאן ולכאן. בשולחן לידו שאריות ארוחה: קערה, שריח עז של טונה עולה ממנה, שלושה כדורי-מפיות מקומטים מוטלים סביבה, ספל טובל בכתמי קפה, מזלג מפלסטיק, הכסא מוסט באלכסון. קצת בהמשך, איש מתעטף בעיתון, פניו אינם נראים בשולחן אחר, לא רחוק מדלת הכניסה, שתי נערות – כנראה תלמידות תיכון – שקועות בשיחה קולנית. שותות קפה ומפטפות במקום ללכת ללמוד. ממקומו אנואר יכול לראות את שתיהן, והוא סוקר אותן בעיון: לאחת מהן, ארוכת פנים ומנומשת, תלתלים ונזם באף, ולשניה, שמנמנה עם שדיים גדולים בסוודר צמוד, פסים אדומים בשיער. הדלת נפתחת ושתיהן מנופפות בידיהן בעליזות. בפתח נערה שלישית, והיא מתקדמת לעברן.

זאת הנערה מבית החולים. אנואר מזהה אותה מיד, וקצת מתרגש. היא צועדת במהירות אל עבר חברותיה הצוהלות, מצטרפת לשולחן, ורעש הפטפוט גואה. קולותיהן מצטרפים לבליל ציוצים אחד, נסער ובלתי ניתן לפיענוח. כשהיא פושטת את מעילה ותולה אותו על גב הכסא, הכתף, אותה כתף משי חלקה מהבוקר, שבה ונחשפת. אנואר חושב בעל-כרחו על פניו, המחוספסים מזיפים אחרי משמרת הלילה. כמה רוצה היה לטמון אותם עכשיו באיזה מקום חם ורך, ששם ייחשך וישקט לו.

"אדם!" מכריזים עכשיו ברמקול. אנואר ניגש לקבל את הקפה שלו, ומקבל גם פיסת שוקולד בעטיפה כסופה. הוא פוסע עם המגש בידיו, אבל במקום לשוב לשולחנו פונה אל שולחן הבנות.

"בוקר טוב לכן בנות", הוא אומר, בנימוס ובנחת, זקוף מעל שולחן. כל השלוש, כאילו לחץ על איזה מתג סמוי, משתתקות, מתבוננות בו מלמטה למעלה במבוכה. רק השמנמנה פולטת פתאום איזה צחקוק חנוק, צווחני, וכובשת מיד את פיה בידה. אנואר מהסס, אבל רק לרגע. הוא מיסיר עיניים אל הבת: - את, אמא שלך מאושפזת אצלנו בבית חולים, לא?

המבט שלה נפער מול שלו, ניצוצות צהובים קופאים בעיניה. נראה שהיא מתבלבלת, אינה יודעת אם לענות או לא, אבל הוא, עכשיו ברור לו הכיוון שלו, והוא ממשיך:

- ראיתי אותך הבוקר כשביקרת אותה. אשה טובה אמא שלך, בעזרת השם תהיה בריאה. הניתוח שלה עבר בהצלחה, את בטח יודעת.

"כן", היא ממלמלת, ואנואר רואה את ההיסוס שלה – משהו מתרכז אצלה בלסת, הנחיריים העדינים רוטטים עם האוויר שנכנס – רואה איך היא נמשכת לתת בו אמון, איך היא סקרנית לנוכח הזרות שלו והפְּנִיָה המפתיעה, ואיך היא נרתעת מן הזרות שלו והפְּנִיָה המפתיעה. אבל הוא הרי יודע עליה משהו, וכמו שהוא, זיפים, גרביים רטובים וצמר מגרד, הוא צובר בטחון וממשיך:
גם את ילדה טובה, איך באת לבקר אותה ולשמח אותה. אפילו שזה לא מקום נעים בית חולים, בטח אף פעם לא היית במקום כזה. ואפילו שהיית צריכה להפסיד לימודים.

עכשיו היא מחייכת במשובה, הניצוצות הצהובים נפתחים אליו. "טוב, זאת אמא שלי", היא אומרת, קולה מתנגן. "חוץ מזה, האמת, לא כל כך אכפת לי להפסיד לימודים, זה אפילו די סבבה", היא מוסיפה, זוקפת ראש בהבעת ניצחון. החברות שלה מצחקקות. עם המגש אחוז עדיין בידיו, וודאי נדמה להן כמו מלצר משובש.

- אם אתם עדיין רוצים – אנואר מרצין – אני יכול לסדר לכם את זה, אתם יודעים.
- את מה?
- את הרְחָם.
- מה?

- הרְחָם, של אמא שלך. אח שלך ביקש לקבל אותו, בְּצַנְצַנָּת, נכון?
החברות, צחוקן גובר. אחת קוראת: "איחסה!" וממשיכה לצחוק. אבל היא, הוא רואה, מחווריה. סנטרה נרתע לאחור בתנועה קטנה, עוויתית. אנואר מרגיש פתאום כאב עמום בגב התחתון, קצת מעל עצם הזנב, כל היום ההפוך הזה רובץ עליו במלוא כובדו. הוא בולע רוק, מניד קלות את הבהונות הקפואות בתוך הנעליים, ממשיך להסתכל ישר לתוך עיניה, וממשיך:

- אני עובד בבית חולים, יש לי גישה לדברים האלה, את יודעת... רק אם אתם עדיין רוצים. רְחָם של אמא, זה חשוב... שְׂמָה גדלתם. שיהיה למזכרת. אפשר לשמור על המדף בסלון, מאחורי הזכוכית, איך אתם קוראים לזה, וויטרינה.

ורק כששפתיה המלבינות מתחילות לרעוד, הוא ממהר להוסיף:
- די, נו, סתם, צחקתי איתך... אל תתרגשי. בעזרת השם, שתהיו כולכם בריאים. ושב למקומו עם המגש, והקפה שכבר קצת התקרר.

האוניברסיטה העברית בירושלים

חבר השופטים:

ד"ר עמינדב דיקמן, החוג לספרות עברית

ד"ר תמר הס, החוג לספרות עברית

גב' רעות בן יעקב, החוג לספרות עברית

מעשה באעישה וטרק

האוניברסיטה העברית בירושלים: מקום ראשון

מעשה באעישה וטארק שהיו עומדים בכפר השוק ומקריאים שירה. בקול צלול ורהוט היו מנסרים את רחבת השוק בערבית מתנגנת, לעיני העוברים והשבים, והמלים המשוננות חורצות באויר חרכים חרכים והדם נוטף ונגר סביבם, ועל כל מרצפות השוק, נדבק אל סליתיהם של הרוכלים והקונים, וסליהם פרות וירקות מצופים דם, ואיש אינו נותן דעתו עליהם.

יום אחד נגלה לעאישה חתול אחד, חתול אפר אשר מתמתח ומגרגר וזנבו דוחף את תחנת הרכבת הקלה מצד אחד וגרגורו דוחף את קו 19 במעלה אגריפס בצד השני. ועאישה מתבוננת בחתול ומסדרת כסוי ראשה, והחתול מרכין קומתו העצומה אליה, מחיך מאזן לאזן ומביט בה בירק עז, עד שהיא מזדעזעת כלה, וראשה נחבט בשוליו של אחד הדוכנים. כשהתעוררה עאישה מעלפונה חשה משנה מאד, הסירה את כסוי ראשה לכדק את מצבה, ואין פצע ואין חבורה. החלה לחפש את טארק ולקרא בשמו, והנה, נתבלבלה שפתה ועברית יוצאת ממנה. עאישה מקשיבה לקולה החדש והזר, מנסה לקרא לטארק, אך פתאם השם נתקע והיא צועקת טרק, טרק! ומכסה על פיה בידה. עאישה קורסת על רצפת הבטון החשופה של השוק, ושלוילית חמה ומלוחה נקווית סביבה, ושערה השחר מפליג בתוכה. גם המחשבות שלה עברית, גם הדמעות שלה מנקדות בפתח וקמץ ושוא נע, ושוא נח, ואין לה מנוח, ואיפה טארק? לאן הוא נעלם? וכף יד גרומה, ונורף ממנה ריח הדגים נוגעת בראשה, ועאישה מנגבת עיניה השחרות ורואה מולה סנר מכתם דם ופימת סיגריה דולקת מכתימה זיפי זקן השואלות אותה, מדוע בוכה את נערה? ועאישה פותחת פיה, נושא – נושא – נושא – אוגד – משא

עָקִיף – לְוָאֵי תְמוּרָה, הָאֵם רְאִיתָ אֶת טָאָרְק שְׁלִי? אִשָּׁה זָרָה מִתְחַנֵּנֶת בְּקוּלָה, וְהַשְּׁלוּלִית עוֹלָה עַל גְּדוּתֶיהָ, וְעַאִישָׁה כְּמַעֲט וְטוֹכַעַת בִּיא'–ב' וְג'–ד', הַבְּרוּת זָרוֹת בּוֹנוֹת אֶת סְפוּרָה. הַמוֹכֵר מִתְכוּפֵף וְלוֹחֵשׁ בְּאַזְנָה, לְכִי אֶל בֵּית הַכְּנִסַּת שְׁבִשְׁכוּנָה, לְמַרְגְּלוֹתָיו שׁוֹכֵן הַכֶּלֶב הַיְהוּדִי, וְהוּא יוֹדֵעַ הֵיכָן נִתֵּן לְהַשִּׁיב כָּל אֲבָדָה. עַאִישָׁה מִתְלַבֵּטֶת, הָאֵם לְגִלוֹת אֶת מוֹצְאָהּ? הָאֵם הַכֶּלֶב יְהִי מוֹכֵן לְעוֹזֵר גַּם לָהּ? וְקָמָה עַאִישָׁה מִן הַשְּׁלוּלִית, וּמְחַלִּיטָה לְשִׁים פְּעֻמִּיהָ אֶל הַכֶּלֶב. צוֹעֵדֶת בֵּין הַסְּמֻטָּאוֹת, גּוֹרֶרֶת אַחֲרֶיהָ שֶׁבֶל כְּסוּי רֵאשָׁה, וּשְׁפִתֶיהָ מְמַלְמֵלוֹת פִּנְס, מוֹדְרָכָה, מַעֲבָר חֲצִיָּה. עַאִישָׁה מַחֲכָה עַד שִׁיתְפֹּזֵר הַמִּנְיָן וְעַד שִׁדְלָתוֹת הַמִּשְׁכָּן יִסְגְּרוּ, וּבְחִסּוֹת הַחֲשִׁיכָה פּוֹסַעַת, מִתְפַּלֵּלַת בְּעֵבְרִית בְּלָבָה לְאֵלְלָה שְׁלֵא הַכֶּלֶב הוּא הַמוֹכֵר שְׁשַׁלַּח אוֹתָהּ אֶל אֲבָדָנָה. וְהִנֵּה יוֹשֵׁב לוֹ לְמַרְגְּלוֹת הַמְּדַרְגּוֹת, כֶּלֶב יִשְׁיֵשׁ, רֵאשׁוֹ עֲטוּף בְּזִקְנָה כְּרַעְמָה, וְהוּא מְלַקֵּק כְּפוֹ וְחוֹגֵר צִיצִית לְבָנָה עֲדִינָה, וְגִדְלִילִים רַפִּים יוֹרְדִים מִמֶּנָּה. עַאִישָׁה מִתְקַרְבֶּת אֶל הַכֶּלֶב, וְהִיא פּוֹחֶדֶת עַד עֲמָקֵי נִשְׁמָתָהּ, רַק שְׁלֵא יִנְבַּח.. אָבוּי לָהּ אִם יִנְשֹׁךְ... אַךְ אֵין בְּרָרָה וְאֵין מוֹצָא, עַאִישָׁה אוֹזֶרֶת כָּל עוֹז לָבָה וּבַהֲתַחְלָה מִתְבַּלְכָּלוֹת לָהּ הַמְּלִים, מִשָּׂא – פַּעַל – נוֹשֵׂא אוֹלֵי שֵׁם פְּעֻלָּה? וְהִיא כֹּבֵר פּוֹחֶדֶת שְׁיַדַע, כִּי הַעֲבֵרִית שְׁבִפְיָה הִיא לֹא שְׁלָה, וְהִיא נֶאֱלָמֶת דִּם שְׁתִּיקָה. מַהוּ שְׁמֵךְ נַעֲרָה? הָאִשָּׁה. וְמַה קָרָה הָאִשָּׁה? אָבֵד לִי הַחֲשׁוֹב מְכָל, הַבְּקִיעָה עַאִישָׁה מִבֵּין שְׁפִתִים קְפוּצוֹת. וְהַכֶּלֶב הַיְהוּדִי חָדַל מְלַקֵּק כְּפוֹ, וְשָׂאֵל, אֵיפֹה רְאִיתָ אוֹתוֹ בְּפַעַם הָאַחֲרוֹנָה? בְּשׁוֹק, הַשִּׁיבָה עַאִישָׁה מְפִתַעַת, כִּי חֲשִׁבָה לְשִׁמְעַ דְּבַר נְבוּאָה. אֵיזוֹ מִן שְׂאֵלָה זֹאת מַה זֶה מִשְׁנָה אֵיפֹה הִיְתָה הַפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה אִם בְּלָעָה אוֹתוֹ הָאֲדָמָה? עַאִישָׁה הָאֲדִימָה בְּתוֹכָהּ וְרִתְחָה, דָּמָה מִסְתַּלְסֵל בְּנִגּוֹן בְּגִידָה, הוּא לֹא מְגִלָּה לִי כִּי הוּא יוֹדֵעַ שְׂאֵנִי עֲרִבְיָה. מְנַסֶּה לְהַסְתִּיר אֶת זַעַם הַשְּׁפֵלְתָהּ, אֲסִפָּה עֲלִבּוֹנָה בְּשִׁתִּי יִדְיָה וְהַפְּנִתָה לוֹ גָּבָה. וְהִיא שְׁמַעָה אֶת הַכֶּלֶב מַחֲרָה אַחֲרֶיהָ, אֲזוֹ לְכִי אֶל הַשׁוֹק, בְּשׁוֹק הוּא נִמְצָא, הָאֲדָמָה בּוֹלַעַת וּמְקִיאָהּ. עַאִישָׁה גּוֹעֵשֶׁת, כּוֹעֵסֶת, מְקַלְלָת, בְּשִׁפָּה זָרָה, כָּל כֶּלֶב בָּא יוֹמוֹ, מִמֶּשׁ תּוֹדָה! חוֹזֶרֶת עַאִישָׁה אֶל הַשְּׁלוּלִית, טוֹבֵלֶת בְּצַעֲרָה וְנִרְדָּמֶת.

קְרִיאוֹת הַבִּקּוֹר הַמְּקַדְמוֹת שֶׁל הַרוֹכְלִים וְרִיחַ הַמֵּאֲפִים הַטְּרִיִים מְנַשְׁקִים אֶת עַאִישָׁה עַל אֲזִנֶיהָ וְנִחֲרִינָהּ, וְשִׁמְשִׁיּוֹת שֶׁל בִּקּוֹר מַעֲסָה אֶת גָּבָהּ, וְהִיא פּוֹקַחַת עֵינֶיהָ וְלִרְגַע שׁוֹכַחַת מְכָל פְּרַעַנְיוֹת הָאֶתְמוֹל, מִהַחֲתוּל הַגְּדוֹל, מִהַדְּאָגָה, וְאֵז הִיא מְבַרְכֶת עֲצָמָה בְּ"בִקּוֹר טוֹב" וְנִזְכָּרֶת בְּמִצְבָּה. עַאִישָׁה גּוֹחֵנֶת עַל אַרְבַּע כְּדֶרֶךְ הַחֲתוּלִים וְהִיא

מחפשת בכל פנה, בפחים ובמרזבים, מאחורי הדוכנים, בין המרצפות ובפתחי הביובים, ואין לו נמצא. עאישה מחליטה לחזור אל רחבת השוק ולהקריא שם משיריה, לקרא לטארק, שיבוא אליה. אך דפי המחברת מכוסים אותיות כתב סתרים, בתים מצירים מרוקני משמעות, והפיצד תשורר בשפה זרה? מיאשת מתישבת עאישה בתוך השלולית, מביטה לראשונה בפרצופים, שומעת את דיבוריהם ויש להם פשר, היא נסחפת אל בליל ההברות והמנגינות קמץ, פתח, שוא נע שוא נח ואין לה מנוח והיא מתחילה להלחים אותם יחד, להפך ולהפך בהם, לקטע, להזיז, לערם אחת על גבי השניה, ולכנות את מגדל שירתה, מדרגות קינה ותחנה. ועאישה טובלת אותיות עבריות בשלולית ומצפה אות והברה, ומשפט פעלי ומשפט שמני והאותיות נספגות ותופחות, והיא מזדקפת כאיקליפטוס ושולחת ענפי שירתה אל רחבת השוק. הם עוצרים. העוברים והשבים, הם משתהים, הם מביטים בה, לראשונה מאזינים לה, והיא רואה תפלתה עולה במרכבה השמימה. צעירה וברט לראשה, מביטה בעאישה ופוסעת לכוונה, הי... לוחשת לאזנה, את לא היית ערביה? ואיפה הוא? זה שתמיד אתך? טארק את מתפונת! את מכירה אותו! את מכירה אותנו?! ראית את טארק שלי? הצעירה כווצה גבותיה חזק חזק, כן.. לא.. אולי זה לא הוא... ליד הרכבת הקלה, בקיוסק של בומי... ועאישה כאילה דוהרת לכוון הקיוסק, והשוק נחסם וראשים על גופים ומרפקים מתחככים וגלגלי עגלות שוק וכל כך צפוף. וגם שם, וגם הלאה, צפוף. והנה קצה הרחבה והרחוב נפתח והנה הקיוסק ועאישה צועקת טארק! טארק!

והוא לא שם. עאישה מרגישה לא טוב, מנסה להקיא, צאי כבר קללה, צאי! אולי אשא נדר שתיקה? לא אוציא אף הגה ואף מלה עד שאמצא את טארק, ואז אפתח פי ואשטף אותו בערבית חמה. רק ולשון מחספסת רטבה, מתערבבות באוטוסטרדת המלח על לחיה, הפלב היהודי מביט בעיניה. הוא רואה את פחדה וממהר להרגיע, שמעתי את שירתך ו... עזר לי לא לבקש עזרה, עאישה פסקה. הפלב מלקק פניה ומיטיב תסרוקתה, עאישה מתרוממת מן הרצפה, ושש פפות רגלים צועדות, שוחקות מדרכה בת אלף שנה. לאן הולכים? סקרנית עאישה לדעת. אני לוקח אותך לקולגה שלי, אולי את מכירה אותו, הוא חתול גדול מאד ואולי יחד נצליח לטקס עצה. החתול! איך לא חשבת על החתול! הוא התחיל את כל הספור. ובקצה הרחוב נעצר הפלב, מכאן נערת את ממשיכה לבד, החתול

מאחורי הפניה. אבל מדוע? אמרת שביחד נמצא פתרון או עצה? עזבי, לא היום.. אני והחתול זה סכסוך קדום. מה קרה? שואלת עאישה? כל אחד חושב שהזנב שלו יותר יפה. מה? ובגלל זה..? לכי לבדך נערה, אל תפחדי.

מאחורי הפניה ראתה עאישה קצה זנב פרוטי אפרפר, והחלה פוסעת לארכו, ונסים בכר כמעט נגמר, ורק בעליה לבצלאל מתחילים לראות את הגב. עאישה מטפסת במעלה הרחוב לארך הגוף האפר עד לעינים הירקות הנועזות. שלום חתול. שלום עאישה. רדי למטה בחזרה, בין הזנב לבטן הרכה ישן ילד קטן... ועאישה, צנח מעליה כבד משא כל העולם. אנחת רוחה דוחפת אותה והיא גולשת בירידה, ממלמלת, טארק אני באה! והנה הוא נגלה לה נצן לוטוס קטן, מכרבל בתוך החתול, מוגן, ועאישה אוספת אותו בזרועותיה ומצמידה אל לוח לבה ומערסלת בין יריה וחולצת שדה, ושפתיה נעות בערבוביה טארק אנא בחיבק, ילד שלי אהוב, עיוני... וטפות חלב נושרות על המדרכה כפרה... כפרה.

ירושלים, דצמבר 2014.

מקום המשפט

האוניברסיטה העברית בירושלים: מקום שני

כס לכן דק, מעליו פס כחול שמן, אז הרבה לבן, במרכזו משולש על גבי משולש, בצד העליון שוב פס עבה כחול, ומעליו לבן. כל זה משתלשל ממוט שחור שמוצב על מישור עץ חום קשיח.

יש הרבה עץ בחדר. הרבה משטחים קשים מעץ. סדקים עולים ויורדים בהם, אבל בקושי אפשר לראות. מולו יש עץ, ומתחתיו עץ. האוויר חמוץ מזיעה. מילים מסתחררות בחדר ללא פשר ומתנפצות על הרצפה. כל כך הרבה מילים. הכל כבר ספוג בהן. כמו במיץ ענבים. העץ מזיע מילים מבין הסדקים שלו.

הנה הגיעה פאזזה דרמטית, וניצן צריך להחליט מהר למה הוא מנצל אותה, מבלי לחשוב הוא מסיט סוף-סוף את השיער שנכנס לו לעיניים, ולא חוזר אחורנית כמה שורות, כמו שתכנן, כדי לתקן את "מותר" ל"מיותר". הוא יודע שהשופט גרין ינזוף בו אחר כך אבל חייבים להמשיך להקליד: "זיקוקים, זה נשמע לנו תמים, זה גורם לחשוב על יום העצמאות, על חגיגה, אבל זיקוקים זה לא עניין של מה בכך, זיקוקים יכולים להרוג. בקלות היינו יכולים להיות כאן בתיק הרבה יותר חמור, עניין של מזל. הבחירה לירות זיקוקים לעבר מכונית, היא כמעט כמו הבחירה ליטול חיים. ואני שואל, על שום מה? למה הנאשם החליט לירות זיקוקים, דווקא על המכונית ההיא? אומרים לנו כל היום בתקשורת "מניעים לאומניים", אני אומר, כבודו, זה גרוע בהרבה. לאומנות היא הנפת דגל, לשיר המנון, כשבנאדם מחליט לירות על אדם אחר, רק בגלל שהוא יהודי, זאת לא לאומנות אלא גזענות רצחנית. עכשיו אני יודע, שמענו איך כל העדים משבחים את ראני. ראני איך המורות בבית הספר מתרפקות עליו. בסדר, הוא עוזר לדודה שלו. אני לא טוען שראני הוא ילד רצחני, לא, לא, לא, ממש לא, נהפוכו. ראני הוא ילד טוב, ודווקא משום שהוא ילד טוב, שמנה וסולתה של החברה, בית המשפט צריך לאסור אותו. חייבים להראות לראני, ולשאר הילדים הטובים,

יהודים או ערבים זה הרי לא משנה, שהם לא יכולים לתקוף מישהו רק בגלל הצבע של העור שלו. לכן הפרקליטות דורשת מבית המשפט לנקוט בכל חומרת הדין, כדי להבטיח לראני, לעיר ירושלים, ולארץ ישראל בכלל, עתיד טוב יותר." הקטגור מקיף את החרד במבטו, הפה שלו נשאר קצת פעור, הוא זוכר לעשות את זה לאט, ורק לבסוף לחזור להביט בפניו של השופט גרין, פנים בלויים מרוב מבטים, ולומר "תודה כבודו." חיוך קטן מחליק במורד הבעתו, והוא מתיישב במקום. מהצד השני של החדרון קמה הסנגורית. אחרי משפט או שניים קוטע אותה השופט גרין "אני מזכיר לגברתי את מה שאמרתי לה גם בדיון הקודם, אין שום צורך באותות ובמופתים, אפשר להשתמש בלשון פשוטה, נדמה לי שכבר ציטטתי ש"דברי חכמה בנחת נשמעים" הלא כן?" "כן כבודו" היא משיבה, וממשיכה בדבריה וניצן נאלץ להמשיך להקליד, ילד חרוץ, ממשפחה טובה, בן זקונים, מעולם לא היה בתחנת משטרה, ומעולם לא ננזף בבית הספר, מעניין אם זו באמת רק חצ'קון, הוא הגיע לכל הדיונים, מעולם לא איחר ומעולם לא התנגד, עשה את כל מה שנדרש ממנו, בפעם שעברה נבהלתי ממש אבל בסוף זה היה חצ'קון באמת, גם אז בצד שמאל, מעניין למה תמיד זה מתפתח לי שם, הראיות מבולבלות, הראיה היחידה שתומכת בכך שהוא זה שזרק את הזיקוקים ולא רק נכח במקום היא חתימה על מסמך בעברית שנלקחה ממנו אחרי חקירה, בארבע לפנות בוקר, כשהוריו לא נמצאים, בניגוד מפורש לחוק הנוער, מה שהיה הופך את הראיה ללא קבילה בכל מדינה מתוקנת, "גברתי תעשה נכונה אם תשמור את דעותיה על המדינה לעצמה", "כן כבודו." "טובה חכמה מגבורה", "כן כבודו." בפעם שעברה שדכר כזה התפוצץ זה היה מאד מכוער, דברים כאלה יכולים בקלות להוביל לדם. רק זה חסר לו, תחתונים עם דם מפלולה. אפילו אם הראיות קבילות לחלוטין, כבודו, הרי הטענה שמדובר בגזענות צמאת דם היא שטות מוחלטת, גברתי! סליחה כבודו, אבל זוהי שטות הרי אין בכלל, גברתי, בשלב זה ניצן יכול להפסיק להקליד, השופט גרין אף פעם לא קורא בפרוטוקול את הוויכוחים עם הסנגורים, ניצן חוזר אחורה כדי לתקן את טעות ההקלדה. השופט גרין נאנח. "גברתי תשב". חנאן לא מתיישבת אלא אוספת את הניירות שבידיה. הפה שלה מבעבע, השפתיים יבשות והשיניים נושכות את האוויר. היא מרגישה שאצבעות ענקיות בודקות כמה קטן אפשר לדחוס אותה, ועד לאן היא תשפירץ אם תתפוצץ. בקצה העין היא רואה איך מר אליאס לוחץ את ידה של גברת אליאס. היא יודעת שאין לה זכות לעמוד בוויכוח הזה. זה לא הילד שלה שיצטרך לשבת חודשים או שנים אם היא תעצבן את גרין יותר מדי. היא מרגישה בגופה את השמנוניות של האצבעות, נושמת ומשגרת סליחה כבודו מהיר, רק

כדי להמשיך בנקודת המפתח שלה, אבל המילה כבודו עוד לא עוזבת את פיה ושערי השמיים נפתחים.

העץ נשאר כמו שהוא. הפנים של כל האנשים מסביב משתנים. הצעקן מנפח את הנחיריים. האישה הכועסת זורקת את הראש אחורה ושואבת אוויר לאט. הקלדן מרים יד ומתחיל ללוש את השפה התחתונה. אמא מסתכלת על אבא ששופך מבטים לכל מקום. רק פניו של האיש מאחורי הקרשים הן כמו העץ, לא משתנות, קשיחות, חרוצות סדקים. האנשים קמים, אחד אחרי השני, כל פעם במקום אחר בחדר. קודם הסוהרים, אז המאבטח, אז אבא ואמא. הם נראים כאילו מישהו נענע את החדר חזק וכולם נפלו לתוך כסאות ועכשיו מריצים את הסרט אחורנית. בסוף מישהו מושך גם אותו חזק מהאזיקים והוא נופל קדימה על הספסל שלפניו, שו עם בתעמל*? מישהי צועקת, אבל ראני מצליח להעמד ונגרר מאחורי הסוהר שפורץ מבעד לדלת. המסדרון מטלטל. לבן. צדו האחד משובץ דלתות, לכל אחת מהן רשימה של שמות ושעות. מעל שתיים מן הדלתות משתלשלים צמחים ירוקים דהויים מעציצי פלסטיק, החיבור בין הקיר לרצפה פצוע במקום אחר. הצד השני הוא קשתות רחבות מכוסות בזכוכית וכד. ספסלים בצבע שוקולית טובעים בהן.

הפרוזודור רועד. עשרות ערבים עוד עומדים, משפחות וצעירים ללא משפחה, בחולצות ארוכות וג'ינסים, עם משקפי שמש על ראשם כמו כתר של ילדות קטנות, הם מחפשים בראש, הם מנסים להבין לאן ללכת. כמה מהם מחייכים, אולי במבוכה. סהרוריים נגררים על ידי סוהרים, נכשלים באזיקי הרגליים ומועדים על הרצפות.

מנהרה ארוכה של מילים נוהמת את כולם לתוך חדר עם קירות כבדים.

-

מא תח'אפיש, מא תח'אפיש**, כאמל אליאס לוחש יותר לעצמו מאשר לאשתו, ובחשכת החדר הוא רואה איך האנשים מסתדרים מחדש מתוך הכאוס, "אל תדאג", חבורות חבורות, חלקם מכח ההרגל, כמו הקלדניות שכולן התגודדו בפינה אחת של החדר, "זה מה שכתוב ב-y.net", וחלק מכח השררה, כמו כל האסירים, רובם הגדול ערבים טרוטי עיניים, חזם מנופח או מרוקן לחלוטין, "מה פתאום, מה קרה לך?", שיערם סתור על הבזו שבפניהם, בזמן שהסוהרים גוררים אותם כמעט מבלי לגעת בהם, "אין מצב שהם יורים לפה", לקצה השני של החדר,

* ערבית – מה אתה עושה.

** ערבית – אל תפחדו

ומושיבים אותם על הרצפה. בין האזוקים הערבים, חלקם ילדים בגובה הפופיק, כאמל רואה גם את אלו שהוא מכנה בלבו ערבים יהודים, "ממוצא במקור" ורק אזוק אחד הוא בלונדיני מזוקן שמסתכל סביבו במבט חלול, ודווקא הוא, עם זקנו המטולטל והפה השמוט, עומד ליד ראני שיושב על הרצפה לרגלי הסוהרים שלו. שאר האנשים עומדים בין שתי הקבוצות האלו, "איזה חירות" לבושים בכל מיני מדים; של משטרה, של בית המשפט, של החברה ממנה הם באים, מגלגלים שיחות, בקבוצות קטנות, גם אישתו מדברת עם עורכת הדין. יש הרבה גברים חמושים בחדר. הן מדברות בקול נמוך. לידן אישה מכוסת ראש מסבירה משהו לגבר עם ג'ינס ונעלים של ניו באלנס. הוא רואה כל מילה שנאמרת בערבית כאילו היא גפרור שמוצת ונזרק לחלל האוויר. גם "מא תח'פיש" שהוא ממשיך למלמל ללא שליטה. שלושה נערים צוחקים כשחבר שלהם מחקה אישה שעוברת על פניהם. "פעם אחת ודי". האנשים מהדיון של ראני הם כמו איים קטנטנים בתוך ים הזרים. הקטגור מתנדנד מרגל לרגל בחוסר מנוחה. "נראה אותם פוגעים פה, המקום שורץ" אפילו החוקר של ראני נראה פתאום כמעט טוב לב כשהוא מנסה להרגיע מתורגמנית פלסטינית שפניה בכי, והוא נזהר שלא לגעת בה בידיו הקטנטנות, המושטות קדימה כאילו הוא אוזו אישה גדולה יותר ממנה, ואומר לה "עוד כמה דקות זה נגמר".

"טוב." אומר השופט גרין אחרי שהדלת נסגרה מאחוריהם, "אפשר לחזור לאולם שלי? יש לי ארבעים דיונים היום." אבל עדין המאבטחת נעמדת בינו לבין הדלת המוגפת. "סליחה כבודו, אבל צריך לפחות עשר דקות מרגע השמע האזעקה, כבודו." "עשר דקות?" הוא עושה עצמו משתומם, "בבית משפט עשר דקות יכולות להיות גם עשרים שנה." אבל הוא מסתובב ומתיישב ליד הקיר. המחשבות שמציקות כל היום באחורי ראשו צפות לפני השטח לאט-לאט. הוא רואה את ניצן מדבר עם חבורה של קלדניות. מדברים ברעש. בכלל הם לא מדברים, הוא חושב, הם סתם ממלאים את האוויר במילים. תמיד זה ככה, מילים ועשן סיגריות, שלא יהיה רגע ריק. "הר הבית זה חמש דקות מפה." מישהי אומרת. העיניים של גרין ננעלות על האצבעות של ניצן כשהוא מכניס ומוציא אותן מכסי המכנסיים. הוא חסר מנוחה. אצבעות ארוכות, וגורמיות, כמו דרקונים סיניים. כמה פעמים האצבעות האלה עבדו בשבילו? העיניים משוטטות מסביב למקלט, סוקרות איך הפנים של האנשים סביבו מביטות בפנים אחרות. רעות רוח. "לה, לה, האדא מש מומכיך*", האוויר ניצת בפיה של סוראיה אליאס, "סליחה, סליחה", היא אומרת לאחד משני הסוהרים, הקטן יותר, "סליחה, אתה מוכן

* ערבית – לא, לא, זה לא ייתכן.

להפסיק לעשן את הסיגריות שלך על הבן שלי? הוא מאד רגיש לדברים כאלה. "עזוב, עזוב, תעלם," אומר החבר שלו, גדול יותר, כשהוא רואה שטסאו קופא בין המילים של האישה המבוגרת. "אני, טסאו מתחיל אבל לא מצליח להמשיך את המשפט שלו. "גברת," יעקב אומר, "תחזרי בקשה אל בעלך שם, אל תדאגי עוד כמה דקות נצא כאן והכל יהיה בסדר." "אני לא דואגת, אני רק לא רוצה שתעשנו על הבן שלי," "תאמיני לי הבן שלך גיבור גדול בלנשום סיגריות," הגדול זורק אל ראני, "שמע," "עכשיו אמאל'ה, אני שוב אומר לך, תלכי שם עוד כמה דקות הכל נגמר." "בכלל אסור לעשן כאן, אנחנו בתוך מבנה סגור, ועוד מקלט," חנאן נעמדת בין סוראיה לשני הסוהרים. "את לא תגידי כאן לאף אחד מה מותר ומה אסור," אישה שכאמל לא ראה מימיו צועקת מימין, "פה זה בית משפט, לא המכולת של דודה שלך, אז אם אני אומרת שפה אסור לעשן, תאמיני לי שפה אסור לעשן," "קודם כל," האישה החדשה נדחפת קדימה, קודם כל תפסיקו עם הקסאמים, ואז תבואי בדרישות, את חושבת שהוא רוצה לעשן דווקא פה, את חושבת שהוא רוצה להיות פה? "סליחה אני רק מבקשת, אם אפשר להמתין כמה דקות, זה לא נעים לילד," הוא ג'ינג'י בכל הראש, בגבות העבות, בזיפים, עצמות הלסת שלו נראות כאילו הן עומדות לקרוע את העור מעל פניו, המדים שלו כהים, יש לו טבעות ביד שמאל, והאצבע של יד ימין תחובה בתוך החגורה, במרחק בינה לבין נדן האקדח אפשר לכתוב באותיות אדומות; יופי, שהילד ילמד ככה הוא לא יגדל לנו להיות, "טוב תן לי את הפרטים שלך," "גברת," "עכשיו," "טסאו תכבה את זה, השתגעת אסור לעשן פה" עדן נעמדת בדיוק במרכז החבורה. טסאו מתכופף, מצמיד את הסיגריה לנעל שלו ומכניס אותה לכיס, הוא מצליח סוף סוף להשלים את המשפט שלו ואומר, "מצטער". השופט גרין מביט על הפארסה בשוויון נפש. כל העיר הזאת יושבת על חומר נפץ, כל המדינה. אין מה לעשות. אילו היו הדברים יוצאים מכלל שליטה, הוא היה נכנס. אבל ככה, קצת צעקות, מילים לא יפות, על זה מוטב להביט בשתיקה. "לכל הדברים אשר ידברו אל תתן לבך אשר תשמע את עבדך מקללך, כי גם פעמים רבות ידע לבך אשר גם את קללת אחרים." אין מה לעשות זה מצב מאד רגיש. אחרי שעדן הפרידה את הכוחות, הוא חוזר להביט בניצן. "זה לא היה יפה," הוא שומע את ניצן אומר לחני הקלדנית של השופטת ענבר, זאת שרבה עם האמא של המתפרע. "תדמיני את עצמך במקומה, מה היית עושה?" "אל תהיה לנו יפה נפש, האחייך שלי שם עכשיו," חני עונה. ניצן פותח את הפה כדי להשיב לה, אבל השופט גרין לא שומע את התשובה כי פתאום מתכווץ דבר מה בפנים שלו, בשבריר של רגע של כאב, כמו התכווצות של השוק שמעירה אותו לפעמים לפנות בוקר. הוא נושם עמוק וממשיך להביט מסביב, המחשבה על אשתו בוכה לצידו הלילה חרישית בזמן שהוא שוקע בשנת עבד טובעת מבעד

למילים שנזרקות סביבו. "אם ישכבו שניים וחם להם, ולאחד איך יחם." הוא נושף דרך האף.

כאמל מביט בפניו של הקטגור שאת שמו הוא לא מצליח אף פעם לזכור. הוא מחייך חיוך קטן, מהנהן, ואומר, "בוקתול אלקתיל ובמשי בג'נאזתו."* הקטגור לרגע נראה כמי שהולך לשאול דבר מה, אבל הוא נמלך בלבו. חיוך של הקלה מתפשט על פניו. לבסוף, "שיחזרו למחילות שלהם" הוא מזדקף והולך חזרה למקום בו העביר את המשקל מרגל לרגל.

"טוב." פוסק השופט גריין. "עדן, עברו אחת עשרה דקות אני עולה לאולם שלי." "בסדר, כבודו." הדלתות נפערות לצליל פעמוני חלודה. כמו שקית חלב עם חור, האנשים נדחקים מבעד לשערי המקלט. פניהם דהויות. את ראני גוררים שני הסוהרים אחרי הקלדניות, ובסוף נפלטים סוראיה וכאמל אליאס, כמו שתי טיפות קטנות של דם.

הכל עץ מסביב. חום כהה. מתחתיו עץ ולפניו עץ. מילים נזרקות לחלל האוויר. מתנפצות על הרצפות הכבדות אבל לא מצליחות לצוף עד העץ. קשיח וחום. סדקים קטנטנים מנסים לכתוב משהו בעץ, או מציירים אינספור צלבים קטנטנים. מעל ספינת העץ הענקית תלוי מפרש מנחושת עבה. מחוספסת. בשני הקצוות צמות של נחושת מתרוממות מתוך החספוס. במרכז, למעלה שבעה נחשים אדמומיים כמו פטל רקוב מזדחלים למטה, מחליקים עד שהם מתנשקים ומתמזגים לאחד, שהופך להר של נחושת, לפירמידה שכנויה מרצועות של חרא אדום. כשראני עוצם את עיניו, הוא רואה רק את העץ.

* ערבית – רוצחים את הנרצח וצועדים בלויתו.

סיפור ללא כותרת

האוניברסיטה העברית בירושלים: מקום שלישי

לפני 20 שנה, לאחר נסיונות רבים להרחיב את הגרעין המשפחתי, הם התברכו בילדה בכורה, הם קראו לה נור. כיום הילדה הזאת הפכה לנערה, היא סטודנטית למשפטים ותקשורת באוניברסיטה העברית. יש לה משפחה אוהבת ומעגל חברים מצומצם. היא אוהבת חיות, צמחים ובעיקר לשחק עם ילדים. על מנת להיות קרובה ללימודים היא גרה ועובדת בירושלים.

נסיון החיים שלה מורכב מרצף אירועים המעצבים את תודעתה ותפיסת עולמה. האופן שבו היא מתמודדת ומתייחסת לאירועים אלו הוא זה שמגדיר אותה. הדרך הטובה ביותר להכיר נערה זו היא דרך הסיפורים שעניינה רואות. הנערה הזאת היא אני.

כמה ימים אחרי רצח הנער מוחמד אבו ח'דייר, בסביבות שעות הצהריים המאוחרות, נוסעת לי ברכבת הקלה אחרי יום עבודה ארוך ומפרך בדרכי הביתה. ישבתי ממש ליד הדלת הראשית, בדיוק איפה שמכונת התשלום ממוקמת. כל הנכנסים לרכבת מעבירים את כרטיס הנסיעה במכונה תוך כדי שהם נועצים בי מבטים מוזרים, נדמה היה שמבטים אלו היו טעונים בהרבה שנאה משולבת עם היגעלות, לכולם היה נראה שיש משהו להגיד אבל דבר לא נאמר. בשבילי מבטיהם אמרו את כל מה נשא ליבם.

בתחנה של שער שכם נכנסה אישה עם כיסוי ראש (ח'יגאב) שלם וג'לאביה (לבוש דתי מסורתי) יחד איתה נכנס ילד קטן כבן שלוש וחצי-ארבע שנים, חשתי במעט בטחון שערבייה נכנסה לקרון שבו אני נמצאת, כי באותם רגעים היה נדמה כי ערבים נכחדו מן הארץ, כמעט ולא היו ערבים ברכבת או בני אדם שנראים ערבים (אתם יודעים אנשים שחומים כאלו שמזהים מקילומטרים). האישה עם הכיסוי המשיכה ללכת והתיישבה בסוף הקרון, אחרי דקות להמשך הנסיעה נשמעו

צעקות בקרון מאחור, משהו בתוכי פשוט הרגיש שהאישה שראיתי לפני דקות היא זו שנקלעה למצוקה, רגליי עמדו לבד ופשוט רצו לסוף הקרון וכפי שהיה נדמה לי, ציפתיי היו נכונות הפעם, כן זו הייתה אותה אישה ערבייה עם הכיסוי אשר מותקפת על ידי אישה יהודייה דתייה עם עגלת תינוק ומבטא אשכנזי, ההתקפות היו מילוליות; כל מיני התבטאויות גזעניות הנאמרות בצעוק לעבר האישה הערבייה. פחדתי שתפתח קטטה או שתעורב אלימות פיזית, ומכיוון שהיינו מיעוט זעיר בתוך הרכבת, החלטתי להרגיע את הרוחות ולהרחיק את האישה הערבייה מהמקום, הובלתי אותה לתחילת הקרון, איפה שהשארתי את התיק שלי. לאחר שיחה עם האישה התברר לי כי היא ממזרח ירושלים ואינה מבינה עברית כלל, בגלל זה היא פרצה בבכי בעת ההתקפה. היא הוסיפה שהיא לא רצתה שבנה יראה אותה בוכייה אך היא לא יכלה לכלוא את דמועתייה מהתסכול שכבש את ליבה בדקות הללו.

מה שעורר בי דאגה זה לא ההתבטאויות הגזעניות מהאישה הדתייה כי דברים כאלו נהפכו לנורמטיביים בעיר שנמצאת בלבו של הקונפליקט ובמיוחד אחרי חטיפת שלושת הנערים. מה שעורר בי דאגה זה השקט ששרר משאר הנוסעים, כולם פשוט התעלמו ובחרו לא להשתתף בעניין, חלקם היו עסוקים בטלפונים הניידים או סמארטפונים ליתר דיוק, חלקם פשוט עמדו ובהו ללא כל מעש. בדיוק באותם רגעים נזכרתי באמירה שאמא שלי מזכירה לנו כל בוקר: "העולם נהפך רע יותר משתיקתם של הטובים ולא ממעשיהם של הרשעים". כאב לי כי אני יודעת שיכול להיות פה יותר טוב יותר, אך בנאדם קטן כמוני לא יכול לשנות הרבה בעולם כה גדול.

הקיץ חלף לו, שנה חדשה התחילה, החלטתי לשים את הכל מאחור, לעבור לחדר חדש ולהתחיל את המסע האקדמי עם מעון חדש. חדר 158 בניין 1, הייתה הכתובת החדשה שלי. הכרתי מהר את רוב השכנות שלי חוץ מהשכנה שגרה ממול, חדר 159, על הדלת הייתה מדבקה גדולה של ישראל ביתנו, זה כל מה שידעתי עליה. מהמדבקה על הדלת גיבשתי רושם ראשוני על דמותה; בחורה צעירה עם אידולוגיה ימנית, אולי ממוצא רוסי. ביום הראשון של הסמסטר הייתה הפגישה הראשונה שלי איתה, זאת הייתה פגישה דומיה, לא דיברנו, הסתכלנו אחת על השנייה, היא הייתה מוכרת לי אך לא ידעתי מאיפה. היא נכנסה ונעלה את החדר ואני נכנסתי לשלי. הדלתות של החדרים היו מעץ ישן וזול, הקירות היו ממש דקות שיכולים לשמוע כל מה שמתרחש בתוך החדר, כך שנכפה עלי לשמוע את כל שיחותיה

בטלפון והיא את שלי, נכפה עלינו לשמוע את כל המתרחש בחדר של אחת השנייה מכיוון שהקירבה הפיזית לא יכלה למנוע זאת.

לשכנה ממול קוראים טל, היא סטודנטית למדעי המדינה וחינוך – את כל זה הסקתי מדברים שהיא מספרת לחברותיה בטלפון.

לקחנו קורס ביחד בשנה שעברה ומשם היא הייתה מוכרת, היא ישבה תמיד בשורה הראשונה למרות שתמיד נכנסה לשיעור באיחור, תוך כדי שהיא מתיישבת היא מעיפה מבט לאחורה בכדי לוודא אם מישהו שם לב אליה. אני ישבתי בדיוק שתי שורות מאחוריה, היא הייתה תמיד עם שיער אסוף ועגילי כסף נוצצים על אוזניה, יש לה ארבע נקודות חן בהירות שמקשטות את צווארה, אהבתי להסתכל עליה לא רק בגלל שהיא נאה, יש משהו בעיניים שלה שמסדר חום ורוגע, אי אפשר להסביר את זה. שמתי לב שתמיד היא עונדת שרשרת זהב עם תמונה של מישהו, ניחשתי שזה מישהו קרוב אך לא ידעתי בוודאות.

ככל שעברו הימים כך הכרתי את טל לעומק, הכרה זו הייתה בלי מילים. הכרתי אותה דרך השיחות ששמעתי אותה מדברת בטלפון, למוזיקה שהיא מקשיבה, ועוד הרבה דברים שוליים שאומרים כל כך הרבה על אישיותו של אדם. ביום ראשון, היא קמה בשבע ורבע על צלילי השיר "set fire to the rain", שיר שאני מאוד אוהבת ומעריכה. ביום שני בערב, היא מנגנת בגיטרה שלה, בדרך כלל זה היה מפריע לי כי אני אדם שוחר שקט, אבל היא מנגנת כל כך טוב שנשמתי רוקדת לצלילי המוזיקה שהיא יוצרת. ביום שלישי, היא קמה עם מצב רוח טוב ועושה ארוחת בוקר, זה היה ריח טוב שהזכיר לי את הבית שמילא את חלל הקומה בשעות הבוקר המוקדמות. ביום רביעי, היא חוזרת מאוחר מהעבודה, הדלת נטרקת בחוזקה כשהיא נכנסת לחדר בגלל הרוח, כי היא תמיד שוכחת את החלון, היא מקללת את מזג האוויר הירושלמי ואת היום שהיא באה לפה. ביום חמישי, אני שומעת את גלגלי המזוודה, היא נוסעת הביתה אחרי הלימודים, אני רואה אותה בדרכי למעון מחכה בתחנה ושואלת את עצמי: "מעניין מאיפה היא?".

דממתנו הפכה לשגרה, אני רואה אותה בכל בוקר, אני יודעת מה עובר עליה כל יום, אני שומעת את השיחות טלפון שלה והיא את שלי. אני יודעת שהיא מבחינה בי באונברסיטה בהפסקות אבל היא עושה את עצמה עסוקה כדי שאני לא ארגיש דבר.

זה היה יום שישי, נשארתי בירושלים כי היה לי מבחן ביום ראשון בבוקר. נכנסתי למטבח לחמם את ארוחת הצהריים, והנה טל הייתה שם, בוחשת לה בסיר מרק ירקות, עינייה הכחולות השתקפו על פני המרק, היא בחשה לאט לאט

ובעדינות. זו הייתה הפעם הראשונה מאז שעברתי שאנחנו נפגשות פנים מול פנים במטבח. היא לא התייחסה אלי בכלל, אפילו לא הסתכלה עלי שנכנסתי למטבח, הייתי כמו רוח רפאים, כמו אוויר בשבילה. היא סגרה את הגז, החזיקה את הסיר במגבת והלכה לחדרה.

כעבור כמה שעות, שמעתי אותה בוכה וצורחת: "אבא־אני מתגעגעת, אני מתגעגעת", היה ניכר בצרחותייה כאב וכעס רב. נבהלתי מהסיטואציה, התלבטתי קשות אם לדפוק על הדלת שלה ולשאול אם הכל בסדר.

אני אדם אכפתי ואמוצינאלי מאז שאני מכירה את עצמי, אבל משהו בלם אותי מלדפוק על הדלת עם המדבקה של "ישראל ביתנו". ככל שהדקות חלפו כך גם צעקותיה עלו, הרגשתי מאוד רע עם עצמי כאשר שמעתי אותה ככה. ידעתי שכואב לה אך הפחד עצר אותי מלגשת אליה, פחדתי לגשת אליה כי פחדתי מדחייה. פחדתי שהיא תפתח את הדלת ותגיד: "לכי מפה יא ערבייה".

דלתה של טל נדפקה, זו הייתה מישהי שגרה בקומה מעלינו, באה לוודא שהכל בסדר. היא נכנסה לחדרה של טל הרגיעה אותה ואז במהלך שיחתיהן של השתיים הבנתי שבדיוק לפני שלוש שנים ביום הזה אבא של טל נהרג בפיגוע והותיר אותה לבד עם אמה ושתי אחיותיה.

הייתי המומה. רציתי לפתוח את הדלת להביא לה חיבוק גדול ולבכות יחד איתה. אני יודעת איך זה מרגיש. כל 29/10, אמא שלי מציינת את זכרו של סבא שנהרג בטבח כפר קאסם, אני יודעת איך זה מרגיש לאבד מישהו כאשר אתה יודע מי היה הסיבה למותו, והוא מת רק בגלל הגזע שלו ומוצאו.

תמיד חשתי שיש הרבה קווי דימיון ביני לבין טל למרות שאף פעם לא דיברנו. למשל שיש לנו טעם דומה במוזיקה, אף פעם לא חשבתי שאני אזדהה עם בחורה בעלת אידולגיה כל כך רחוקה ממני.

כנראה בסופו של דבר בני אדם הם אותו הדבר, קשה להם להתמודד עם אוכדן, הזמן מגליד את פצעיו של האוכדן אבל הוא לא מרפא אותם לגמרי. טל בדיוק כמו אמא שלי איבדו אבא, טל מתמודדת עם זה בדיוק כמו אמא שלי, הן בוכות, הן צועקות את כאבן, אבל זה עובר אחרי זמן מה. הכאב תמיד ישכן בליבן, הן זוכרות אותם ימים ושעות אבל אז הן מנסות להמשיך ואולי לשכוח לכמה רגעים כדי שיוכלו לחיות בעולם המורכב בו אנו נמצאים.

ביום שאחרי, טל כבר התגברה על המצב הנפשי הקשה שהייתה קלועה בו. היא העירה אותי בשירתה. בדרך כלל, היא שרה שיש לה מצב רוח טוב, לא הפריע לי שקמתי מוקדם ביום מנוחתי, להפתעתי הרגשתי דווקא בנחת שמצבה השתפר מאתמול.

זה היה יום רביעי, גשום בחוץ, ראיתי את הדלת של טל פתוחה לרוחבה, לא כהרגלה. לא יכולתי להתאפק מלהציץ בתך החדר – דגל ישראל ענקי תלוי כווילון על החלון. ראיתי אותה אורזת את דבריה. שאלתי אותה: "את צריכה עזרה", לא היססתי, לא חשבתי פעמיים, זו הייתה הפעם הראשונה שאני פונה למישהו כך בספונטיניות ללא כל חשיבה מוקדמת. אולי בתת מודע ידעתי שהיא עומדת לעזוב את המפלס ובמידה והיא תסרב לקבל את עזרתי אני לא אצטרך להתמודד עם דחייה, כי אז אראה אותה רק באונברסיטה וממילא שם אף פעם לא היה שום קשר עין ביננו.

להפתעתי, היא קיבלה את הצעתי, ביקשה ממני להעביר את הקרטונים שמונחים לרצפה ולשים אותם בחוץ, וכך עשיתי. היא ענתה עם חיוך גדול שצבע את פנייה: "תודה מאמי". זו הייתה השיחה הארוכה שהתקיימה ביננו אי פעם. נכנסתי לחדרי, נעלתי את הדלת, נשכבתי על המיטה בכדי לתפוס תנומה קלה ואז כמו תמיד ההרהוריים האנוכיים הפריעו לי לישון. אני שואלת את עצמי איך יכול להיות שאני יודעת כל כך הרבה עליה ואף פעם לא דיברנו, למה הפחד מדחייה עצר אותי?

ההיסטוריה מעידה על כך שרוב הסכסוכים והקונפליקטים הגדולים נפתרו באמצעות התקשרות, הידברות, קומינקציה בין אישית ורצון בין שני הצדדים. אני בטוחה שטל רצתה שמישהו יהיה איתה בשעה שהיא בכתה על אביה, מישהו שישא את נטל הכאב איתה שיגיד לה שדברים הולכים להיות בסדר. בדומה לה אני גם הייתי שמחה שמישהו ישבור את קירות בדידותי ובמיוחד שכל מה שמפריד ביני לכינה הוא שתי דלתות ומרחק של מטר בינה.

אולי רציתי להכיר אותה יותר כדי להיחשף לתפיסת העולם שלה ואם הייתי נחשפת לזרעי האידיולוגיה שלה אולי זה היה נותן לי יותר בטחון ללכת ברחובותיה של העיר מבלי להסתכל אחורה מהפחד שאולי איזה מישהו יזהה שאני ערבייה ויפגע בי. כאשר אתה מגבש רעיון לגבי תפיסתו של האדם האחר אז נהיה יותר מוכר, דברים מוכרים מפחידים פחות.

אני התבגרתי מאז הקיץ שעבר, מחשבותי השתנו. הנני כאן על פתחי סמסטר שני ותקופה אקדמית חדשה ואיתה החלטתי לחדש גם דברים בחיי. אני בן אדם קטן אבל כל שינוי שידעה ההיסטוריה מתחיל באדם אחד שמאמין שאין דבר העומד בפני רצונו.

החיים שלי רחוקים מלהיות מסודרים, אני לא יודעת מה אני אעשה שאסיים את התואר, לעיתים אני לא בטוחה איך לגמור את החודש, אני רבה עם ההורים שלי בתדירות של הפיגועים בירושלים, יש לי ספקות רבים מהכאוס הגדול

ששורר בחיי. אך דבר אחד אני בטוחה לגביו, אני רוצה שיהיה פה טוב יותר, אני רוצה שיהודים יוכלו לקנות מהעיר העתיקה. אני רוצה שערבים לא יהססו לשבת ליד יהודים באוטבוסים, אני רוצה שתהיה תקשורת בין שני העמים, אני רוצה שהמציאות שבה אנו חיים תסתיים.

הצטרפתי לאחד התאים הפוליטיים הפועלים בקמפוס הר הצופים. תמיד חשבתי שפוליטיקה זה דבר מלוכלך שצריך להתרחק ממנו ככל האפשר אך נודע לי שבמציאות כמו שלנו רק מעורבות פוליטית עשויה להשפיע באופן משמעותי על המצב. בנוסף, נרשמתי לקבוצות שיח בין ערבים ויהודים, אני רוצה להכיר, לדעת, ולשנות.

אני יודעת שהדרך תהיה ארוכה וקשה יבואו זמנים שארצה לוותר, לקום וללכת ולעזוב את הכל. אך בימים אלו אני אזכיר לעצמי מה היא מטרתך, אני אזכר בטל, באמא שלי ובאישה מהרכבת. הרצון שלי שיהיה טוב יותר לילדיי ולי כשאהיה זקנה בלי שיניים יגבור על הכל, אני מאמינה בזה, אני חייבת להאמין בזה.

אוניברסיטת בר אילן

חבר השופטים:

פרופ' רומן כצמן, המחלקה לספרות עם ישראל
פרופ' מירון איזקסון, המחלקה לספרות עם ישראל
ד"ר רחל אלבק-גדרון, המחלקה לספרות עם ישראל

תמר קיכלי

הבית

אוניברסיטת בר אילן: מקום ראשון

חניה מעוקמת. אבא מקלל בעצבים ומשפשף את המכונית בעמוד ואז מועך את המכונית של השכן שלא יגיד מילה כי מי יתעסק עם סמי. יוצא מהאוטו ונותן סטירה לאסף כי הוא חושב שמעך את העמוד בגלל שהוא ואני רבו באוטו, ומסנן 'חכו מה יהיה בבית כשאני אחזור, תעלו תחכו'. השכנה שבדיוק עוברת, אומרת לעצמה 'ילדים מסכנים' אבל לא עוזרת, כי מי מספיק משוגעת להתעסק עם סמי? מפחדים ממי שמרים ידיים.

עולים בחדר מדרגות חשוך וקר. לא מדליקים את האור בשביל לא להראות, לא לחכות למה שיהיה בבית. בקומה ראשונה חולפים על פני הדלת של קליינר. בשעה בה מתחיל בית הספר לילדים ובדיקות דם לזקנים חונה מונית ספיישל לקליינר שלוקחת אותה כמעט כל יום לסניף קופת חולים מרחק רחוב מהבית. יעקב הבן שלה מממן לה ת'מונית כי היא השתגעה שם והוא אפוטרופוס של כספי הרנטה. חוץ מכסף היא לא רואה ממנו כלום. אני רואה ממנה שוקולד. כשאני עולה בקומה הראשונה אני רוקעת ברגליים, כך היא משחררת את קליינר מתמונות המחנות כדי שתשמע אותה ותבקש ממנה להביא את הדואר. אני מחזיקה את הדואר ביד חזק חזק. הלחיים סמוקות מבושה אבל אני לא אתן עד שהזקנה לא תביא מהמטבח שוקולד. פעם מכרו חבילה קטנה של שוקולד פרה. אני לועסת מהר וזורקת את הנייר לפיר חדר המדרגות, עד לקומה השלישית נשארו בכיס רק שלוש חתיכות לאחים ואני חושבת אם מגיע להם או לא. בקומה השלישית פֶאטְמָה* עם הקול שמקרקר כמו תרנגולת ואמא של יקי קקי. צחוק הגורל שבקומה של הילדה המזונחת בתבל שתי אמהות מפנקות באופן חולני. פֶאטְמָה היתה מבשלת. ריח התבשילים היה מכה באפי כשהיינו מחכים. מחכים שיפתח המטבח וגם היא היתה מחכה, אולי היום לא תצטרך לבזבז עלינו מעשים טובים. עובר זמן, והיא מוציאה צלחת ובה לחם עם שוקולד. הילדים של פֶאטְמָה אכלו

מפרום, קציצות, אורז, איטריות פיקנטיות, בקר, ברוקולי, ירקות, תירס מקופסא או קלח תירס. מפית מתחת לצלחת. סכום. הילדים של סמי קיבלו לחם עם שוקולד לחדר מדרגות. לבת של פֶּאטְמָה אסור היה לצאת אלינו עד שהיא גומרת את האוכל. היום פֶּאטְמָה לא הספיקה לטרוק את הדלת והבת שלה צורחת מבפנים. היא רוצה לחם עם שוקולד. למה לילדים של אחריים את נותנת את האוכל הטוב. פֶּאטְמָה מרימה ידיים. בכעס היא זורקת על הריצפה בחדר המדרגות את הצלחת לילדים של השכנים ולוקחת מידם את הלחם המוכתם בשחור. הילדה של פֶּאטְמָה אוכלת בחדר מדרגות את האוכל של השכנים והם את הצלחת שלה. הם... הילד טורף, חיה רעבה מתנפלת אני לא אוכלת. אני לא צריכה טובות. אני לא צריכה גרגירים עלובים מטונפים של טובות. שהתרנגולת המסריחה תאכיל את הילדים שמנים שלה מהגרגירים המטונפים האלה, אני משניאה על עצמי את האוכל. כשיעשו ממנה קציצות יזרקו אותן למרק של הירקון מרוב שהן יהיו גדולות, והן תשקענה לתחתית הנהר כמו סלעים. עוד היה רגע של בנות ים בינות לסלעים כשהכדור בשר נמרח לה על השיער והמצח, מעיר אותה, פותח לה את הדלת של קליינר. היא הרימה את עיניה מבפנים וראתה את אחיה מביט בה בחיוך זדוני. שוב חולמת, הוא לגלג. היא התחילה לבכות והתנפלה עליו באגרופים רעבים. הוא היכה בה באגרופי הקציצות והשכיב אותה על הריצפה. מנוטרלת הוא שם את פיו מעל פיה וירק פנימה. הטעם החמוץ של עגבניות פֶּאטְמָה היכה בפיה. הטעם החמוץ המר חורר את פניה. היא ירקה עליו חזרה אך כל כוחות העולם היו נגדה. פניו התממטרו מהרוק שלה ואז זה חזר וגישים אותה ופיזר על פניה דמעות של עגבניות. אסף ירד ממנה מרוצה מעצמו. תלמדי לא להתעסק הוא אמר. היא שתקה. השכנה פֶּאטְמָה שהיתה קפואה כמה רגעים בחדר המדרגות לקחה את הצלחת וסגרה את דלת ביתה.

התעוררתי כשהדלת עליה נשענתי נפתחה והראש צנח על הרצפה. לקחתי את התיק ואבא הלך אל המיטה כרגיל. הוא צרח לי "שלי, שלי" עד שלא יכולתי לעשות כאילו אני לא שומעת. עברתי את השטיח עם כתמי הלכלוך בצורת חיות, את השירותים עם לנשום מהפה, לא רצתי כדי לא להחליק מהנזילה לייד המקלחת ובסוף המסדרון כשהתקרבה סינן "תעשי קפה ופרוסות (עם מרגרינה וריבה)". במטבח מלאתי סיר במים, הנחתי על הגז והדלקתי אש. בכוס שמתי כפית קפה שחור ואז חלב. החלב אחרי הקפה ולפני המים החמים כדי שיצופו כוכבים שחורים. חיכיתי עד שירתחו המים למרות שהרצפה הייתה קרה לי ברגליים. אם הקפה לא היה חם הוא היה זורק אותי לחמם בצרחה. כמו תמיד ירקתי בכוס, כאילו היה זה אחד ממעשיי השגרה של מכיני הקפה באשר הם. שומטת לחור השחור בכוס את החלק השקוף של ילדותי. שומטת לכוח המשיכה

את הרגליים הקרות והעיניים המושפלות. מחזירה את טיפות הרוק שצעקותיו שמות בי. הפרוסה הראשונה שחתכתי היתה יבשה בצד שלא חובר לכיכר. את השנייה הייתי שורפת יותר מידי ומסתירה את השרוף עם חתיכות מרגרינה, גושים לא מרוחים עליהם ניצבי ריבה יבשים, מהצד העליון של הצנצנת. הייתי הולכת עם הקפה ומנסה לדמיין שאני נעלמת, כאילו כוס וטוסט עפים במעשה כשפים. מניחה אותם כמו משרתת, שלא ימשוך אותי למיטה, לתחתיות התמנונים. אם הצלחתי, כשלגם מהחור הייתי מוצאת את העיתוי המתאים להתחמק לחדרי. דילגתי מעל המים מההצפה לייד המקלחת, מאכילה את כתמי חיות השטיח עם הפירורים שנדבקו לרגליים וקופצת לחמם את הרגליים בשמיכה שעל המיטה. 'אסף' רעם הקול מבעד לסדק בדלת זכוכית. אסף רץ תוך שהוא משאיר אחריו שובל מחשבות ילד ללא קצה. המשימה שלו היתה לשחק ולהפסיד בשש בש או שח. ברקע – ערב חדש. אסף נכשל בלכבד את אבא בגלל האגו הנפוח שלו. הוא היה מנצח את מי שהכישלון צרב את חייו בכל אשר פנה, את אותו אשר לא יכל לשאת את הכינוי אבא מרוב שעלב בעצמו. החיים טרקו דלתות ברזל כבדות בפניו. אם מתה. אם חורגת ממיתה ורצף מלקה של כשלונות לצד ציפיות גדולות. בביתו קיווה לנוח, לשכוח. לנצח בכל מאודו. לנצח את הכשלון. להלחם את אבהותו הרעועה. הוא שוב עמד להפסיד. חייו שהיו תלויים בדבר עמדו להשטט כמו בגד שאינו מחובר במקל. חמקתי אחרי אסף אל חדר ההורים, מקווה להרגיע את הרוחות אך למעשה קהל חסר אונים במלחמת העבד והגלדיטור. ניסיתי להציל את הבלתי נמנע מסוף ידוע מראש: לרמוז לאסף, תתקפל. להרגיע את האב בחיך שהאימה מקפלת את קצותיו לחורים מכווצים ומאריכה את השפתיים כמו גומיות דקות ממתיחה. רולטה רוסית של הפסדים הובילה את האב לירות את יריית הפתיחה. הוא צרח והאשים את אסף שרימה ואנחנו ברחנו להתחבא בחדר. כמו גיבור על הוא שינה צורה, כאילו הכעס שלו החזיר אותו מן המתים החנוטים במיטותיהם. העצבים שלו נצצו כמו מפגש חשמל עם מים כשראיתי אותו מהחדר מחליק על המים במקלחת. הוא הופיע במלוא פארו, נושף עשן, שורף מחברת מתניק זרוק, 'בודק שיעורים'. השריר בצד הלסת היה משתולל בקפיצות עצבניות עם תנועת עיניים שורפת צעצועים מפוזרים. כפי שהופיע בפתאומיות כך נעלם, זוחל חזרה לחדרו להביא את החגורה. ליבו הטוב פיקפק ומוחו ענה לו כי מן המקורות הוא ש'חוסך שבטו שונא בנו' ואיש לא לימד אותו שאוהבו מלמדו מוסר. הוא חשב שהוא מכה מסיכות חינוכיות – החדר מבורדק. השיעורים לא הוכנו. היא שנאה את אסף כשניצח כי ידעה שתחטוף בגללו. היא ידעה שכאשר הוא חוזר הוא גורר איתו מקברו את נבלת הסיוט המתמשך. מהחור בדלת הזכוכית של חדר ההורים הסתננו אליהם צלילי אבזמי

החגורות המצטרחים אל הדלת. אסף מסתער על המשחקים המפוזרים בחדר. הוא היה דוחף אותם לכל מיני מדפים ומתחת למיטה. היתה לו איזו מחשבה נאיבית שבעולם יש סדר – סיבה ותוצאה ושאם יהיה מסודר. אני חשבתי אחרת ולא סידרתי אלא רצתי למיטה והתכסתי בשמיכה. זו היתה מחשבה פרקטית – את החגורה מרגישים פחות מתחת לשמיכה. הראש הצטרף למאורה שהשאירה רק חריץ, לנשום. הניסיונות הנואשים לרצות או להתחמק מעונש לא שינו כתמיד את מאזן האימה. היד אוחת בנבלה בצד בלי האבזם נחושה. הקצה השני גולגל על כף ידו. הוא שלף אותי מהשמיכה כמרים חתול מהעורף וחינך עם שריקות החגורה את המקומות הרכים בעור. הדמעות ירדו בהתחלה בשקט בלי לחשוב, מתערבבות עם אגלי הזיעה שביצבצו בפחד מתחת לשמיכה. אחר כך שמעתי את עצמי בסערת כפי בלי שליטה, קוצר בנשימה ונזלת. מישוהו שוב הוריד את המים באסלה המטונפת של הפנים שלי. בגלל הבכי לא ראיתי את פני אבי. לא יכולתי להרים את הראש לעיניו מפחד. בזכות שלא ראיתי את עויות פניו הרעות לא הפכתי לנציב מלח. נשארה בי אנושיות כי ניחשתי שיש במעשיו צדק וקיוותי למשמעות של חינוך בכאבי. לפעמים הצלחתי לגייס כוח ולהתחמק מידו אל בין השולחן לקיר. אם שכח מרוב זעמו לשלוף אותי משם ידעתי שהיום אלוהים שלי. ממקום מחבואי יכולתי לראות את אסף נשאר לעמוד כמו פנס רחוב בגשם, מבטו המואר דועך שוקע בפני אביו. הוא לא זז ולו במעט לצליל שריקות החגורה. על פניו נשרכו דמעות נחשיות. שקופות שעושות כאילו לא יורדות, כי לא נעים לבכות אם יש לך כבוד. הייתי בוכה עליו ממקומי המוגן. בלילה הסוסים דהרו על המזרון בחדר הילדות כמו עדרי רמת הגולן. רעמתם הפרועה על רקע רגבי המזרון החומים מלאו אותי בחלומות. בינות לרגבים ההרריים נח כחול מחברת חשבון באופן שהיה יכול להזכיר מים אך מן הידועות היא שהמים שקופים ואינם כחולים. בשעות לילה מאוחרות רוקנתי את הפחד והחזרתי את הסוסים אל הטבע כשהייתי מרטיבה את המזרון בנחלים ואגמים סוערים. היו פעמים שהמים היו פוגשים בגדר החשמלית ואז היה צליל צורם משתיק את פיקפוף המים המטפטפים מן המיטה אל הריצפה. טיפ טפ טיפ היו המפכפכים שוטפים מקום בבית שיד אדם לא נגעה בו. בכלל היה זה בית שבמקומות אחדים יד אדם לא נגעה ובמקומות אחרים יד אדם נגעה וחיללה טבע ראשון בפגיעות מסוג שני. הסדין החשמלי היה אמור להעיר אותי מהשינה, אך לאחותי היתה יד בהערתי, ששמעה את צווחותיה של אימי: 'שאסף יעיר אותה כבר'. היא היתה עומדת על קצה המיטה שלה ומנסה ללחוש לאוזני כשהיא כמעט נופלת לריצפה – "שלי, שלי". ללחוש כדי שאחותינו הקטנה לא תיתעורר ותתחיל לצרוח ואז אבא שלנו יתעורר... "שלי, שלי" קול נעים לחש, נכנס מהמציאות אל

החלום כאינדיאנית המלטפת את עורי בפרחי ספוג ואני חוזרת אליה ומביטה בעיניה המבינות של אחותי. לו היתה הבושה, לו היתה, הייתי אחרת, אך לא היתה בושה בעיניי ולא ביקשו ממני עיניה להתבייש על הפיפי שמילא את החדר בריח חריף. שתינו ידענו שליד המקמטת את ציור הילדות שלנו מגיע להרטב מכוס המיכחולים המלוכלכים.

*فاطمة

אסתי הלפרין

אמפתיוולוגיה

אוניברסיטת בר אילן: מקום שני

תריס מט לנפול כיסה בקושי את זגוגית החלון שבסלון, שממנו ניבטה תמונת רשתות דיג ירקרקות וכתומות, שנערמו עם שחר בצל כתלים מתקלפים מטיח כחול. רוח נעימה פיעמה באותו מרווח צר שבין התריס לחלון, ורחשיה נדמו לצלצול מוכר באוזני דיירי הדירה במרוץ השנים. בניגוד לאנשים, ההיסטוריה של הצרעות בדירה לא הייתה ידועה, והרגע שבו קבעו בה את מעונן נותר עלום ונטול חותם.

אף אחד לא ציפה שזה יקרה גם אצלן, אך הטבע הרי עלול להשתבש בכל מקום, והלוא זה אחד מעקרונותיו. להזדהות-וודאי, כך היה מקובל. לאהוב את רעך-כמובן, ואפילו יותר מאת עצמך. על כך הרי היה מושתת מבנה החברה כולה. אבל כשהיו הדברים אמורים בון אחר, זו כבר נחשבה לפתולוגיה. גם לאמפתיה צריך שיהיה גבול. והיכן הוא משתרע? נאמר זאת כך, אצלן היה מקובל לוותר על פוריות ואפילו על החיים עצמם בעבור הרמים ממך בהייררכיה החברתית. זה היה עניין מוכר ושגרתי ולא עורר הרמת גבה. אבל לא כל מוות אלטרואיסטי היה מצטייר ככזה ולא כשיגעון, וההבדל בין ההרואי למופרע היה בפשטות, עניין תרבותי.

"זהעניינשלמנטליות" הן שמעו אותו צועק עליה בכל פעם שהעירה לו על חפציו הפזורים בכל עבר, על הכיור המלוכלך. "בלתינסבל" היא היתה מסננת כששוב שאספה אחריו. יפו אהבה זוגות כאלה. תערוכת של תרבויות. הצרעות פחות. זה הפך את התנהגותם של האנשים לפחות צפויה ועורר אי-שקט בקן. כאילו שיש אלטרנטיבה לסדר הקיים. רעיון שכל ניסיון לממשו היה יכול להמיט עליהן אסון. האנשים היו עבורן דבר מה חמקמק אך צפוי. בזבל שלהם היה שפע מזון וגם באדניות. זוג משמיים: הוא ליכלך והיא התעקשה שלא לנקות. עציצי פרחים בבית ואשפה שהפיצה ריח משכר-גן עדן של ממש. כל כך היה חם לו

שהקפיד על חלונות סגורים כשהמזגן דולק בלי הפסקה. עד הסתיו לא נשקפה להן סכנה. עם הימים, הזמזום של דברי האנשים הפך רחש נעים ומזמין עבורן. הקן ניצב כממלכה לתפארת ובקיץ עמלו כנפיים זעירות רבות לקרר את פאר יצירתן מבעד לזוגית שחצצה בינן לבין החדר הממוזג.

המצב הסתבך רק כשהיא גילתה אותן והכריזה באוזניו שיש בדירה "קנצרות" בהתרגשות יוצאת דופן: "תראהאיזהמדהים". הברבורים שלהם מילאו את הדירה החצי־מרקיבה, והרוח הקרירה שנשבה מכיוון הים לא עזרה כדי לצנן את המו החם. "אתלאנורמלית". "מחראנימביאמדביר". אבל היא עשתה הכול כדי להגן עליהן. מלאת אמון כלפיהן, היא התפעלה מהמסורת רבת השנים, מהרוכד הסמלי: הצרעה המבשרת על כיבוש הארץ, הצרעה המסמלת את מצרים הקדומה בעודה מעצמה, הצרעה המפרה והמדבירה הטבעית. היא שהייתה מאוהבת במטפורות, ובעלת מחויבות עמוקה לעניין הקיימות, גילתה כלפיהן נאמנות נדירה. אוהדת החיות וההרמוניה שבה לא הצליחה לאפשר לו לשלח אותן. היא הבטיחה שהן לא יתקפו אם לא יתגררו בהן. "אפשרלמותמעקיצה" התריע בכעס "זוסכנה". הוא סגר בטריקה את ספר הביולוגיה העבה, לא משאיר מקום לפשרה בין הרציונליות שלו לנאיביות שלה. היא הציעה שלא יפתח את החלון והוא התרתח. איך ייתכן שהוא יסתגר בבית ויגביל את עצמו כשהן פלשו לביתו? של מי לעזאזל הבית הזה בכלל? היא הזכירה לו שזו דירה שכורה ושלהעלות את סוגיית הבעלות ביניהם זו בעצמה פתיחה של תיבת פנדורה, והמריבה רק הסלימה. הקרבות המדממים ביותר ניטשו ביניהם כשנמנעו מלדבר על דבר מה במכוון, כדי שלא להבעיר את הקרקע יתר על המידה. הן לא יכלו לבקש להן ידידה טובה ממנה. הוא ידע לומר שהיא הפכה לאמפתית מדי. חושבת יותר מדי על הצד השני. הוא לא הכיר את המונח בתור סטודנט לביולוגיה וסטטיסטיקה, אבל היה בטוח שזה נופל תחת קטגוריה של מופרעות רצינית. הקצה של סטייה כזו היה בעיניו להתבלבל לגמרי ולא לדעת לאיזו קבוצה אתה שייך, לא לדעת מי אתה. הוא לא רצה לחשוב על זה, אבל כשראה אותה פותחת לרווחה עוד שקית זבל מטונפת ליד החלון שבו השתכנו הצרעות, חשש שהיא בדרך לשם.

ברבות הימים היא ידעה לספר: מהמרפסת נשבה רוח בנדודיה מן הים, בחדר השינה שילחה השמש קרניים ביישניות השכם. אבל בעת כניסם לדירה לא ראתה את כל אלה, אלא את מה שהביא אותם לחלוק קורת גג אחת – המזגן. השותפות שלה תבעו שישתתף בחשבונות. האשימו: "פרזיט! אתה הרי מתקלח כאן, מוריד את המים בשירותים, שותה בבוקר קפה, טענה בפניו בעזות מצח הקנאית ביותר מביניהן, אישוניה מצטמצמים. בחדר שלה לא היה אפילו חלון. הם היו מתעוררים בלילות חננקים ודביקים. שבורים, נסעו אל בית אימו. "בבקשה, בבקשה, אל

תכבי את המזגן, " הוא נהג להתחנן בפניה ללא הועיל. קצת אחרי הזריחה היו מוצאים את עצמם מיוזעים כמתוך סיוט, אמו נכנסת בחיוך מבלי להתריע, בעודם עירומים, בידיה מגש קפה ועוגיות: "מה תרצו בסנדוויץ'?" כאמור, עניין של מנטליות. "את יודעת, אם נגור ביחד נוכל להפעיל את המזגן כל הלילה," הוא אמר באחת הנסיעות החשוכות טרוט עיינים, וכך נפלה ההחלטה. כמובן, הייתה גם האהבה. אבל החיים התגברו עליה בקלות בכל צומת. וכך, הם בחרו את הדירה מתוך כורח כלכלי וטכני, ריהטו אותה מתוך אילוצים וחלקו את שטח הארון מחוסר ברירה. מבלי דעת, הם נקלעו לאותה מלכודת דבש שברשתה נופלים נאהבים רבים. הנסיכות הכתיבו פעולות, הפעולות הולידו עמדות ואלה ניווטו את רגשותיהם כמפרשים ברוח. וכך, חודשים מעטים לאחר שחפציהם הדלים נחו באותה הדירה, יכלו להיות אויבים – או זרים – זה לזה, באותה המידה שבה מלכתחילה איחדה ביניהם האהבה. הקיום המשותף הפך אותם למי שהם, מבלי להתחשב בעברם.

הסתיו הביא עימו ימים קצרים יותר ויותר והם למדו ליהנות מערכים שקטים ובקבוקי יין זולים חבוקים תחת שמיכה במרפסת. עצי הפרי שסככו מעליהם משכו עטלפים וציפורים, ולמרות העירוניות השוקקת, נולדה לה פינה כפרית של מטר על מטר שהייתה עבורם עולם ומלואו. עדיין הפריע לה לראות את החפצים שלו נוכחים בכל פינה בבית, אבל היא ניסתה להתאפק. היא החליטה שלנקות אחריו לא תסכים לעולם, אבל לארגן קצת זה משהו אחר. וכך, היא מצאה את עצמה מסדרת אחריו במרץ, כמו מנסה למחוק את זכרו מהמקום. היא ידעה שזה משונה, אבל הנוכחות שלו הפריעה לה הרבה יותר מזו של הצרעות. הן לא השאירו כלים מלוכלכים בסלון, הן לא שכחו גרביים מסריחים במיטה, הן לא העבירו ניירת ממקום למקום, משתלטים על כל מטר מרובע. הייתה להן הפינה שלהן, אוטונומיה לכל דבר, והיה כבוד הדדי ששרר בינה לבינה. מפלסת את דרכה בין שאריות חפציו, היא חשה את עצמה נכונה למלחמה.

כשדיברו על הצרעות עלה מגרוננו קול של משכיל מערבי שהניטרליות והאובייקטיביות עומדים תמיד לצדו. הוא טען שאף אחד לא חי בבית עם מטפורות. אנשים לא מגדלים פילים לבנים בסלון, לא באמת מתחבקים עם דובים. יש דברים שהם מעולים בתאוריה, ברמה הערכית, אבל ברור שאין מי שיסכים לחיות אותם ביומיום. "זהלאבחוזזה", הוא ניסה את מזלו, כבן של משפטן. המריכה נמשכה בלהט עוד שעות ארוכות. "מעניינמהבעלהביתגידיעלזה", הוא התגרה בה. בטריקת דלת היא גזרה עליו לישון בסלון.

זה קרה בבת אחת. לכאורה, בלתי ניתן לניבוי. אבל מתי בעצם אפשר לדעת שהטבע יחרוג מעצמו? שהתודעה תקפוץ קדימה אל מה שטרם הכירה? זה

החל בזמזום דק שהתקרב אליו בעודו ישן. אילו רק אפשר היה להסביר להן את האסון הממשמש ובא. את הריסת הקן המפואר שלהן ומחיקת העמל הרב שיצקו לתוכו בגופן. וכל הסבל והכיליון הזה בעבור מה? בסך הכול בעבור מעט החמלה שמילאה את לבן כלפיה ברגע שגוי אחד. אבל בקרב מפולת הרגשות הזו משלה כעת ברוב חירות רוח חדשה. הן למדו את תנועותיה והליכותיה והפכו קשובות לכאבה, כמעט מבלי דעת. הרווח ההישרדותי ניצב לצידן. היא הייתה מעין פטרונית של הקן. לפתע הפך המניע האנושי הזר הזה לכה מוחשי, עד שאפשר היה אולי להכריז עליהן זן חדש של צרעות. מוטציה. אך השינוי הזה היה בעוכריהן. מאוחר יותר היא ניסתה לנתח מה אירע אבל את האמת הפשוטה הזו – שהאמפתיה, בדיוק כפי שקרה לה – העבירה אותן על דעתן, לא הצליחה לדמיין, ולכן נותר האירוע אניגמה מטרידה.

הרבה אחרי שהכול נגמר היא עוד ניסתה לפענח היכן שגתה. חלפו שנים עד שהודתה בפני עצמה בבושה כי הרגישות הגדולה כלפי יצור אחד מסווה תחתיה יצרים אפלים דוחקים כלפי יצור אחר. והאמפתיה, זוהרת כקן מאירה ככל שתהיה, אינה מספקת. אלומתה מסנוורת בעצמתה, בעוד שהכול נכספים אל חומה של שמש אחת גדולה ושלמה. אילו היה ליבה רחב דיו כדי להביט נכוחה בכאב של כל מי שסביבה, אולי אז היו נמנעים הקרבנות כולם. הטעות שלה לא הייתה הרגש העז כלפיהן, או הכחשת הסכנה. הטעות שלה הייתה כשהפנתה כלפיו את גבה. רגע אומלל של עיוורון זמני הרה גורל הכריע את המערכה. היא שכחה שהבל פיו וחום גופו ניחמו אותה כשיקוי מרגיע. שלפני שנותרו יחד תחת קורת גג אחת, לא מזמן כל כך, היה הייתה ביניהם אהבה.

זרועותיו השחומות השריריות חשופות, קעקוע על חזה שעלה וירד עם נשימותיו. כך השתרע לו מנודה על הספה. היא התקרבה אליו ולא היססה. הייתה מטרה. התקיפה הושלמה בהצלחה. אחריה המשיך הזרם ומבעד לדלת הסגורה היא שמעה אותו צועק ומקלל. בהתחלה חשבה שזה ההמשך של המריבה אבל אז הבחינה שהוא בעצם זועק מכאב. כשנכנסה לחדר ראתה אותו משתולל בחשכה. היא הדליקה את האור וקפאה, המומה. איך טעתה בהן כל כך? "כוסאוחתכ", הוא איבד שליטה, "שרמוטה". היא ראתה את אומללותו כשקרא לעברה: "יח'ונאל- עישואל-מלח" והוסיף: "מהלאעשיתבשבילך?" לבה החל נוקף אותה. הרי הוא צדק. הן באמת מסוכנות. ואם בגללה ימות עכשיו? הוא לא רצה שהיא תתלווה אליו אל בית החולים. כתב ידו נותר בפתק שעל המקרר כמאחז, ובפעם הראשונה היא נרתעה מהן, חוששת להיוותר עמן לבדה.

התמונה נותרה חיה בעייני רוחה הרבה אחרי שהכול נגמר. נחיל שחור ומזמזום פשט לכיוונו. הרשת נפרשה לה מזמן. המלכודות הוטמנו עוד אז. אבל

הצייד, הוא נותר סמוי מן העיץ ובלעדיו כמו ניטל המוכן. כל שהיו באותו הרגע הצטמצם לכדי נקודה שחורה מזמזמת הנאבקת לשווא שלא להיבלע אל מול עוצמת כוחו הנצחי של דחף קמאי עמום.

הדירה נותרה בעינה. חלק מקומה בבניין, בסמטה, ברחוב, באותה עיר סואנת ומרנינת לב, מלוחה מעבודה ומפונקת מתענוגות. באור של בין הערביים התרפקו חתולים על גבי חומת האבן הישנה. צינורות חשופים מטפטפים אל תוך פח נטוש סיפקו להם משקה לרוויה. קרני השמש לכדו את מבטם. אדום ולבן נטפו מתוך האדניות, גרניום נשפך למרות היובש, כמו מוחה. צבע אל תוך צורה, פלישה בתוך פלישה, מרצה את גזר הדין בעוד בעל הבית נעלם.

רונית סלהוב

תחפושת

אוניברסיטת בר אילן: מקום שלישי

א בא שלי נולד בג'רבה, אי בתוניס. היו לו עיניים כחולות. המורה דבורה, מכיתה ב' שהיו לה עיניים כחולות ושהייתה מרכיזה לנו עם סרגל סיפרה לנו שאין בגזע השמי עיניים כחולות.

שנים מאוחר יותר הבנתי שבטח פעם איזה יוני או רומאי עתיק אנס את אחת הסבתות שלי וכך הוא קיבל עיניים כחולות.

אצל אמא שלי שנולדה בלוב אין עיניים כחולות, וזה לא מפליא, כי אף אחד בעולם לא יתעסק עם המשפחה של אמא שלי, לא עכשיו ולא פעם.

כשהורים שלי הגיעו לארץ שמו אותם במעברה עם עוד יהודים ערבים. כי יש יהודים אמריקאים ויש יהודים אירופאיים ויש יהודים ערבים. אבל אמא שלי לא רצתה להיות יהודיה ערביה, כי ישר היה ברור לה, שלהיות יהודי זה אף פעם לא מציאה, סך הכל היא עברה את מלחמת העולם השנייה וראתה את כל הנאצים מעבירים את כל הנשק שלהם, בדיוק כשהייתה צריכה לחצות את הכביש הביתה. יום שלם עמדה שם, וכל זה כדי להרוג יהודים. אבל את אמא שלי לא הצליחו לגמור לא היוונים ולא הרומאים וגם לא הנאצים.

אז להיות יהודי זה לא משהו, ובטח שלהיות ערבי זה לא משהו, לפי מה שהיא ישר קלטה כשהיא הגיעה לכאן. בחוץ לארץ דווקא היו לה קשרים טובים עם השכנים הערבים, עד שהאשכנזים החליטו שהם רוצים להקים מדינה והרסו לנו את כל הקשרים.

פעם כשהיא הייתה חולה בבטן והיציאות שלה נראו כמו חלבון של ביצה, הייתה ערבייה זקנה מההרים הרחוקים שנתנה לה קצח עם דבש שרפה את זה יחד ונתנה לה לשתות. ולערבייה הזקנה היה בן שיהודייה מבוגרת אהבה אותו, אבל הערבייה הזקנה לא הסכימה, כי אמרה שמי שמחליף את הדת שלו הוא לא בן אדם והיא לא מוכנה שהבן שלה יתחתן עם לא בן אדם, והיא רק מאוד

הצטערה שכל היופי של אימא שלי הולך ליהודים, אבל אימא שלי בחיים לא הייתה הופכת לערבייה בגלל שהדעה שלה הייתה בדיוק כמו של הערבייה הזקנה. אבל פה, אימא שלי ישר קלטה שלהיות ממוצא ערבי זה לא משהו, אז היא התעקשה עם אבא שלי שנגור בשכונה של אשכנזים, כי סך הכל יש לו עיניים כחולות והוא לא עצבני ואפשר לחשוב...

ואחר־כך היא הפילה כמה פעמים, כדי שלא יגידו שאנחנו מרובי ילדים, ובמקום זה היינו מרובי ילדות, שלוש בנות וגרנו בשכונה של אשכנזים ובגלל זה הייתי צריכה ללמוד לנגן בפסנתר למרות שהידיים שלי כאבו לי בגלל הפרקים, אבל לא אחת כמו אימא שלי תישבר. היה לנו שכן אשכנזי, מר טישלר שלימד אותנו שחמט, אבא שלי ידע רק דמקה ושש בש, אבל שש בש הוא לא הסכים ללמד אותנו, כי פחד שנצא כמוהו ונסתובב בבתי קפה. היום הוא משוטט בבתי קפה של מתים ומשחק שש בש עם מלאכים טריפוליטאיים.

כשאתה יהודי ערבי עם סממנים אירופאים החיים נוחים יותר, רק בימי שישי הינו מתייחסים יותר למקורות שלנו ולמסורת הערבית פעם אחת בשבוע ביום שישי היה סרט ערבי בטלוויזיה, הסרט היה מיקדש שדרכו היינו נכנסים אל השבת בריקודי בטן. יושבים בסלון שאמא שטפה לשבת, אבא שלי היה יושב בכורסה הצהובה, אחרי שהמפרומות היו מוכנות ולוקח כוסית ערק וחצי לימון שהיה סוחט על המפרומה. הכורסה הצהובה הייתה מתמלאת בו ברצונותיו, חלומותיו וכל מה שהיה יכול לקרות לו אם הוא לא היה מתחתן עם אמא שלי. אני הייתי קטנה ורזה וגמישה. היו לי תקוות וחלומות שנתלו על עץ החבושים שאבא שלי כרת כי הפרחים, כך הוא אמר, הסתירו לו את הנוף שלא היה קיים באמת וסך הכל עכשיו אחרי שהעץ מת, הצלחנו לראות את החצר המסודרת של אדלה השכנה שלא היו לה ילדים בגלל הנאצים לפעמים הייתה נותנת לי ולרונית החברה הכי טובה שלי שוקולד בצהריים כדי שלא נפריע לה לישון. אם לא הצלחנו בעלה היה יוצא וצועק עלינו באידיש לא ממש הבנו ידענו רק לספור קצת ולשאול מה שלומך. לפעמים אני ואחותי האמצעית שהייתי קוראת לה בינונית היינו יושבות ומחקות את השחקנית הגוססת ואת האהוב הגלמוד. אימא שלי הייתה מתעלמת. לא היה אכפת לה שאנחנו לפריעות לו, מאז שאבא כרת את העץ היינו מצליחים לראות כל יום שישי לפני הסרט בדיוק את מר טישלר עובר עם זר הפרחים הגדול לאשתו בלה. "יש לי סרט אחד בשבוע שאני רואה ואתן מפריעות לי." ככה זה אצל אבא שלי החיים הפריעו לו עם כל המהלכים המתוכננים, זה ידוע בבתי הקפה שבדמקה ושש בש ובקלפים הוא רואה למרחקים הייתי רוצה להגייד לו אבא תסתכל מאחורי הכורסה הצהובה הג'וקר הטריפוליטאי עושה לך פרצופים, ואימא שלי מלכת הלבבות והכבדים

והחלקים הפנימיים מתמוטטת מבפנים, אף פעם בחיים לא הבאת לה פרחים. כמו שהשכן טישלר מביא לאשתו בכל שישי. אבא שלי היה נזוף, היו לו פנים של תשעה באב, למרות שהחברים שלו היו קוראים לו פורים כי הוא היה נותן להם את כל הכסף שלו ובגלל זה אימא שלי והוא גרו בצריף כל כך הרבה שנים. ורונית החברה הכי טובה שהייתה לי ושתהייה לי כי אין כמו חברי ילדות, שהייתה חצי מצריה וחצי רומנייה שזה לא נחשב לגמרי אשכנזייה, האחד מהצהריים ממש לפני פורים כשהפה שלנו נוזל שוקולד של צהריים שנלקח מקופסת עץ דוברבן מהסלון של אדלה, הציעה שנתחפש לערבים כי אבא שלה השיג כאפיות. החלטנו לשים את זה בדרך לבית ספר כמה שיותר קרוב כי התביישנו, וכמה זה כבר יכול להיות מסובך לשים כאפייה על הראש, אבל לא הצלחנו לשים אותה כמו שצריך כי אין לנו את הגנים. לא רחוק משם עמדו שני ערבים וקראו לנו לבוא. הבנתי אותם בדיוק כי סך הכל זו שפת האם שלי ואפילו את הסרט הערבי אני מבינה בלי תרגום וגם חלק מהמלים של אום כולתום ועבדל חאלים ופאריד, אמרתי לרונית החברה שלי מה שהם רוצים והיא אמרה שהכי טוב זה להתעלם כמו שעושים נגיד עם כלבים שהכלב מזהה שאתה מפחד ממנו הוא יכול לתקוף, אז המשכנו ללכת והתעלמנו, אבל הם לא התעלמו והתחילו להתקרב אלינו ואפילו שניסינו להראות אדישות הגברנו את קצב ההליכה כאילו לא בכוונה, אבל זה לא עזר, הם הגיעו אלינו אחד צעיר ואחד מבוגר עם ריח של מקום רחוק שהזכיר לי שריפות והרים, המבוגר ניגש אלינו הוא סידר לנו את הכאפיות על הראש בדיוק כמו שצריך, הוא הסתכל לי בעיניים זו הייתה הפעם הראשונה שראיתי ערבי מקרוב, היו לו עיניים כחולות, אני זוכרת.

